

รายงานการวิจัย

แนวทางการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวแก่งจุกการ

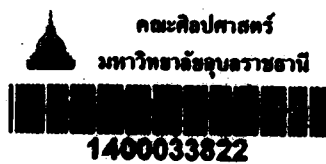
ตำบลคำไหล อำเภอศรีเมืองใหม่ จังหวัดอุบลราชธานี

The Participation Guidelines of Community in Developing Jukan Rapid Tourist

Attraction; Kamlai Sub-district of Srimuangmai District,

Ubon Ratchathani Province

ปวีรรต สมนึก

คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี
โครงการวิจัยนี้ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยจากคณะศิลปศาสตร์
มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี
ประจำปีงบประมาณ 2555

รายงานการวิจัย

แนวทางการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวแก่งจุกการ

ตำบลคำไหล อำเภอศรีเมืองใหม่ จังหวัดอุบลราชธานี

**The Participation Guidelines of Community in Developing Jukan Rapid Tourist
Attraction; Kamlai Sub-district of Srimuangmai District,
Ubon Ratchathani Province**

ปวีรบรรต สมณีภัก

**คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี
โครงการวิจัยนี้ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยจากคณะศิลปศาสตร์
มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี
ประจำปีงบประมาณ 2555**

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยเรื่อง “แนวทางการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวแก่งจุกการ” สำเร็จสมบูรณ์ได้ด้วยความสำเร็จและความช่วยเหลืออย่างสูงยิ่งจากผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องหลายท่าน ดังต่อไปนี้

ขอขอบพระคุณ คณะผู้เชี่ยวชาญทุกท่านที่ได้ตรวจสอบความเที่ยงตรงของแบบสอบถามเพื่อ อันประกอบด้วย ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นลินี ทองประเสริฐ คณบดีคณะบริหารธุรกิจและการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กิตติมา จิงสุวดี ประธานหลักสูตร บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี และ อาจารย์ ดร. กฤษฎา พัทธราวิช อาจารย์สาขาการจัดการธุรกิจ มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตสารสนเทศ เพชรบุรี ผู้วิจัยใคร่ขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงยิ่ง

ขอขอบพระคุณ ผู้นำชุมชนบ้านจุกการ ชุมชนบ้านจุกการทุกท่าน และนายกองค์การบริหารส่วน ตำบลคำไหล อำเภอศรีเมืองใหม่ ที่ได้ให้ความอนุเคราะห์ในการให้ข้อมูลและร่วมเสนอกลยุทธ์ แผนงาน และโครงการพัฒนาการท่องเที่ยวของชุมชน ตลอดจนอำนวยความสะดวกในการเก็บข้อมูล ภาคสนามแก่ผู้วิจัยด้วยดีเสมอมา

นอกจากนี้ ผู้วิจัยขอขอบพระคุณ หน่วยงานต้นสังกัดคือ คณะศิลปศาสตร์ เจ้าของ ทุนอุดหนุนงานวิจัยจากเงินรายได้ของคณะ ซึ่งเป็นน้ำหล่อเลี้ยงให้งานวิจัยฉบับนี้ดำเนินการไปได้ อย่างราบรื่น

ท้ายสุด หากความดีของงานวิจัยชิ้นนี้ยังพอมืออยู่บ้าง ผู้วิจัยขอมอบบูชาพระคุณของบุพการี ทุกท่านที่ได้ให้เลือดเนื้อและวิญญาณแก่ผู้วิจัย จนสามารถทำงานเพื่อสังคมไทยตราบนานเท่าทุกวันนี้

ปวีรรต สมนึก

บทคัดย่อ

การศึกษาในครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1.) ศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวแก่งจุกการ ตำบลคำไหล อำเภอศรีเมืองใหม่ จังหวัดอุบลราชธานี 2.) เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวแก่งจุกการ ตำบลคำไหล อำเภอศรีเมืองใหม่ จังหวัดอุบลราชธานี และ 3.) เพื่อเสนอแนวทางการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวแก่งจุกการ ตำบลคำไหล อำเภอศรีเมืองใหม่ จังหวัดอุบลราชธานี โดยใช้สถานที่ดำเนินการวิจัยคือ แก่งจุกการ บ้านจุกการ หมู่ที่ 4 ตำบลคำไหล อำเภอศรีเมืองใหม่จังหวัดอุบลราชธานี ทั้งนี้ ผู้วิจัยใช้การสุ่มตัวอย่างแบบอาศัยความน่าจะเป็นด้วยเทคนิคแบบง่าย ในการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างได้จำนวน 226 คน เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสอบถามแบบปลายปิด และการประชุมกลุ่มย่อย วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติพรรณนา ประกอบด้วย การแจกแจงความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และใช้เครื่องมือ การวิเคราะห์สถานการณ์ และการกำหนดกลยุทธ์ทางเลือก ผลการวิจัย พบว่า

1. ชุมชนที่อาศัยอยู่ในแหล่งท่องเที่ยว มีส่วนร่วมในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวแก่งจุกการในด้านการค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหา ด้านการวางแผนกิจกรรม ด้านการปฏิบัติการตามแผนงานที่วางไว้ และด้านการติดตามประเมินผล ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.05 เนื่องจากชุมชนที่อยู่ในพื้นที่ไม่มีเวลาในการเข้าร่วมกิจกรรมการพัฒนาต้องประกอบอาชีพในแต่ละวันหรือหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องขาดการประชาสัมพันธ์ในการให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาหรือชุมชนไม่ทราบถึงความสำคัญจึงไม่เข้าร่วมกิจกรรมในการพัฒนา
2. ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวแก่งจุกการ ในภาพรวมของด้านปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอก ซึ่งประกอบด้วย ความตระหนักถึงปัญหาความเสื่อมโทรมของแหล่งท่องเที่ยว ความต้องการเกียรติยศ แรงจูงใจทางเศรษฐกิจ ตำแหน่งทางสังคม การสนับสนุนของหน่วยงานภาครัฐ การได้รับการชักชวนจากเจ้าหน้าที่ภาครัฐ/ผู้นำหมู่บ้าน/คณะกรรมการหมู่บ้าน และการได้รับข้อมูลข่าวสารด้านการท่องเที่ยวของชุมชนนั้น อยู่ในระดับปานกลาง โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.08 เนื่องจาก ชุมชนในพื้นที่คิดว่าการเข้าร่วมกิจกรรมการพัฒนานั้น จะต้องมีความตระหนัก เข้าใจและเห็นความสำคัญของปัญหาที่เกิดขึ้นในพื้นที่ รวมทั้งเมื่อเข้าร่วมแล้วสามารถเป็นที่ยอมรับและยกย่องให้เกียรติในสังคม ตลอดจนความสำคัญของแต่ละประเด็นขึ้นอยู่กับความพร้อมและสภาพการณ์ของแต่ละบุคคล
3. แนวทางการมีส่วนร่วมของชุมชนที่เหมาะสมในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวแก่งจุกการ ได้แก่ (1) การจัดทำโครงการรณรงค์ให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมให้มากที่สุดให้ครอบคลุมทุกพื้นที่ (2) โครงการประชาสัมพันธ์ให้ทั่วถึงในทุกสื่อและทุกพื้นที่ที่เกี่ยวข้อง และ (3) โครงการกำหนดกิจกรรมการท่องเที่ยวที่สอดคล้องกับพื้นที่

คำสำคัญ : แนวทางการมีส่วนร่วมของชุมชน การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว แก่งจุกการ

Abstract

This study aimed to investigate (1) the participation levels in developing Jukan Rapid tourism attraction in Srimuangmai district in the province of Ubon Ratchathani, (2) key factors influencing the community participation, and (3) the participation guidelines of the community in Jukan Rapid located in Ban Jukan, Moo 4 Kamlai sub-district in Srimuangmai district in Ubon Ratchathani. Actually, in Ban Jukan, there were 522 people including its villagers and officers working in Kamlai Sub-district Administrative Organization. However, a total of 226 sample representatives were selected, by a probability sampling with simple random sampling technique. A closed-ended survey questionnaires and focus group were employed for data collection. In addition, Descriptive statistics such as frequency, percentage, mean, standard deviation, SWOT analysis, and TOWS matrix were applied for data analysis. The findings found in this study were demonstrated as follows:

- (1) The villagers, living near Jukan Rapid, had participated in Jukan Rapid development in examination of causes and problems, development planning, planning implementation, monitoring and evaluation. These participation in these activities were found to a medium level as a whole with the average at 3.05. This was due to their limited time and several routine jobs. The remaining causes included the lack of sufficient provision the villagers with public relations activities, participation activities, and realization of the significance in participation of the rapid development.
- (2) The key factors influencing the participation guideline of Jukan Rapid development included internal and external factors: awareness of deterioration of tourist attractions, needs of prestige, economic motives, social status, support from the government, and persuasion from the government officers/village leaders/village committee, and receiving of community tourism information. The perspectives concerning these factors were found to be at a medium level with the average at 3.08. This was resulted from the villagers realized that there should be an understanding of absolute problem conditions in the region and the participation could lead to prestige and admiration in the society.
- (3) The appropriate participation guidelines were (1) campaign management regarding community participation throughout the area, (2) arrangement of public relations activities, and (3) management of tourism activities consistent with the environmental conditions.

Key words: The participation guidelines of the community, development of tourism attractions, Jukan Rapid

สารบัญ

	หน้า
กิตติกรรมประกาศ	ก
บทคัดย่อภาษาไทย	ข
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ค
สารบัญ	ง
สารบัญภาพ	ฉ
บทที่ 1 บทนำ	1
ความสำคัญของปัญหาการวิจัย	1
วัตถุประสงค์การวิจัย	4
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ และหน่วยงานที่จะนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์	4
กรอบแนวคิดในการวิจัย	4
ขอบเขตของการวิจัย	5
นิยามศัพท์สำคัญ	6
บทที่ 2 การทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง	9
การมีส่วนร่วมของชุมชน	9
การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว	11
การวิเคราะห์การประยุกต์สถานการณ์ในการดำเนินกลยุทธ์	14
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	15
บทที่ 3 วิธีการวิจัย	22
สถานที่ดำเนินการวิจัย	22
ประชากรและการสุ่มตัวอย่าง	22

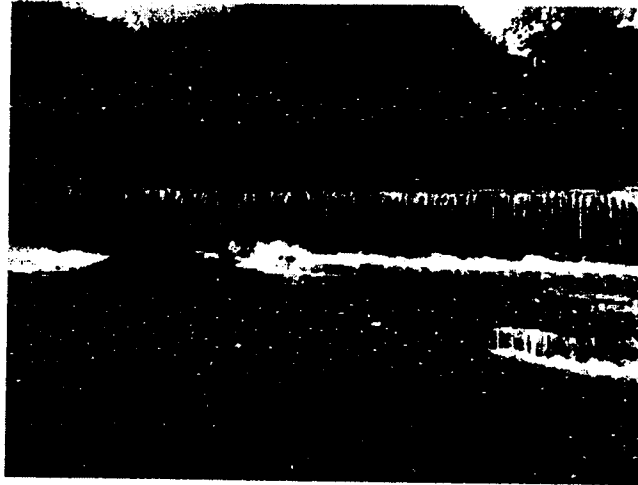
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	22
การทดสอบเครื่องมือ	24
การวิเคราะห์ข้อมูล	25
แผนการดำเนินงานวิจัย	26
รายละเอียดงบประมาณการใช้จ่าย	26
บทที่ 4 ผลการศึกษาและวิจารณ์	27
บริบทของชุมชนบ้านจุกการ ตำบลคำไหล อำเภอศรีเมืองใหม่ จังหวัดอุบลราชธานี	27
ผลการวิเคราะห์ระดับการมีส่วนร่วมของชุมชนและปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วม ของชุมชนในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวแก่งจุกการ	31
แนวทางการมีส่วนร่วมของชุมชนบ้านจุกการ ในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวแก่งจุกการ	40
บทที่ 5 สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	45
สรุปผลการวิจัย	45
อภิปรายผลการวิจัย	48
ข้อเสนอแนะ	50
ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย	50
ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไป	51
รายชื่อผู้ให้สัมภาษณ์	52
บรรณานุกรม	53
ภาคผนวก	56
ภาคผนวก ก เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	57
ภาคผนวก ข รายชื่อผู้เชี่ยวชาญ	65
ภาคผนวก ค ประวัติผู้วิจัย	67

สารบัญภาพ

ภาพที่		หน้า
1	ทัศนียภาพของแก่งจุกการ อบต.คำไหล อ.ศรีเมืองใหม่ จ.อุบลราชธานี	1
2	กรอบแนวคิดในการวิจัย	5
3	การประยุกต์การวิเคราะห์สถานการณ์ในการดำเนินกลยุทธ์	15
4	ลักษณะของแก่งจุกการ	28
5	ตัวแทนชุมชนแก่งจุกการระดมความคิดเพื่อวิเคราะห์หาแนวทางในการดำเนินงานที่เหมาะสม	41

บทที่ 1 บทนำ

ความสำคัญของปัญหาการวิจัย

แผนภาพที่ 1 ทศนิยมภาพของแก่งจุกการ อบต.คำไหล อ.ศรีเมืองใหม่
ที่มา: ถ่ายภาพโดยผู้วิจัย [7 กันยายน 2554]

การท่องเที่ยวเป็นกิจกรรมอย่างหนึ่งของมนุษย์ที่เกิดขึ้นโดยอาศัยทรัพยากรธรรมชาติที่มีในท้องถิ่น อาทิเช่น สภาพภูมิประเทศ ขนบธรรมเนียมประเพณี วิถีชีวิต ศิลปวัฒนธรรมและสถาปัตยกรรม เป็นต้น ดังนั้น การท่องเที่ยวจึงเป็นกิจกรรมที่มีความสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมทั้งที่เป็นธรรมชาติและวัฒนธรรม ในปัจจุบันอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวได้กลายเป็นกิจกรรมทางเศรษฐกิจที่สำคัญที่นำรายได้มาสู่ประเทศ และมีแนวโน้มว่าจะมีความสำคัญเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ เพราะนอกจากจะก่อให้เกิดการจ้างงานเพิ่มขึ้น ประชากรมีรายได้เพิ่มขึ้น เงินตราต่างประเทศไหลเข้าสู่ประเทศเพิ่มขึ้นแล้ว การท่องเที่ยวยังก่อให้เกิดการปรับปรุงด้านโครงสร้างพื้นฐานต่างๆเช่น ถนน ไฟฟ้า ประปา และระบบสาธารณสุข ตลอดจนการบริการด้านที่พัก ร้านอาหารต่างๆ เป็นต้น อีกทั้งการท่องเที่ยวยังช่วยให้เกิดความรู้ ความเข้าใจในศิลปวัฒนธรรมของแต่ละท้องถิ่นที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวด้วย (พจนานุกรม สอนศรี. 2540)

ประเทศไทยเป็นอีกประเทศหนึ่งที่มีแหล่งท่องเที่ยวเป็นจำนวนมากทั้งแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติและแหล่งท่องเที่ยวที่เกี่ยวข้องกับศิลปวัฒนธรรม รวมทั้งขนบธรรมเนียมและประเพณีต่างๆ จึงทำให้ในแต่ละปีมีนักท่องเที่ยวเดินทางมาท่องเที่ยวในประเทศไทยเป็นจำนวนมาก ดังนั้น รายได้หลักที่สำคัญอีกประการหนึ่งของประเทศก็คือ รายได้จากการท่องเที่ยวและประกอบกับในปัจจุบันประเทศไทยกำลังประสบปัญหาวิกฤติการณ์ทางเศรษฐกิจและการเงินโดยได้ส่งผลกระทบต่อ การขยายตัวทางเศรษฐกิจ และค่าเงินบาทของไทยเป็นอย่างมาก ซึ่งทางรัฐบาลก็ได้พยายามหามาตรการด้านต่างๆมาใช้ เพื่อระดมเงินตราจากต่างประเทศเข้ามาช่วยแก้ปัญหาด้านเศรษฐกิจนี้ ทั้งด้านการส่งเสริมการลงทุนจากต่างประเทศ การเพิ่มผลผลิตทางการเกษตร การขยายตัวของภาคอุตสาหกรรม

และอีกทางเลือกหนึ่งที่รัฐบาลได้ให้ความสำคัญในการแก้ปัญหาเศรษฐกิจคือ การส่งเสริมการท่องเที่ยว (กองพัฒนาสังคม เศรษฐกิจและสิ่งแวดล้อม. 2541)

รัฐบาลไทยได้ตั้งเป้าหมายให้ประเทศไทยเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีคุณภาพติด 1 ใน 5 ของเอเชีย โดยได้เห็นชอบในหลักการวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติ พ.ศ. 2555 - 2559 โดยมีเป้าหมายให้ประเทศไทยเป็นแหล่งท่องเที่ยว ที่มีคุณภาพมีขีดความสามารถในการแข่งขัน ด้านการท่องเที่ยวในระดับโลก ติด 1 ใน 5 แหล่งท่องเที่ยวสำคัญที่สุดในเอเชีย สามารถสร้างรายได้และกระจายรายได้โดยคำนึงถึงความเป็นธรรม สมดุล และยั่งยืน สร้าง รายได้จากการท่องเที่ยวของประเทศเพิ่มขึ้นไม่น้อยกว่า 5 % ซึ่งแผนดังกล่าวประกอบด้วยประกอบด้วย 5 ยุทธศาสตร์ ได้แก่ (1)ยุทธศาสตร์การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อการท่องเที่ยวให้มีความสำคัญต่อการแก้ไขปัญหาและข้อจำกัด ในโครงสร้างพื้นฐาน ระบบโลจิสติกส์ที่เชื่อมโยงการท่องเที่ยวทั้งใน-ระหว่างประเทศ (2)ยุทธศาสตร์ การพัฒนาและฟื้นฟูแหล่งท่องเที่ยวให้เกิดความยั่งยืน ฟื้นฟูแหล่งท่องเที่ยว (3) ยุทธศาสตร์ การพัฒนาสินค้า บริการและปัจจัยสนับสนุนการท่องเที่ยว ให้มีความสำคัญต่อการพัฒนาเศรษฐกิจสร้างสรรค์ การเสริมสร้างโอกาสและแรงจูงใจเพื่อพัฒนาการค้าการลงทุนด้านการท่องเที่ยว (4) ยุทธศาสตร์สร้างความเชื่อมั่นและส่งเสริมการท่องเที่ยว มุ่งให้นักท่องเที่ยวรับรู้และเข้าใจภาพลักษณ์ที่ดีของประเทศ ทำตลาดเชิงรุกเพื่อประมุขสิทธิ ดึงงานและจัดงานแสดงต่างๆ และ (5) ยุทธศาสตร์ส่งเสริมกระบวนการมีส่วนร่วมของภาครัฐ ภาคประชาชน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการบริหารจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยว มุ่งเน้นให้การบริหารจัดการด้านการท่องเที่ยวเกิดการบูรณาการการทำงานร่วมกัน

โดยรัฐบาลได้มอบหมายให้กระทรวงและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้ใช้แนวทางในการจัดทำแผนงานด้านการท่องเที่ยว ที่สอดคล้องกับแผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติ พ.ศ. 2555 - 2559 ตามที่คณะกรรมการนโยบายการท่องเที่ยวแห่งชาติเสนอ โดยได้รับความเห็นและข้อเสนอแนะเพิ่มเติมของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ กระทรวงการต่างประเทศ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ กระทรวงคมนาคม สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สำนักงบประมาณและสำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี ไปประกอบการดำเนินการ

นอกจากนี้ จากรายงานสรุปสถานการณ์นักท่องเที่ยว ปี 2548-2553 นักท่องเที่ยวระหว่างประเทศของไทยเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง เฉลี่ยปีละ 7.51% จากสถิตินักท่องเที่ยวระหว่างประเทศที่เดินทางมาประเทศไทย เพิ่มขึ้นจากกว่า 11.51 ล้านคน ในปี 2548 เป็นกว่า 15.84 ล้านคน ในปี 2553 ซึ่งเป็นปีที่ประเทศไทยมีจำนวนนักท่องเที่ยวสูงสุด มีอัตราเพิ่มขึ้นเฉลี่ยปีละ 7.51% จากข้อมูลจำนวนนักท่องเที่ยวที่เพิ่มขึ้น อาจเป็นเพราะรัฐบาลมียุทธศาสตร์ในการส่งเสริมกระบวนการมีส่วนร่วมของภาครัฐ ภาคประชาชน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการบริหารจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยว มุ่งเน้นให้การบริหารจัดการด้านการท่องเที่ยวเกิดการบูรณาการการทำงานร่วมกัน

สำหรับนโยบายการส่งเสริมการท่องเที่ยวของจังหวัดอุบลราชธานีและอำเภอศรีเมืองใหม่ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง อด.คำไหล จะเห็นได้ว่า มีนโยบายส่งเสริมการท่องเที่ยวที่สอดคล้องกับยุทธศาสตร์การส่งเสริมการท่องเที่ยวของประเทศเช่นกัน ได้แก่ ยุทธศาสตร์การพัฒนาทางด้านการท่องเที่ยว (อด.คำไหล.2554)

จังหวัดอุบลราชธานี ศักยภาพการท่องเที่ยวค่อนข้างสูง เพราะมีสภาพทางภูมิศาสตร์และมีศิลปวัฒนธรรมประเพณีท้องถิ่นที่มีเอกลักษณ์น่าสนใจ อีกทั้งยังมีพรมแดนติดกับประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ซึ่งสามารถเดินทางเชื่อมโยงไปสู่กลุ่มประเทศอินโดจีนได้อย่างสะดวก อีกทั้งยังมีแหล่งท่องเที่ยวที่สามารถดึงดูดความสนใจจากนักท่องเที่ยวทั้งทางธรรมชาติ ประวัติศาสตร์ ศิลปวัฒนธรรม และเอกลักษณ์ชุมชน ซึ่งสามารถจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวที่ตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวได้แทบทุกกลุ่ม ส่งผลให้จังหวัดอุบลราชธานีมีผลิตภัณฑ์ทางการท่องเที่ยวที่หลากหลาย ไม่ว่าจะเป็นการท่องเที่ยวเชิงนิเวศและผจญภัยที่มีชื่อเสียง เช่นอุทยานแห่งชาติผาแต้ม การท่องเที่ยวเชิงศาสนา เช่น วัดป่านาชาติ วัดหนองป่าพง การท่องเที่ยวเชิงเกษตร รวมทั้งการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม และโดยเฉพาะกิจกรรม (event) ประเพณีแห่เทียนเข้าพรรษาที่เป็นที่รู้จัก มีชื่อเสียงเป็นอย่างมากทั้งในและต่างประเทศ โดยมีองค์ประกอบและสิ่งอำนวยความสะดวกทางการท่องเที่ยวที่เอื้ออำนวยให้นักท่องเที่ยวได้รับความสะดวกสบาย เช่น การเดินทาง ที่พัก บริษัทนำเที่ยว ร้านอาหาร รวมทั้งร้านขายของที่ระลึกประเภทสินค้าพื้นเมืองหรือผลิตภัณฑ์จากกลุ่มหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ (OTOP) ส่งผลให้จังหวัดอุบลราชธานีมีรูปแบบการท่องเที่ยวที่ได้รับความนิยมมากขึ้น ได้แก่ การท่องเที่ยวเพื่อการจัดการประชุม สัมมนาและนิทรรศการ หรือการท่องเที่ยวเพื่อเป็นรางวัล ดังจะเห็นได้จากการเติบโตขององค์กรที่เกี่ยวข้อง เช่น ชมรมโรงแรม ชมรมร้านอาหาร และชมรมธุรกิจท่องเที่ยว เป็นต้น

"แก่งจุกการ" นับเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่ขึ้นชื่อของ อำเภอศรีเมืองใหม่ จังหวัดอุบลราชธานี มีลักษณะเป็นแก่งที่มีโขดหิน ขนาดกลาง มีน้ำไหลตลอดปี มีฝายเก็บกักน้ำ ช่วงปลายฤดูฝนต้นฤดูหนาวมีความงดงามมาก แก่งจุกการนี้เป็นแก่งที่มีโขดหิน สวยงามกัน ลำห้วยตุงลุง ตั้งอยู่หมู่บ้านจุกการ ตำบลคำไหล อำเภอศรีเมืองใหม่ การเดินทางสะดวกมาก ห่างจากตัวอำเภอ ประมาณ 10 กม. ในส่วนของกิจกรรมที่จัดขึ้นที่แก่งจุกการนั้น ในช่วงหน้าแล้งตอนวันสงกรานต์ของทุกปี แก่งจุกการแห่งนี้จะจัดงานประกวดเทพีสงกรานต์ และมีหมอลำให้นักท่องเที่ยวได้ชมกันด้วย(ระบบออนไลน์. 2554)

การศึกษาครั้งนี้จึงมุ่งที่จะทำการศึกษาสภาพการณ์เกี่ยวกับระดับการมีส่วนร่วมของชุมชนในปัจจุบันว่าอยู่ในระดับใดและมีปัจจัยอะไรบ้างที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนในการเข้ามาพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่ ตลอดจนแนวทางในการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวที่มีประสิทธิภาพ ผลการศึกษาที่ได้จะเป็นประโยชน์แก่งหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานจังหวัดอุบลราชธานีและองค์การบริหารส่วนตำบลคำไหล ตลอดจนชุมชนบ้านจุกการ ตำบลคำไหล อำเภอศรีเมืองใหม่ จังหวัดอุบลราชธานีในการนำไปใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานประกอบการวางแผนการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวแก่งจุกการ อันจะนำไปสู่การให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวอย่างแท้จริงต่อไป ซึ่งจะสอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 (2555-2559) ที่ได้เน้นให้ "คน" เป็นจุดมุ่งหมายหลักในการพัฒนาประเทศ และเน้นให้ประชาชนทุกคนมีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยวทุกระดับ ทั้งด้านการวางแผนและจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวอย่างเป็นระบบ อันจะนำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืนต่อไปในอนาคต

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวแก่งจุกการ ตำบลคำไหล อำเภอศรีเมืองใหม่ จังหวัดอุบลราชธานี
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวแก่งจุกการ ตำบลคำไหล อำเภอศรีเมืองใหม่ จังหวัดอุบลราชธานี
3. เพื่อเสนอแนวทางการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวแก่งจุกการ ตำบลคำไหล อำเภอศรีเมืองใหม่ จังหวัดอุบลราชธานี

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทราบถึงระดับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวแก่งจุกการ ตำบลคำไหล อำเภอศรีเมืองใหม่ จังหวัดอุบลราชธานี
2. ทราบถึงปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวแก่งจุกการ ตำบลคำไหล อำเภอศรีเมืองใหม่ จังหวัดอุบลราชธานี
3. ชุมชนบ้านจุกการ หมู่ที่ 4 ตำบลคำไหล อำเภอศรีเมืองใหม่ จังหวัดอุบลราชธานี สามารถนำความรู้ ทักษะ และกระบวนการที่ได้จากการวิจัยไปใช้ในการมีส่วนร่วมในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวแก่งจุกการ ให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

หน่วยงานที่จะนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

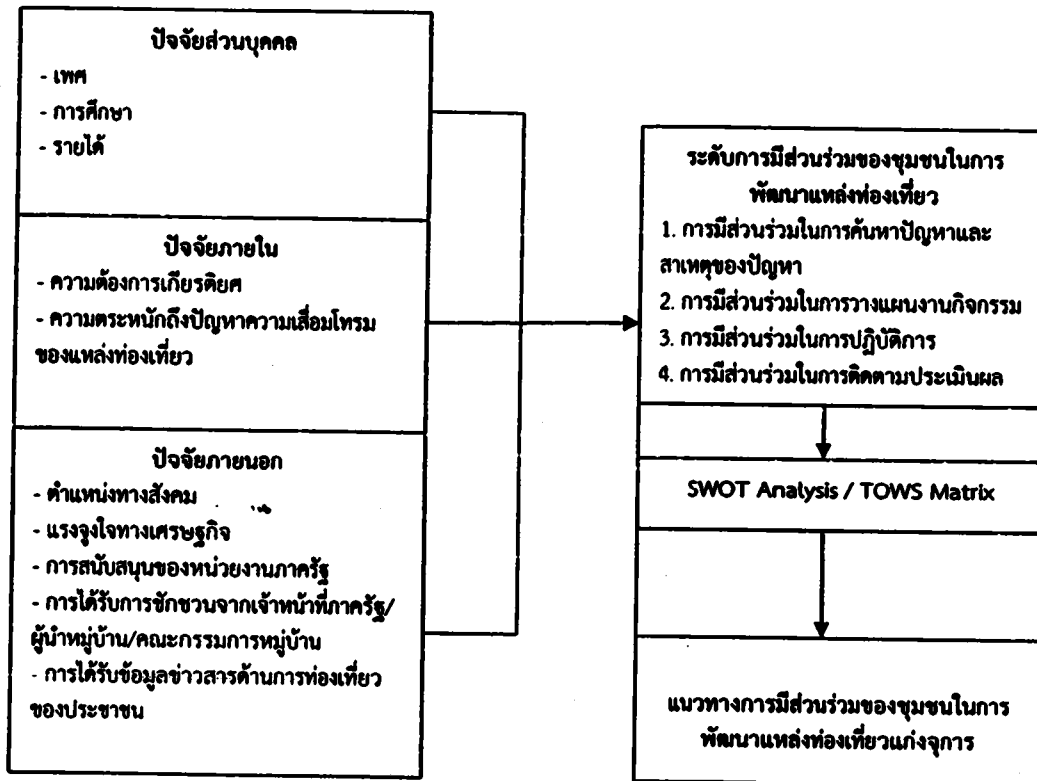
การวิจัยเรื่อง แนวทางการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวแก่งจุกการ ตำบลคำไหล อำเภอศรีเมืองใหม่ จังหวัดอุบลราชธานี ในครั้งนี้เป็นประโยชน์ต่อบุคคล และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ดังต่อไปนี้:

1. ชุมชนบ้านจุกการ หมู่ที่ 4 ตำบลคำไหล อำเภอศรีเมืองใหม่ จังหวัดอุบลราชธานีสามารถนำข้อมูลจากการวิจัยในครั้งนี้ไปปรับใช้ในการกำหนดนโยบายและการวางแผนการจัดการท่องเที่ยวของชุมชนอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลต่อไป
2. นายกและคณะกรรมการองค์การบริหารส่วนตำบลคำไหล อำเภอศรีเมืองใหม่ จังหวัดอุบลราชธานี สามารถนำข้อมูลจากการวิจัยในครั้งนี้ไปใช้ในการวางแผนพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชนในพื้นที่ศึกษาให้เป็นธุรกิจชุมชนต่อไป
3. ผู้อำนวยการการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานจังหวัดอุบลราชธานี สามารถนำข้อมูลจากการวิจัยในครั้งนี้ไปใช้ในการวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวในพื้นที่อย่างสอดคล้องกับความต้องการของชุมชน และนโยบายของรัฐบาลที่มุ่งเน้นการอนุรักษ์ทรัพยากรสิ่งแวดล้อมพร้อมทั้งยกระดับความเป็นอยู่ของคนในชุมชนด้วยการส่งเสริมรายได้ โดยให้มีผลกระทบทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม ให้น้อยที่สุด

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การศึกษาเรื่อง แนวทางการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวแก่งจุกการ ตำบลคำไหล อำเภอศรีเมืองใหม่ จังหวัดอุบลราชธานี มีกรอบแนวคิดในเรื่อง ระดับของการมีส่วนร่วมในการพัฒนาและปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว ซึ่งมีปัจจัยต่างๆที่เกี่ยวข้องคือ ปัจจัยภายใน ปัจจัยภายนอก และปัจจัยส่วนบุคคล โดยมีความสัมพันธ์กับการเข้ามามี

ส่วนร่วมของชุมชน อันจะส่งผลต่อการเสนอแนวทางในการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวที่เกี่ยวข้องการอย่างเหมาะสมต่อไปดังแสดงได้ตามกรอบแนวคิดดังนี้

แผนภาพที่ 2 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ขอบเขตของการวิจัย

การศึกษาเรื่อง แนวทางการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงจูงการ ตำบลคำไหล อำเภอศรีเมืองใหม่ จังหวัดอุบลราชธานี ได้กำหนดขอบเขตการศึกษาไว้ ดังนี้

1. ขอบเขตพื้นที่

แก่งจูงการ บ้านจูงการ หมู่ที่ 4 ตำบลคำไหล อำเภอศรีเมืองใหม่ จังหวัดอุบลราชธานี

2. ขอบเขตเนื้อหา

2.1 ข้อมูลด้านกายภาพ เศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อมและนโยบายการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวบริเวณพื้นที่ศึกษา

2. 2 ระดับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงจูงการในลักษณะต่างๆ ดังนี้

- การค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหา
- การวางแผนงานกิจกรรม
- การปฏิบัติงานตามแผนงาน
- การติดตามประเมินผล

2.3 ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงจูงการ ประกอบด้วย

- ปัจจัยส่วนบุคคล จำแนกเป็น เพศ การศึกษา และรายได้
- ปัจจัยภายใน จำแนกเป็น ความตระหนักถึงปัญหาความเสื่อมโทรมของแหล่งท่องเที่ยวและความต้องการเกียรติยศ
- ปัจจัยภายนอก จำแนกเป็น ตำแหน่งทางสังคม แรงจูงใจทางเศรษฐกิจ การสนับสนุนของหน่วยงานภาครัฐ การได้รับการชักชวนจากเจ้าหน้าที่ภาครัฐ/ผู้นำหมู่บ้าน/คณะกรรมการหมู่บ้าน และการได้รับข้อมูลข่าวสารด้านการท่องเที่ยวของชุมชน

2.4 แนวทางการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวแก่งจุกการ ตำบล คำไหล อำเภอศรีเมืองใหม่ จังหวัดอุบลราชธานี

- การวิเคราะห์ปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอก
- การกำหนดกลยุทธ์ทางเลือก
- การกำหนดกลยุทธ์ที่เหมาะสม
- การกำหนดแนวทางการดำเนินงานที่เหมาะสม

3. ขอบเขตประชากร

3.1 ประชาชนบ้านจุกการ ตำบลคำไหล อำเภอศรีเมืองใหม่ จังหวัดอุบลราชธานี จำนวน 487 คน (ที่ว่าการอำเภอศรีเมืองใหม่ จังหวัดอุบลราชธานี. 2554)

3.2 เจ้าหน้าที่องค์การบริหารส่วนตำบลคำไหล อำเภอศรีเมืองใหม่ จังหวัดอุบลราชธานี จำนวน 35 คน (องค์การบริหารส่วนตำบลคำไหล. 2554)

ระยะเวลาที่ทำการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ใช้ระยะเวลาวิจัย 1 ปี โดยเริ่มตั้งแต่วันที่ 1 ตุลาคม 2554 ถึง 30 กันยายน 2555.

นิยามศัพท์สำคัญ

แนวทางการมีส่วนร่วมของชุมชน หมายถึง การที่บุคคลในพื้นที่เข้ามาเกี่ยวข้องในการดำเนินงาน เพื่อส่งเสริมแหล่งท่องเที่ยว ร่วมกันคิดและตัดสินใจ เพื่อค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหา ร่วมกันวางแผนงานกิจกรรมในแหล่งท่องเที่ยว ร่วมปฏิบัติงานตามแผนงานที่วางไว้หรือร่วมกันในการติดตามประเมินผล เพื่อส่งเสริมแหล่งท่องเที่ยว หรือแก้ไขปัญหที่เกิดขึ้นในพื้นที่ของแหล่งท่องเที่ยวแก่งจุกการ ตำบลคำไหล อำเภอศรีเมืองใหม่ จังหวัดอุบลราชธานี

การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว หมายถึง การทำให้สถานการณ์ต่างๆซึ่งส่งผลต่อการเข้ามามีส่วนร่วมของคนในชุมชนในการทำกิจกรรมต่างๆ ในการส่งเสริมแหล่งท่องเที่ยว ในบริเวณพื้นที่ศึกษา โดยมีแรงกระตุ้นซึ่งเป็นแรงจูงใจส่วนบุคคลมาสนับสนุนให้เข้ามามีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมต่างๆในการส่งเสริมแหล่งท่องเที่ยว ซึ่งสามารถแยกได้ 3 ปัจจัยคือ ปัจจัยส่วนบุคคล ปัจจัยภายใน และ ปัจจัยภายนอก

แก่งจุกการ หมายถึง แหล่งท่องเที่ยวแก่งจุกการ ตำบลคำไหล อำเภอศรีเมืองใหม่ จังหวัดอุบลราชธานี ซึ่งเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่ขึ้นชื่อของ อำเภอศรีเมืองใหม่ จังหวัดอุบลราชธานี มีลักษณะ

เป็นแก่งที่มีโชดหินขนาดกลาง มีน้ำไหลตลอดทั้งปี มีฝายเก็บกักน้ำอยู่ในบริเวณแก่ง ในช่วงปลายฤดู
ฝนต้นฤดูหนาวจะมีความงดงามมาก

บทที่ 2

การทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเรื่อง แนวทางการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวแก่งจุกการ ตำบล คำไหล อำเภอสครีเมืองใหม่ จังหวัดอุบลราชธานี ผู้วิจัยทำการตรวจสอบเอกสารงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้เกิดความชัดเจนและครอบคลุมประเด็นเนื้อหาของกรวิจัยอย่างถูกต้องในประเด็นต่างๆ ดังนี้:

1. แนวคิดการมีส่วนร่วมของชุมชน
2. แนวคิดการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว
3. แนวคิดการประยุกต์การวิเคราะห์สถานการณ์ในการดำเนินกลยุทธ์
4. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. แนวคิดการมีส่วนร่วมของชุมชน

1.1 ความหมาย

Reeder (1963) กล่าวว่า การมีส่วนร่วมของประชาชน หมายถึง การร่วมกันในการปะทะสังสรรค์ทางสังคม ซึ่งรวมทั้งการมีส่วนร่วมของปัจเจกบุคคลและการมีส่วนร่วมเป็นกลุ่ม

WHO / UNICEF (1978) ให้ความหมายว่า การมีส่วนร่วมคือการที่กลุ่มของประชาชนก่อให้เกิดการรวมตัวที่สามารถจะกระทำการตัดสินใจใช้ทรัพยากร และมีความรับผิดชอบในกิจกรรมที่กระทำในกลุ่ม

ความหมายของการมีส่วนร่วมอย่างกว้างๆ เช่น การมีส่วนร่วมช่วยเหลือโดยสมัครใจ การให้ประชาชนเข้าร่วมกับกระบวนการตัดสินใจและกระบวนการดำเนินการของโครงการ ตลอดจนร่วมรับผลประโยชน์จากโครงการเหล่านี้ ล้วนเป็นข้อความที่ดูจะมีความคล่องตัว ดูเป็นการปฏิบัติงานที่จริงจัง ซึ่งบ่งบอกว่าโครงการหรือแผนงานนั้น การมีส่วนร่วมจะมีการกำหนดวัตถุประสงค์และขั้นตอนการดำเนินงานอย่างไร สำหรับความหมายของการมีส่วนร่วมที่ระบุค่อนข้างเฉพาะเจาะจง เช่น การที่จะให้ประชาชนมีทั้งสิทธิและหน้าที่ที่จะเข้าร่วมแก้ปัญหาของเขา ให้เขาเป็นผู้มีความริเริ่มและมุ่งใช้ความพยายามและความเป็นตัวของตัวเองเข้าดำเนินการและความคุ้มครองทรัพยากรและระเบียบในสถาบันต่างๆ เพื่อแก้ปัญหาเหล่านี้ ก็เป็นการแสดงถึงความหมายที่บอกถึงสภาพการมีส่วนร่วมที่เน้นให้กลุ่มร่วมดำเนินการ และมีจุดสำคัญที่จะให้การมีส่วนร่วมนั้นเป็นการปฏิบัติอย่างแข็งขัน มิใช่เป็นไปอย่างเฉยเมยหรือมีส่วนร่วมพอเป็นพิธีเท่านั้น

Goodman (อ้างใน พงษ์ธร ธัญญสิริ, 2543) กล่าวว่า การมีส่วนร่วมของประชาชน หมายถึง

1. กระบวนการซึ่งมวลชนเข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องในขั้นตอนต่างๆ ของกิจกรรมของส่วนรวม

2. มวลชนที่เข้าร่วมได้ใช้ความพยายามส่วนตัว เช่น ความคิด ความรู้ ความสามารถ แรงงาน ตลอดจนทรัพยากรของตนต่อกิจกรรมนั้นๆ หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งว่า การเกี่ยวข้องของกิจกรรมต่างๆ ของมวลชน ในกิจกรรมต่างๆ จะมี 2 ด้าน คือ

2.1 ด้านความคิดหรือกำหนดนโยบาย ซึ่งแบ่งได้อีก 3 ระดับคือ

- มวลชนเป็นเพียงผู้ให้ข้อมูลข่าวสาร ข้อคิดเห็น (Information Input)
- มวลชนมีส่วนแบ่งในอำนาจตัดสินใจ (Share Decision Making)

- มวลชนเป็นผู้กำหนดนโยบาย (Policy Formulation)

2.2 ด้านทำหรือด้านดำเนินการตามนโยบาย ซึ่งแบ่งได้อีก 3 ระดับ คือ

- ร่วมกำหนดเป้าหมายแผนงาน (Participation on Formulating Objective and Plan)
- ร่วมดำเนินการในกระบวนการจัดการ (Participating on Management Resources)
- ร่วมหนุนช่วยทรัพยากรการบริหาร (Supporting on Management Resources)

ยิวพันธ์ วุฒิเมธี (2526) กล่าวว่า การมีส่วนร่วม หมายถึง การเปิดโอกาสให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมในการคิดริเริ่ม การพิจารณาตัดสินใจ การร่วมปฏิบัติและร่วมรับผิดชอบในเรื่องต่างๆ อันมีผลกระทบต่อประชาชน

ทวีทอง หงษ์วิวัฒน์ (2527) ให้คำจำกัดความของการมีส่วนร่วมของประชาชนว่าหมายถึง การที่ประชาชนหรือชุมชนพัฒนาขีดความสามารถของตนเองในการจัดการและควบคุม การใช้และกระจายทรัพยากร และปัจจัยการผลิตที่มีอยู่ในสังคม เพื่อประโยชน์ต่อการดำรงชีพทางเศรษฐกิจและสังคม ตามความจำเป็นอย่างสมศักดิ์ศรีในฐานะสมาชิกสังคม

สัญญา สัญญาวิวัฒน์ (2528) ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมของประชาชนว่าหมายถึง พฤติกรรมอันก่อรูปด้วยการร่วมและสมยอมตามพฤติกรรมที่คาดหวังของกลุ่มทางการเมืองและไม่ใช่ทางการเมืองหรือในความหมายก็คือ การที่ประชาชนก่อให้เกิดสิ่งต่างๆ ร่วมกันนั่นเอง

กล่าวโดยสรุปแล้ว “การมีส่วนร่วม” ของประชาชนมีความหมายเป็น 2 นัยด้วยกัน คือ (พรชัย รัชมีแพทย์. 2540)

1. ความหมายอย่างกว้าง การมีส่วนร่วมของประชาชน หมายถึง การที่ประชาชนเข้าไปมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายของประเทศ และการบริหารประเทศ โดยผ่านกระบวนการทางการเมือง เช่น การเป็นผู้บริหารพรรคการเมือง การเป็นสมาชิกพรรคการเมือง การเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร การเป็นรัฐมนตรี การเป็นคณะรัฐมนตรี เป็นต้น รวมถึงการเข้าไปมีส่วนร่วมในการบริหารท้องถิ่นและ การเป็นสมาชิกสภาท้องถิ่นด้วย

2. ความหมายอย่างแคบ การมีส่วนร่วมของประชาชน หมายถึง การที่ประชาชนเข้าไปช่วยสนับสนุนงานซึ่งเป็นหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ของรัฐโดยกระทำการภายในกรอบของกฎหมายหรือนโยบายของรัฐ

1.2 เงื่อนไขและปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วม

การที่ชุมชนจะตัดสินใจเข้ามามีส่วนร่วมกันในงานยุติธรรมชุมชน และร่วมรับผิดชอบในโครงการหรือกิจกรรมต่าง ๆ ทั้งระบบนั้น ขึ้นอยู่กับเงื่อนไขและปัจจัยหลายประการ ทั้งปัจจัยส่วนบุคคล ปัจจัยทางเศรษฐกิจและสังคม ซึ่งเป็นคุณลักษณะภายในของบุคคล ซึ่งเป็นการรับรู้ข้อมูลที่เกิดขึ้นจากภายนอก ดังมีผู้ให้ความเห็นไว้ ดังต่อไปนี้

Cohen and Uphoff (1877) เสนอว่าบุคคล 4 ฝ่ายมีส่วนสำคัญในการมีส่วนร่วมในโครงการพัฒนาสิ่งแวดล้อมชนบท ประกอบด้วย ประชาชนในท้องถิ่น ผู้นำท้องถิ่น เจ้าหน้าที่ของรัฐ และบุคคลภายนอก สำหรับการมีส่วนร่วมของประชาชนนั้นยังมีปัจจัยหลายปัจจัยที่มีส่วนร่วมเกี่ยวข้อง ได้แก่

1. อายุและเพศ

2. สถานภาพในครอบครัว
3. ระดับการศึกษา
4. สถานภาพทางสังคม เช่น ชั้นทางสังคม ศาสนา
5. อาชีพ
6. รายได้และทรัพย์สิน
7. ระยะเวลาในท้องถิ่น และระยะเวลาที่อยู่ในโครงการ
8. ที่ดินถือครองและสถานภาพแรงงาน

ทัตดาว บุญपाल (2530) กล่าวว่า การมีส่วนร่วมทางสังคมของชุมชนของบุคคลนั้นมีปัจจัยที่เกี่ยวข้อง คือ สถานภาพทางสังคม สถานภาพทางเศรษฐกิจ สถานภาพทางอาชีพ และที่อยู่อาศัย โดยบุคคลที่มีสถานภาพทางสังคมและเศรษฐกิจตกต่ำ จะเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ของชุมชนน้อยกว่าบุคคลที่มีสถานภาพทางสังคมและเศรษฐกิจสูง นอกจากนั้นแล้วได้มีการแหล่งอำนาจและการตัดสินใจในการเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ของชุมชน 13 ตัวแปร ซึ่งจากการศึกษาแสดงให้เห็นว่า ความรู้ความเชี่ยวชาญเฉพาะด้าน คือ ด้านการศึกษา และการเงินเป็นสิ่งที่แสดงถึงสถานภาพทางสังคม แหล่งอำนาจทั้งสองชนิดนี้ ถ้าผู้ใดได้ครอบครองหรือมีไว้ ก็จะเป็นผู้ที่มีบทบาทสูงในชุมชน โดยเฉพาะในการมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ของชุมชน

นอกจากฐานะทางเศรษฐกิจและระดับการศึกษาแล้ว คุณลักษณะทางสังคม ไม่ว่าจะเป็นความเชื่อ ค่านิยม ตลอดจนนิสัย ประเพณีในชุมชน ก็อาจมีผลต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนเช่นเดียวกัน

1.3 ขั้นตอนของการมีส่วนร่วมของประชาชน

Cohen and Uphoff (1980) กล่าวถึงขั้นตอนของการมีส่วนร่วมของประชาชนว่ามีดังนี้

1. การมีส่วนร่วมในการวิเคราะห์ปัญหา (Analysis)
2. การมีส่วนร่วมในการเลือกวิธีการแก้ไขปัญหา (Decision Making)
3. การมีส่วนร่วมในการดำเนินการแก้ไขปัญหา (Implementation)
4. การมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์จากโครงการ (Benefits)
5. การมีส่วนร่วมในการประเมินผล (Evaluation)

ซึ่งสอดคล้องกับ อคิน ระพีพัฒน์ (2527) ที่ได้แบ่งการมีส่วนร่วมของชุมชนออกเป็น 4

ขั้นตอน คือ

1. การค้นหาปัญหา สาเหตุของปัญหา ตลอดจนแนวทางแก้ไข
2. การตัดสินใจเลือกแนวทางและวางแผนพัฒนาแก้ไขปัญหา
3. การปฏิบัติงานในกิจกรรมการพัฒนา
4. การประเมินผลงานกิจกรรมการพัฒนา

1.4 รูปแบบของการมีส่วนร่วมของประชาชน

องค์การสหประชาชาติ (United Nations, 1981) ได้รวบรวมรูปแบบของการมีส่วนร่วมไว้

ดังนี้

1. การมีส่วนร่วมแบบเป็นไปเอง ซึ่งเป็นไปโดยการอาสาสมัครหรือการรวมตัวกันขึ้นเอง เพื่อแก้ไขปัญหาของกลุ่มของตนเอง โดยเน้นการกระทำที่มีได้รับการช่วยเหลือจากภายนอกซึ่งมีรูปแบบที่เป็นเป้าหมาย

2. การมีส่วนร่วมแบบชักนำ ซึ่งเป็นการเข้าร่วมโดยต้องการความเห็นชอบหรือสนับสนุนโดยรัฐบาล เป็นรูปแบบโดยทั่วไปของประเทศที่กำลังพัฒนา

3. การมีส่วนร่วมแบบบังคับ ซึ่งเป็นผู้มีส่วนร่วมภายใต้การดำเนินนโยบายของรัฐบาล ภายใต้การจัดการโดยเจ้าหน้าที่ของรัฐหรือโดยการบังคับโดยตรง รูปแบบนี้เป็นรูปแบบที่ผู้กระทำได้รับผลทันที แต่จะไม่ได้รับผลระยะยาว และจะมีผลเสียคือไม่ได้รับการสนับสนุนจากประชาชนในที่สุด

2. แนวคิดการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว

2.1 ความหมาย

ความหมายของการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยววนั้น ได้มีนักวิชาการทางด้านการท่องเที่ยวได้ให้ทัศนะไว้หลากหลาย ดังต่อไปนี้

มนัส สุวรรณ (2538) กล่าวว่า iva การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว เพื่อให้ประสบผลสำเร็จมีสิ่งสำคัญที่ต้องนำมาประเมินประกอบการตัดสินใจในการพัฒนาได้แก่ ความปรารถนาของผู้ท่องเที่ยว ความสามารถในการใช้บริการของผู้ท่องเที่ยว ความสะดวกในการเดินทางและการเข้าถึง และความสามารถที่จะรับได้ของพื้นที่ ประกอบด้วยความสามารถที่จะรับได้เชิงกายภาพ ความสามารถที่จะรับได้เชิงสังคม และความสามารถที่จะรับได้เชิงนิเวศวิทยา

นิคม จารุมณี (2536) กล่าวถึงการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวว่า การที่จะสร้างหรือพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวที่เป็นพื้นที่ที่น่าสนใจให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญสามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวได้นั้น จะต้องคำนึงถึงจุดสำคัญในด้านสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติทั้งในแง่กายภาพหรือภูมิภาค ตำแหน่งที่ตั้ง หรือชื่อเสียงของสถานที่ที่กระจายไปสู่โลกภายนอก

สรุปได้ว่า การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเพื่อให้ประสบผลสำเร็จต้องประกอบด้วย ความสามารถในการใช้บริการของผู้ท่องเที่ยว ความสะดวกในการเดินทางและการเข้าถึง และความสามารถที่จะรับได้ของพื้นที่ ชื่อเสียงของสถานที่ที่กระจายไปสู่โลกภายนอก

2.2 การวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยว

การวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวตามหลักทางวิชาการนั้น ไม่ใช่เพียงการพัฒนาทรัพยากรท่องเที่ยวที่เสื่อมโทรมให้ดีขึ้นเท่านั้น แต่ยังเป็นการพัฒนาทรัพยากรท่องเที่ยวที่มีสภาพดีอยู่แล้วให้ดีขึ้นกว่าเดิมด้วย จึงต้องมีขั้นตอนการพัฒนาทรัพยากรท่องเที่ยว ดังนี้ (บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา, 2548)

1. ขั้นการจัดแบ่งเขตพื้นที่ในทรัพยากรท่องเที่ยว
2. ขั้นการกำหนดสิ่งอำนวยความสะดวกทางการท่องเที่ยวในแต่ละเขตของทรัพยากรท่องเที่ยว
3. ขั้นการจัดกิจกรรมท่องเที่ยวทางธรรมชาติและวัฒนธรรมเสริมในทรัพยากรท่องเที่ยว
4. ขั้นการประเมินขีดความสามารถรองรับนักท่องเที่ยวแต่ละเขตพื้นที่ของทรัพยากรท่องเที่ยว
5. ขั้นการให้การศึกษาถึงผลกระทบของการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวต่อสิ่งแวดล้อมแก่เจ้าหน้าที่รัฐ เจ้าหน้าที่ทรัพยากรท่องเที่ยวและผู้ประกอบธุรกิจท่องเที่ยวในทรัพยากรท่องเที่ยว
6. ขั้นการจัดให้มีข้อมูลเกี่ยวกับทรัพยากรท่องเที่ยวที่นักท่องเที่ยวต้องการรู้

7. ขั้นตอนการจัดทางงบประมาณในการพัฒนาทรัพยากรท่องเที่ยวให้เพียงพอ

การวางแผนเป็นลักษณะของการทำงานร่วมกันจากหลากหลายสาขาซึ่งเรียกว่า “สหสาขาวิชา” ทั้งนี้การวางแผนเป็นเรื่องที่มนุษย์ต้องการรู้ “อนาคต” จะเกิดขึ้นเพื่อสร้างสภาวะแวดล้อมให้มีความเหมาะสม สามารถรับมือกับผลที่จะเกิดขึ้นในอนาคต ซึ่งอาจจะเป็นส่วนที่เป็นคุณประโยชน์หรืออาจเป็นการลดการเสียประโยชน์ก็ได้โดยการวางแผนนั้น มักปรากฏอยู่เสมอแม้กระทั่งในชีวิตปกติประจำวันของมนุษย์ที่อาจมีการวางแผนสำหรับชั่วโมงข้างหน้า ในวันนี้ พรุ่งนี้ เดือนหน้า ปีหน้า เป็นต้น สำหรับการวางแผนที่เกี่ยวข้องกับผู้คนจำนวนมาก และเกี่ยวข้องกับผลได้ผลเสียขององค์กรขนาดใหญ่ การวางแผนก็จะมีกระบวนการและระยะเวลายาวนานขึ้น เพื่อที่จะมองอนาคตให้ยาวขึ้น เช่น การวางแผนพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมของชาติระยะต่างๆ ซึ่งกำหนดไว้ครั้งละ 5 ปี เป็นต้น เนื่องจากการวางแผนนั้นปรากฏอยู่ในทุกศาสตร์ทุกสาขา จุดประสงค์ต่างๆของการวางแผนจึงสามารถจำแนกได้ ประการแรก การวางแผนเพื่อแก้ปัญหาที่มีอยู่ ประการที่สอง การวางแผนเพื่อกำหนดอนาคตและ ประการที่สาม การวางแผนที่เป็นการเรียนรู้และปรับตัวของสังคมให้เท่าทันกับสภาพสังคม มีความซับซ้อนมากขึ้นและมีการเปลี่ยนแปลง เคลื่อนไหวอย่างรวดเร็ว(มานพ พงศทัต. 2545) จึงกล่าวได้ว่า การวางแผนนั้นเป็นการเตรียมการเดินทางสู่อนาคตบนเส้นทางที่เห็นท้องต้องกันว่าดีที่สุดในความเหมาะสมที่สุดกับทรัพยากร เทคโนโลยี สังคม วัฒนธรรม งบประมาณที่มีอยู่ โดยวิธีการที่อาจเรียกได้ว่า เป็นการศึกษา “อดีต” เรียนรู้ “ปัจจุบัน” เพื่อสร้าง “อนาคต”

การวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวตลอดช่วงเวลาที่ผ่านมามีอุตสาหกรรมท่องเที่ยวในประเทศไทย ถูกจัดว่าเป็นสาขาทางเศรษฐกิจหลักสำคัญที่สร้างรายได้เข้าประเทศได้เป็นจำนวนมาก ก่อให้เกิดการหมุนเวียนและกระจายรายได้สู่ภูมิภาค รวมทั้งส่งเสริมการลงทุนในธุรกิจต่างๆที่เกี่ยวข้องอย่างกว้างขวาง อย่างไรก็ตามการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยมุ่งหวังที่จะให้เกิดผลประโยชน์สูงสุดทั้งด้านเศรษฐกิจและสังคมนั้น จำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องมีการวางแผนการพัฒนาอย่างรอบคอบชัดเจน เนื่องจากอุตสาหกรรมท่องเที่ยวมีส่วนสัมพันธ์กับทรัพยากรต่างๆทั้งด้านธรรมชาติ วัฒนธรรม ประเพณี จนถึงวิถีชีวิตของผู้คนในสังคม ผลกระทบที่เกิดขึ้นจากกิจกรรมการท่องเที่ยวย่อมส่งผลกระทบต่อสิ่งต่างๆเหล่านี้อย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ดังนั้น การวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยว จึงเป็นกระบวนการสำคัญและจำเป็นในการกำหนดกรอบทิศทางขั้นตอนและเป้าหมายการพัฒนาการท่องเที่ยว เพื่อป้องกันมิให้การพัฒนาการท่องเที่ยวเป็นไปตามยถากรรม และส่งผลเสียต่อสังคมในที่สุด

2.3 กระบวนการวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยว

กระบวนการวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวส่วนใหญ่จะมีกระบวนการไม่แตกต่างจากทฤษฎีการวางแผนทั่วไปนั้น โดยแบ่งกระบวนการวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวออกเป็น 5 ขั้นตอน ได้แก่

1. การรวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องและการสำรวจภาคสนาม

สามารถแบ่งออกเป็น 4 ประเด็นใหญ่ๆ คือ ประเด็นที่หนึ่ง สภาพกายภาพและข้อมูลทั่วไปของพื้นที่ ได้แก่ ที่ตั้ง และเขตการปกครอง สภาพภูมิประเทศ ภูมิอากาศ ทรัพยากรธรรมชาติ ลักษณะการใช้ที่ดิน ข้อมูลด้านประชากร การจ้างงาน ประการที่สอง ทรัพยากรท่องเที่ยวประกอบด้วย ด้านธรรมชาติ ด้านประวัติศาสตร์ และด้านวัฒนธรรม ประการที่สาม ตลาดการท่องเที่ยวควรประกอบด้วย ผู้มาเยือน ที่มาของผู้มาเยือน พาหนะที่ใช้เดินทาง แหล่งท่องเที่ยวและกิจกรรมที่นักท่องเที่ยวชอบ โครงสร้างผู้เยี่ยมเยือน การกระจายตัวของผู้เยี่ยมเยือนในแต่ละช่วงเวลา แต่ละสถานที่ ประการที่สี่ ความพร้อมทางการท่องเที่ยวควรประกอบด้วย ระบบโครงข่ายการ

คมนาคมในพื้นที่ และพื้นที่ที่เกี่ยวข้อง ระบบขนส่ง ระบบสาธารณะ โครงสร้างพื้นฐาน เช่น ระบบไฟฟ้า ประปา โทรศัพท์ ระบบกำจัดขยะ และความพร้อมของเมืองด้านต่างๆ เช่น ร้านค้า ร้านอาหาร โรงพยาบาล เป็นต้น ซึ่งข้อมูลทั้ง 4 ประเด็นที่กล่าวมาข้างต้นอาจมีวิธีการรวบรวมที่แตกต่างกันออกไปได้ นอกจากนี้ยังมีวิธีการรวบรวมข้อมูลโดยการสำรวจ การสังเกตการณ์ และการออกแบบสอบถาม เช่น การสำรวจแหล่งท่องเที่ยว การใช้แบบสอบถามด้านตลาดการท่องเที่ยว การสัมภาษณ์หรือการสังเกตการณ์พฤติกรรมนักท่องเที่ยว เป็นต้น

2. การวิเคราะห์ข้อมูล

เป็นขั้นตอนการนำเอาข้อมูลต่างๆที่รวบรวมได้จากขั้นตอนแรกมาจัดทำเป็นคำบรรยาย แผนภูมิ แผนที่ ตาราง เป็นการศึกษาเพื่อให้ทราบถึงสภาพพื้นที่ในแง่มุมต่างๆและเนื่องจากการวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวเกี่ยวข้องกับการวางแผนด้านกายภาพ ดังนั้น การวิเคราะห์โดยใช้แผนที่จึงเป็นวิธีการหนึ่งที่สำคัญ เนื่องจากข้อมูลดิบที่ถ่ายทอดลงแผนที่นั้น นอกจากจะบ่งบอกถึงความสัมพันธ์กันในเรื่องขนาดและจำนวนแล้ว ยังบอกถึงความสัมพันธ์ในแง่ของทิศทาง ที่ตั้ง การกระจายตัวอีกด้วย ซึ่งเทคนิคการวิเคราะห์อื่นๆ ไม่สามารถทำได้ สำหรับขั้นตอนการวิเคราะห์ข้อมูลนี้จะนำไปสู่คำตอบหรือภาพรวมของพื้นที่ในแต่ละหมวดว่าเป็นอย่างไร ได้แก่ หมวดสภาพกายภาพและข้อมูลทั่วไปของพื้นที่ หมวดทรัพยากรท่องเที่ยว ซึ่งพิจารณาในแง่คุณค่า และความพร้อมในการรองรับกิจกรรมการท่องเที่ยวของแหล่งท่องเที่ยวต่างๆ หมวดตลาดการท่องเที่ยว และหมวดความพร้อมทางการท่องเที่ยว เป็นต้น

3. การกำหนดประเด็นปัญหา

เป็นขั้นตอนต่อเนื่องจากการเก็บรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูล ซึ่งจะช่วยให้ผู้วางแผนมองเห็นภาพรวมในด้านต่างๆ อันจะนำไปสู่การกำหนดประเด็นปัญหาด้านการท่องเที่ยวที่มีอยู่ หรืออาจจะเกิดขึ้นได้ในอนาคต เช่น ปัญหาความไม่พร้อมของพื้นที่ในการรองรับกิจกรรมการท่องเที่ยว ปัญหาด้านการคมนาคมขนส่ง ปัญหาด้านสิ่งแวดล้อมที่เกิดจากการขาดระบบกำจัดขยะหรือน้ำเสีย โดยในการกำหนดประเด็นปัญหาอาจมีเกณฑ์การพิจารณาอย่างกว้างๆ 5 ประการคือ ขนาดของปัญหา ความร้ายแรงของปัญหา ความเร่งด่วนของปัญหา ขนาดของกลุ่มพื้นที่ หรือกลุ่มคนที่มีปัญหา รวมถึงการยอมรับประเด็นนั้นๆว่าเป็นปัญหา ทั้งนี้ในการวางแผนในเรื่องใดก็ตามย่อมมีปัญหามากมาย สิ่งสำคัญประการหนึ่งคือ การมองหาความเชื่อมโยงของปัญหาแต่ละประเด็นว่ามี ความสัมพันธ์กันอย่างไร ปัญหาที่ 1 ก่อให้เกิดปัญหาที่ 2 หรือส่งผลถึงปัญหาที่ 3 อย่างไร เป็นต้น ซึ่งวิธีการดังกล่าวจะช่วยให้ผู้วางแผน สามารถจัดลำดับความสำคัญของปัญหาต่างๆได้ เมื่อทราบถึงประเด็นปัญหาแล้ว สิ่งที่ต้องวิเคราะห์ต่อไปคือ การพิจารณาความได้เปรียบเสียเปรียบทางการท่องเที่ยวในพื้นที่ เป็นการนำเอาจุดเด่น จุดด้อย ของตนไปเปรียบเทียบกับผู้อื่น โดยพิจารณาในภาพรวมว่า จะมีความสามารถในการแข่งขันกับแหล่งท่องเที่ยวที่อื่นๆอย่างไร ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อการวางแผนแนวทางกลยุทธ์ในการส่งเสริมด้านการตลาดต่อไป

4. การกำหนดนโยบาย วัตถุประสงค์ เป้าหมาย

นโยบาย คือ แนวทางในการพัฒนาอย่างกว้างๆ เป็นกรอบการดำเนินการที่จะไม่ระบุในรายละเอียด การกำหนดนโยบายคือการตอบคำถามว่า “จะทำอะไรในการพัฒนาการท่องเที่ยว” เช่น กำหนดนโยบายว่า “มุ่งเน้นการรักษาสภาพแวดล้อมของแหล่งท่องเที่ยวและรักษาเอกลักษณ์ชุมชน” ส่วนวัตถุประสงค์คือ ความมุ่งหมายที่ต้องการหรือผลที่ต้องการให้เกิดขึ้น อันเนื่องมาจากนโยบายที่กำหนดไว้ การกำหนดวัตถุประสงค์คือ การตอบคำถามว่าตั้งนโยบายนั้นไว้ “เพื่ออะไร” เช่น กำหนด

นโยบายพัฒนาการท่องเที่ยวว่า “มุ่งเน้นการรักษาสภาพแวดล้อมของแหล่งท่องเที่ยวและรักษาเอกลักษณ์ชุมชน” โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ “ดึงดูดใจให้เกิดการเดินทางมาท่องเที่ยวในพื้นที่” และเป้าหมายเป็นการถอดวัตถุประสงค์ซึ่งมีลักษณะค่อนข้างเป็นนามธรรมให้ออกมาเป็นรูปธรรมที่วัดได้ ซึ่งสามารถกำหนดได้ในหลายลักษณะ ได้แก่ การกำหนดเป้าหมายในเชิงปริมาณ เป็นการตอบคำถามว่า “เท่าไร” การกำหนดเป้าหมายที่เป็นพื้นที่หรือบริเวณ เป็นการตอบคำถามว่า “ทำที่ไหน” การกำหนดเป้าหมายที่เป็นกลุ่มคน เป็นการตอบคำถามว่า “ทำให้ใคร” การกำหนดเป้าหมายเป็นเวลา เป็นการตอบคำถามว่า “ทำเมื่อไร”

5. การกำหนดแผนงานหรือโครงการพัฒนาการท่องเที่ยว

เป็นขั้นตอนสุดท้ายของการวางแผน เป็นขั้นตอนที่จะต้องกำหนดกิจกรรมต่างๆ เพื่อให้เกิดการดำเนินการพัฒนาตามกรอบ นโยบาย วัตถุประสงค์ และเป้าหมายที่ได้วางไว้ โดยใช้ข้อมูลต่างๆ ที่ได้รวบรวมไว้ให้เป็นประโยชน์ ซึ่งจะเป็นการพิจารณาในรายละเอียดของโครงการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวต่างๆ กล่าวโดยสรุป ประการแรกคือ ควรมีการกำหนดโครงการระยะสั้น ระยะยาว โครงการระยะสั้นเป็นโครงการในแหล่งท่องเที่ยวที่มีศักยภาพสูง การลงทุนต่ำ และได้ผลเร็ว หรือเป็นโครงการที่มีความจำเข็นเร่งด่วน สำหรับโครงการระยะยาวจะเป็นโครงการที่มีการลงทุนสูงให้ผลระยะยาว ประการที่สอง ควรมีการกำหนดแผนงานหรือโครงการพัฒนาการท่องเที่ยว ควรพิจารณาให้ครอบคลุมทั้งด้านตัวแหล่งท่องเที่ยว การพัฒนาบริการทางการท่องเที่ยว ซึ่งมีประเด็นสำคัญคือ การพัฒนาบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว ระบบการสื่อความหมายในแหล่งและการพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยว รวมถึงแผนงานหรือโครงการด้านการพัฒนาการตลาด ประการที่สามควรมีการกำหนดแผนงานหรือโครงการเพื่อพัฒนาสาธารณูปโภค สาธารณูปการต่างๆ ควรพิจารณาถึงความเหมาะสมสอดคล้องกับสภาพแวดล้อมดั้งเดิมของพื้นที่ที่ได้มาตรฐานและมีความเพียงพอต่อความต้องการในปัจจุบันและอนาคต และประการสุดท้ายควรมีการกำหนดแผนงานหรือโครงการต่างๆ ต้องเป็นการเพิ่มพูนคุณภาพของแหล่งท่องเที่ยวในด้านการอนุรักษ์และปรับปรุงให้ดีขึ้น รวมทั้งได้รับการยอมรับของประชาชนทุกระดับ

3. การประยุกต์การวิเคราะห์สถานการณ์ในการดำเนินกลยุทธ์

การวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค เป็นการวิเคราะห์เพื่อกำหนดกลยุทธ์ขององค์กรโดยกำหนดระยะเวลาหรือช่วงเวลาในการดำเนินการเพื่อนำมาวิเคราะห์สถานการณ์โดยดูจากจุดแข็งและจุดอ่อนขององค์กร และดูจากโอกาสและอุปสรรคจากภายนอกขององค์กร แล้วนำมาวิเคราะห์และประเมินสถานการณ์และกำหนดเวลาในการดำเนินงาน

ปัจจัยภายนอก	ปัจจัยภายใน	S จุดแข็งภายในองค์กร	W จุดอ่อนภายในองค์กร
O โอกาสภายนอก		SO การนำข้อได้เปรียบของจุดแข็งภายในและโอกาสภายนอกมาใช้	WO การแก้ไขจุดอ่อนภายในโดยพิจารณาจากโอกาสภายนอกที่เป็นผลดีต่อองค์กร
T อุปสรรคภายนอก		ST การแก้ไขหรือลดอุปสรรคภายนอกโดยการนำจุดแข็งภายในมาใช้	WT การแก้ไขหรือลดความเสียหายของธุรกิจอันเกิดจากจุดอ่อนภายในองค์กรและอุปสรรคภายนอก

แผนภาพที่ 3 การประยุกต์การวิเคราะห์สถานการณ์ในการดำเนินกลยุทธ์
ที่มา: เว็บไซต์: www.pharmacy.cmu.ac.th/pharmcare/pharad/swot [1 สิงหาคม 2554].

4. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

สมภาพ คล้ายวิเชียรและคณะ (2550) ได้ศึกษาเรื่อง แนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวหมู่บ้านช้างในอีสานใต้ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาแหล่งท่องเที่ยวหมู่บ้านช้างในอีสานใต้ ศึกษาจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส อุปสรรคในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวของหมู่บ้านช้างในอีสานใต้ ศึกษาแนวทางการพัฒนาพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวหมู่บ้านช้างในอีสานใต้ และศึกษายุทธศาสตร์ที่งหา เพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งการพัฒนาและการจัดการการท่องเที่ยวเชิงพื้นที่กลุ่มอีสานใต้สู่ความยั่งยืนโดยเชื่อมโยงกับประเทศเพื่อนบ้าน พบว่า

1. จากการสำรวจเชิงลึกเกี่ยวกับที่อยู่ ที่มาและจำนวนเชือกของช้างพบว่า มีช้างอยู่ที่อำเภอบ้านเขว้า และอำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ จำนวน 6 เชือก อำเภอจอมพระ อำเภอเขวาสินรินทร์ อำเภอเมือง อำเภอชุมพลบุรี อำเภอท่าตูม จังหวัดสุรินทร์ จำนวน 84 เชือก อำเภอสตึก อำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์ จำนวน 84 เชือก รวมทั้งหมด จำนวน 175 เชือก
2. ส่วนใหญ่จะประสบปัญหาการไม่มีพื้นที่เลี้ยงช้าง เนื่องจากป่าไม้ถูกทำลาย ป่าไม้ที่มีบางส่วนก็เป็นพื้นที่ส่วนบุคคล จึงเป็นสาเหตุให้มีอาหารช้างไม่เพียงพอ ทำให้ออกเร่ร่อนตามเมืองบ้าง ก้อกรับงานแสดงตามปางช้างต่างๆ แต่อย่างไรก็ตามโอกาสในการพัฒนาเป็นพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวก็มีจุดแข็งในด้านความโดดเด่นของวิถีชีวิต ศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น และจากการสอบถามประชาชนในพื้นที่ เจ้าหน้าที่แหล่งท่องเที่ยว และควาญช้างมีทัศนคติเชิงบวกต่อการพัฒนาหมู่บ้านช้างในอีสานใต้ ซึ่งกล่าวได้ว่าทำให้เกิดการพัฒนาทางด้านสาธารณูปโภค โครงสร้างพื้นฐาน ฐานะทางเศรษฐกิจ และการเกิดอาชีพที่หลากหลายจากการมีแหล่งท่องเที่ยวในชุมชนของตนเองโดยตรงเพิ่มขึ้น
3. แนวทางการพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวหมู่บ้านช้างในอีสานใต้ เสนอเป็น 3 แนวทาง ดังนี้คือ แนวทางการพัฒนาทรัพยากรการท่องเที่ยว แนวทางการพัฒนาตลาดท่องเที่ยว และแนวทางการพัฒนาด้านความพร้อมทางการท่องเที่ยว

4. สำหรับการพัฒนาและการจัดการการท่องเที่ยวเชิงพื้นที่กลุ่มอีสานใต้สู่ความยั่งยืน โดยเชื่อมโยงกับกลุ่มประเทศเพื่อนบ้านมียุทธศาสตร์ที่มุ่งเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งในภาคอีสานตอนใต้ มีสายสัมพันธ์อย่างเหนียวแน่นกับสาธารณรัฐกัมพูชาประชาธิปไตย โดยแสดงให้เห็นได้จากเส้นทางสัญจรทางบกที่เชื่อมโยงระหว่างกัน

รพีพงศ์ อินตะสิบ (2550) ได้ศึกษาเรื่อง การศึกษาศักยภาพของชุมชนเพื่อการท่องเที่ยว ชนบท: กรณีศึกษาชุมชนบ้านสามขา ตำบลหัวเสือ อำเภอแม่ทะ จังหวัดลำปาง โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาพัฒนาการและการจัดการการท่องเที่ยวของชุมชนบ้านสามขา รวมถึงเพื่อประเมินศักยภาพในการพัฒนาชุมชนบ้านสามขาให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวชนบท พบว่า

1. การที่ชุมชนบ้านสามขาเข้าไปสัมพันธ์กับการท่องเที่ยวนั้นเริ่มต้นจากนโยบายของหน่วยงานของภาครัฐที่เล็งเห็นความสำคัญของการท่องเที่ยวที่จะสามารถกระจายรายได้ไปยังท้องถิ่นในชนบทได้จึงได้มีการส่งเสริมการท่องเที่ยวในชุมชนบ้านสามขาโดยมีกรมพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทยเป็นผู้รับผิดชอบและมอบหมายให้สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอแม่ทะเป็นผู้รับนโยบายไปปฏิบัติ

2. จากการเป็นต้นแบบของชุมชนเข้มแข็งและมีการสร้างฝายชะลอน้ำเพื่อป้องกันไฟฟ้า ทำให้มีผู้เข้ามาเยี่ยมชมและศึกษาดูงานที่ชุมชนบ้านสามขาเป็นจำนวนมาก อันนำมาสู่การจัดการการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ขึ้นในชุมชน และชุมชนยังมีแนวคิดในการหารูปแบบด้านการท่องเที่ยวอื่น ๆ ที่เหมาะสมกับบริบทของชุมชนเพื่อเป็นกิจกรรมในการรองรับผู้มาเยือนที่มีจำนวนเพิ่มมากขึ้น

3. ชุมชนบ้านสามขามีศักยภาพในการพัฒนาให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวชนบทได้ จากการเป็นชุมชนที่เข้มแข็งและมีสถานที่ท่องเที่ยวหลายแห่งที่สามารถนำมาปรับใช้ในกิจกรรมการท่องเที่ยวชนบทได้ อย่างไรก็ตาม ชุมชนบ้านสามขามีปัญหาจากการขาดความรู้ด้านการจัดการการท่องเที่ยวและความพร้อมด้านบุคลากร ทั้งนี้ถ้าหากชุมชนบ้านสามขาสามารถแก้ไขปัญหาดังกล่าว และสามารถสร้างกิจกรรมด้านการท่องเที่ยวชนบทที่มีความเหมาะสมกับชุมชนได้ ก็จะทำให้ชุมชนบ้านสามขาสามารถพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวชนบทได้

เกศณีย์ สัตตรัตน์ขจร (2550) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การศึกษาความเป็นไปได้ในการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตร: กรณีศึกษาหมู่บ้านปางมะโอ อำเภอแม่ทะ จังหวัดลำปาง โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาถึงกระบวนการของภาครัฐในการพัฒนาหมู่บ้านปางมะโอให้เป็นหมู่บ้านท่องเที่ยว และศึกษาความเป็นไปได้ในการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของหมู่บ้านปางมะโอ พบว่า

1. กระบวนการพัฒนาหมู่บ้านปางมะโอให้เป็นหมู่บ้านท่องเที่ยวเริ่มต้นจากนโยบายของรัฐที่ต้องการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนให้ดีขึ้น โดยการส่งเสริมโครงการสินค้าหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ โครงการหมู่บ้านท่องเที่ยวและโครงการหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบ โดยมีกรมพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทยเป็นผู้รับผิดชอบโครงการดังกล่าวและมอบนโยบาย พร้อมทั้งแนวทางปฏิบัติให้กับพัฒนาชุมชน อำเภอแม่ทะ ซึ่งทำให้หมู่บ้านปางมะโอถูกคัดเลือกให้เป็นพื้นที่ดำเนินการของโครงการดังกล่าว

2. การศึกษาความเป็นไปได้ในการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของหมู่บ้านปางมะโอ ในปัจจุบันหมู่บ้านปางมะโอไม่สามารถจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรได้ ถึงแม้จะมีศักยภาพและปัจจัยพื้นฐานในการเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร ทั้งนี้เนื่องจากมีจุดอ่อนจากการที่ประชาชนใน

หมู่บ้านขาดความสนใจด้านการส่งเสริมการท่องเที่ยว การสนับสนุนของภาครัฐไม่มีความต่อเนื่อง รวมทั้งอุปสรรคจากการโยกย้ายเจ้าหน้าที่ในหน่วยงานท้องถิ่นทำให้โครงการไม่มีความต่อเนื่อง ซึ่งหากมีการแก้ไขจุดอ่อนและอุปสรรคดังกล่าว อาจทำให้หมู่บ้านปางมะโฮมีโอกาพัฒนาให้เป็นหมู่บ้านท่องเที่ยวเชิงเกษตร

วิระพล ทองมา และคณะ (2554) ได้ศึกษาเรื่อง การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม อย่างยั่งยืนของชุมชนชาวจีนในพื้นที่ ลุ่มน้ำแม่ฮ่อง อำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่ โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างยั่งยืน และเพื่อประเมินศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม รวมถึงระดับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม พบว่า

1. ชุมชนชาวจีนยูนาน (บ้านยาง) นั้นมีศักยภาพในการเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในระดับมาก ทั้งนี้เนื่องจากในพื้นที่ของชุมชนเป็นที่ตั้งของพิพิธภัณฑ์โรงงานหลวงที่ 1 (ฝาง) ซึ่งถือว่าเป็นพิพิธภัณฑ์ที่มีชีวิต โดยมุ่งเน้นให้ชุมชนและคนภายในชุมชนเป็นศูนย์กลางของการนำเสนอเรื่องราวประวัติศาสตร์ความเป็นมา ภูมิปัญญา ความรู้และประสบการณ์ผ่านทางนิทรรศการ วัตถุที่สะสมมาตั้งแต่อดีต หลักฐานทางประวัติศาสตร์ในชุมชนให้เป็นแหล่งเรียนรู้เชิงอนุรักษ์ควบคู่ไปกับ “โรงงานสีเขียว” ที่สร้างขึ้นตามแนวพระราชดำริของสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ ที่ปรารถนาให้พิพิธภัณฑ์ในชุมชนบ้านยางเป็นแหล่งท่องเที่ยวใหม่เชิงอนุรักษ์และวัฒนธรรม

2. สำหรับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในชุมชนนั้น พบว่า ชุมชนมีส่วนร่วมในระดับมากในกิจกรรมทางด้านวัฒนธรรมทางความคิด (ความเชื่อและค่านิยม) และวัฒนธรรมบรรทัดฐาน (อาชีพและวิถีชีวิตประจำวัน) ส่วนด้านวัฒนธรรมบรรทัดฐาน (อาหารและพืชสมุนไพร) รวมทั้งด้านวัฒนธรรมทางวัตถุ (ศิลปะและหัตถกรรม) นั้นพบว่า ชุมชนมีส่วนร่วมในระดับปานกลางเท่านั้น นอกจากนี้การทดสอบหาความสัมพันธ์ระหว่างผลการประเมินศักยภาพในการเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมกับระดับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของชุมชนบ้านยางโดยใช้ X^2 -test นั้น พบว่า ไม่มีความสัมพันธ์กันทางสถิติ จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ระบุว่าชุมชนชาวจีนยูนานในพื้นที่ลุ่มน้ำแม่ฮ่อง อำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่ ที่มีศักยภาพด้านการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมนั้น มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวของประชาชนภายในชุมชน

อำนาจพร ใหญ่ยิ่ง และเกษราพร อีรวงศ์ (2554) ได้ศึกษาเรื่อง การศึกษาชุมชนเพื่อรองรับกิจกรรมการท่องเที่ยวเกษตรเชิงนิเวศ ตามแนวพระราชดำริเศรษฐกิจพอเพียง : กรณีศึกษาบ้านร่องเย็น อำเภอสอง จังหวัดแพร่ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและวิเคราะห์ความพร้อมชุมชนบ้านร่องเย็นในการรองรับการท่องเที่ยวเกษตรเชิงนิเวศ และเพื่อศึกษาการจัดการรูปแบบการท่องเที่ยวเกษตรเชิงนิเวศตามแนวเศรษฐกิจพอเพียงที่สอดคล้องกับวิถีของชุมชนบ้านร่องเย็น โดยเน้นการมีส่วนร่วมและให้ชุมชน เห็นคุณค่าในวิถีของการเกษตรตามแนวเศรษฐกิจพอเพียงของตนเอง พบว่า

1. ประชาชนบ้านร่องเย็น หมู่ที่ 3 และหมู่ที่ 5 ให้ความร่วมมือเป็นอย่างดี รวมทั้ง การสนับสนุนจากองค์การบริหารส่วนตำบลทุ่งน้าว และได้ข้อสรุปเกี่ยวกับทรัพยากรด้านการท่องเที่ยวของบ้านร่องเย็นที่มีเอกลักษณ์และโดดเด่นด้านการเกษตรที่มีความหลากหลาย เช่น การปลูกข้าวยาสูบ พืชผักสวนครัว ไม้ผล การเลี้ยงปลา อีกทั้งพิธีกรรมความเชื่อในเชิงเกษตรที่ยังคงอยู่ รวมทั้ง

เอกลักษณ์ความเป็นวิถีล้านนาตะวันออกของประเทศไทย ที่ยังแสดงให้เห็นถึง ความเป็นสังคมอยู่เย็นเป็นสุข บรรยากาศความอบอุ่นในการเอาใจใส่แบบญาติพี่น้อง การพึ่งพา ช่วยเหลือ รวมถึงวัฒนธรรม การให้สามารถพบได้ที่บ้านร่องเย็น และที่สำคัญคือวัฒนธรรมความ พอเพียงหรือการใช้ชีวิตอย่างพอเพียง โดยสังเกตจากการเก็บพืชผักจากพื้นที่ในบ้านหรือจาก เพื่อนบ้าน การร่วมแรงร่วมใจ ช่วยเหลือกิจกรรมของชุมชน การนำพืชผลทางการเกษตรมาขายใน ตลาดชุมชน ซึ่งคนชุมชนส่วนใหญ่เป็นผู้ปลูกพืชและเลี้ยงสัตว์หรือแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์ และ นำมาขายแลกเปลี่ยนกันในตลาดชุมชนบ้านร่องเย็น ซึ่งเป็นราคาที่ทุกคนยอมรับได้ ราคาถูกปริมาณได้มากกว่าตลาดกลางในที่แห่งอื่น นั้นหมายความว่าชุมชนบ้านร่องเย็นส่วนใหญ่มีวิถี ชีวิตที่สอดคล้องกับหลักการแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง

2. ชุมชนบ้านร่องเย็นได้ร่วมกันตัดสินใจใช้การท่องเที่ยวมาเป็นทางเลือกในการพัฒนาชุมชน เนื่องจากการวิเคราะห์ที่พิจารณาว่าเป็นการลงทุนน้อย เพราะใช้ทรัพยากรของบ้านร่องเย็นที่มีอยู่แล้ว มาจัดการเพิ่มมูลค่าของทรัพยากรเพื่อการท่องเที่ยว ส่วนเรื่องอื่นๆ ที่ชุมชนต้องการให้มีการพัฒนา ส่วนใหญ่มีอยู่ในแผนการพัฒนาขององค์การบริหารส่วนตำบลทุ่งน้าว ดังนั้น การนำการท่องเที่ยวมาใช้ในการพัฒนาชุมชน จะต้องได้รับความรู้และความเข้าใจที่แท้จริง เพราะการท่องเที่ยวเป็นลักษณะของงานบริการที่จะต้องทำความเข้าใจอย่างลึกซึ้ง และเกิดผลกระทบที่ลึกลับกับวัฒนธรรม ธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม หรือสังคม อีกทั้งการจัดการท่องเที่ยวนั้นจะต้องใช้หลักการของแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ เพื่อชุมชนมองว่าเป็นเพียงอาชีพเสริม และจะต้องไม่กระทบต่อ วิถีดั้งเดิมหรืออาชีพหลักของตน

ศิริพร พันธุลี และคณะ (2554) ได้ศึกษาเรื่อง การพัฒนาการบริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเพื่อสร้างชุมชนเข้มแข็งโดยใช้กระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนห้วยหม้าย อำเภอสอง จังหวัดแพร่ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อค้นหาปัญหาและอุปสรรคในการจัดการด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของชุมชนห้วยหม้าย เพื่อพัฒนาศักยภาพแกนนำในชุมชนห้วยหม้ายในการเตรียมตัวเป็นมัคคุเทศก์ท้องถิ่น และเพื่อได้แนวทางและรูปแบบการดำเนินการบริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยคนในชุมชนห้วยหม้ายอย่างมีส่วนร่วม พบว่า

1. ปัญหาและอุปสรรคในการบริหารจัดการด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศชุมชนห้วยหม้ายเป็นเรื่องการขาดสาธารณูปโภคขั้นพื้นฐานในแหล่งท่องเที่ยวบางจุด ขาดการประชาสัมพันธ์ข่าวสารอย่างทั่วถึง ประชาชนและเยาวชนไม่รู้ศักยภาพองค์ความรู้ชุมชนห้วยหม้าย ขาดจิตสำนึกในการอนุรักษ์ป่าไม้ วัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่นของชุมชนห้วยหม้าย

2. จากปัญหาดังกล่าว จึงนำมาสู่การพัฒนาศักยภาพแกนนำในชุมชนห้วยหม้ายเพื่อเตรียมตัวเป็นมัคคุเทศก์ท้องถิ่น มี 3 กิจกรรม ประกอบด้วย (1) อบรมเรื่องการบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนมีส่วนร่วม โดยการศึกษาดูงาน ณ โฮมสเตย์บ้านแม่กำปอง อำเภอแม่ฮ่อน จังหวัดเชียงใหม่ (2) อบรมองค์ความรู้ข้อมูลชุมชน ทูทางสังคมและประวัติความเป็นมาของตำบลห้วยหม้าย (3) อบรมทักษะการเป็นมัคคุเทศก์เพื่อรองรับการท่องเที่ยวในชุมชน ซึ่งจากการพัฒนาศักยภาพทั้ง 3 กิจกรรม ส่งผลให้อาสาสมัครมัคคุเทศก์มีความมั่นใจในการพูด และปฏิบัติหน้าที่ของการเป็นมัคคุเทศก์ที่ดีได้อย่างเหมาะสมและถูกต้อง นอกจากนี้ ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในชุมชนได้กำหนดแนวทางและรูปแบบการดำเนินการบริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยคนในชุมชนห้วยหม้ายมีส่วนร่วม ได้แก่ (1) จัดตั้งชมรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศชุมชนห้วยหม้าย (2) กำหนดโครงสร้างการบริหารงานของชมรม

และผู้ที่ได้รับผิดชอบภาระงานของชมรมที่ได้มาจากการเลือกตั้ง (3) กำหนดรูปแบบรายการนำเที่ยวตาม ศักยภาพและความเหมาะสมของพื้นที่ (4) กำหนดกฎระเบียบ ข้อบังคับในการปฏิบัติสำหรับสมาชิก และนักท่องเที่ยว ตลอดจน (5) กำหนดการแบ่งปันผลประโยชน์จากการดำเนินกิจกรรมการท่องเที่ยวแก่สมาชิก

เกษราพร อีราวงศ์ และอำนวยการใหญ่ (2554) ได้ศึกษาเรื่อง การพัฒนาศักยภาพชุมชน บ้านแม่แรม ตำบลเตาปูน อำเภอสอง จังหวัดแพร่ ด้วยการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เพื่อสร้างความเข้มแข็ง ของชุมชนอย่างยั่งยืน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อสำรวจและกำหนดทรัพยากรธรรมชาติ และ ศิลปวัฒนธรรมที่สำคัญที่มีศักยภาพในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในชุมชนบ้านแม่แรม เพื่อ พัฒนาศักยภาพชุมชนด้านการท่องเที่ยว โดยใช้ทรัพยากรธรรมชาติและวัฒนธรรมชุมชนเป็นฐานใน การพัฒนา และ เพื่อจัดตั้งศูนย์บริการการท่องเที่ยวเพื่อเป็นฐานข้อมูลชุมชน พบว่า

1. จากการร่วมกันวิเคราะห์ทรัพยากรร่วมกันของกลุ่มตัวอย่างและได้เลือกทรัพยากรที่จะใช้ เป็นฐานในการพัฒนาการท่องเที่ยวของชุมชน บ้านแม่แรม คือ ทรัพยากรการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ และทรัพยากรการท่องเที่ยวทางศิลปวัฒนธรรม โดยระบุกิจกรรมการท่องเที่ยวในหมู่บ้านแม่แรม ได้แก่ กิจกรรมการเรียนรู้วัฒนธรรมและประเพณีท้องถิ่น กิจกรรมด้านภูมิปัญญาท้องถิ่น กิจกรรมชม วิถีชีวิตด้านเกษตรกรรม กิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ กิจกรรมด้านการมีส่วนร่วมหรือ กิจกรรมการรวมกลุ่มในชุมชน

2. หลังจากที่มีการสำรวจและวิเคราะห์ทรัพยากรการท่องเที่ยวพร้อมระบุทรัพยากรหลักที่จะ ใช้เพื่อเป็นฐานในการพัฒนาการท่องเที่ยวของชุมชนบ้านแม่แรมและ ได้มีการพัฒนาศักยภาพชุมชน ด้านบุคลากรการท่องเที่ยวโดยในชุมชนได้จัดตั้งกลุ่มทางการท่องเที่ยวเพื่อให้เกิดความร่วมมือในการ พัฒนาศักยภาพชุมชนของตน ซึ่งในการจัดตั้งกลุ่มการท่องเที่ยวของชุมชนในพื้นที่ ชื่อ "กลุ่มการ ท่องเที่ยวบ้านแม่แรม" โดยมีคณะทำงานจากการคัดเลือก แบ่งแยกตามฝ่ายต่างๆพร้อมภาระหน้าที่ ได้ แสวงหาแนวทางในการจัดกระบวนการเรียนรู้ โดย จัดอบรมขึ้นมา 2 หลักสูตร ได้แก่ โครงการ ฝึกอบรมหลักสูตร การท่องเที่ยวเชิงนิเวศกับการพัฒนาชุมชน และโครงการฝึกอบรมมัคคุเทศก์ ท้องถิ่น และได้จัดกระบวนการ AIC เพื่อประชุมเชิงปฏิบัติการ ซึ่งเป็นกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้ ผู้เข้าร่วมประชุมได้มีโอกาสแลกเปลี่ยนความรู้ประสบการณ์ และข้อมูลข่าวสาร ซึ่งกระทำให้เกิดความ เข้าใจสภาพปัญหา ข้อจำกัด ความต้องการและศักยภาพของผู้เกี่ยวข้องต่างๆ สามารถนำมา ประยุกต์ใช้ในการแก้ปัญหา และกำหนดแนวทางในการพัฒนาการท่องเที่ยวของบ้านแม่แรม

3. หลังจากนั้น ชาวบ้านแม่แรมยังร่วมกัน สำรวจและคัดเลือกสถานที่ ที่มีศักยภาพเพื่อ พัฒนาเป็นศูนย์บริการนักท่องเที่ยวร่วมกับคณะกรรมการหมู่บ้าน คือ บริเวณศูนย์วัฒนธรรมชุมชน เดิม และ ดัดแปลง พร้อมพัฒนาสถานที่ที่ได้รับการคัดเลือกเป็นศูนย์บริการนักท่องเที่ยว (Visitor center) ในบริเวณพื้นที่ของบ้านแม่แรม เพื่อเป็นศูนย์ประสานงานกิจกรรมและศูนย์ข้อมูลแหล่ง ท่องเที่ยว ฐานข้อมูลชุมชน ภูมิปัญญาท้องถิ่น ของชุมชนแม่แรม จนสามารถพบศักยภาพของ ประชาชนบ้านแม่แรมในการพัฒนาชุมชนโดยการมีส่วนร่วมของประชาชนในทุกกระบวนการ ก่อให้เกิดความเข้มแข็งของชุมชน โดยใช้การท่องเที่ยวเป็นฐาน เพื่อการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืน ต่อไป

Anna Dóra Sæþórsdóttir. (2012) ได้ศึกษาเรื่อง การท่องเที่ยวกับการพัฒนาพลังงาน: ความพยายามที่จะแก้ปัญหาข้อขัดแย้งในการใช้พื้นที่ก่อสร้างพลังงานธรรมชาติ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาหาแนวทางในการแก้ไขปัญหาข้อขัดแย้งต่อการใช้พื้นที่ในการสร้างพลังงานธรรมชาติในแหล่งท่องเที่ยว พบว่า

ประเทศไอซ์แลนด์เป็นประเทศที่มีการใช้พื้นที่ป่าธรรมชาติมากในการถูกสร้างเป็นแหล่งผลิตพลังงานทางธรรมชาติและแหล่งท่องเที่ยวในขณะเดียวกัน จึงทำให้เกิดผลกระทบกับสองกลุ่มที่ใช้พื้นที่ ได้แก่ กลุ่มที่ใช้เป็นแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ และกลุ่มที่ใช้เป็นแหล่งผลิตพลังงานจากธรรมชาติ เช่น การก่อสร้างเขื่อนเพื่อผลิตกระแสไฟฟ้าจากแม่น้ำต่างๆ ซึ่งเป็นโครงการของรัฐบาลประเทศไอซ์แลนด์ ดังนั้น กลุ่มที่เกี่ยวข้องได้มารวมกันเพื่อหาแนวทางต่อการลดปัญหาผลกระทบที่เกิดขึ้น ทั้งนี้เพื่อขจัดมลภาวะทางสิ่งแวดล้อม สังคม และเศรษฐกิจของประเทศด้วย โดยผ่านการคัดเลือก 84 โครงการผลิตพลังงานจากธรรมชาติของรัฐบาลที่ส่งผลกระทบดังกล่าว และจากการวิเคราะห์ของ ตัวแทนกลุ่มที่เกี่ยวข้อง รวมถึงการให้ผู้เชี่ยวชาญได้ให้ข้อเสนอแนะพบว่า ทางออกที่ดีที่สุดคือ การพบกันครึ่งทางระหว่างทั้งสองกลุ่ม โดยพยายามให้มีคนกลางคอยเจรจาหาแนวทางในการประนีประนอม เพื่อให้เกิดผลกระทบน้อยที่สุด

Li Yang. (2012) ได้ศึกษาเรื่อง ผลกระทบและความท้าทายในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรในมณฑลยูนนาน ประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาผลกระทบและความท้าทายในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรในมณฑลยูนนาน พบว่า

แหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรได้รับความสนใจเป็นอย่างยิ่งทั้งในประเทศที่พัฒนาและในประเทศที่กำลังพัฒนาเช่น ในมณฑลยูนนาน ประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน โดยผลกระทบดังกล่าวมีต่อชุมชนที่กำลังพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวของตนให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร และเป็นการพัฒนาคุณภาพชีวิตไปด้วยในขณะเดียวกันในด้านการส่งผลกระทบต่อรายได้ทางเศรษฐกิจของคนในชุมชน สร้างงานให้คนในชุมชน และผลดีต่อทางด้านสังคมวัฒนธรรมของคนในชุมชน ทำให้เกิดความภาคภูมิใจในวัฒนธรรมของตนเองและวิถีชีวิตความเป็นอยู่ นอกจากนี้ยังก่อให้เกิดการอนุรักษ์สภาพแวดล้อมอีกด้วย อย่างไรก็ตาม รัฐบาลควรให้ความช่วยเหลือต่อชุมชนด้วยการส่งเสริมการจัดเป็นกลุ่มวิสาหกิจชุมชนอย่างแท้จริง

Fariborz Aref and Ma'rof Redzuan. (2009) ได้ศึกษาเรื่อง การประเมินระดับการมีส่วนร่วมของชุมชนเพื่อเป็นเครื่องมือในการสร้างขีดความสามารถต่อการพัฒนาการท่องเที่ยว โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของชุมชนชิรา ประเทศอิหร่านต่อการสร้างขีดความสามารถในการพัฒนาการท่องเที่ยว พบว่า

การมีส่วนร่วมของชุมชนนับว่าเป็นเครื่องมือที่สำคัญต่อความสำเร็จของการพัฒนาการท่องเที่ยว โดยนักวิชาการในซีกโลกตะวันตกมีความเห็นว่า การมีส่วนร่วมของชุมชนที่แท้จริงจะส่งผลกระทบต่อกระบวนการตัดสินใจในการดำเนินการซึ่งจะก่อให้เกิดผลประโยชน์ต่อชุมชนเป็นอย่างยิ่ง อย่างไรก็ตาม ในประเทศที่กำลังพัฒนาเช่นประเทศอิหร่าน การมีส่วนร่วมของชุมชนก็ยังคงเป็นสิ่งที่ยากที่จะนำไปสู่การพัฒนาการท่องเที่ยว เนื่องจากอุปสรรคจากโครงสร้างการดำเนินงาน วัฒนธรรม และการปฏิบัติของชุมชนในการพัฒนาการท่องเที่ยว การวิจัยครั้งนี้ได้ประเมินระดับการมีส่วนร่วมของ

ชุมชนต่อการพัฒนาการท่องเที่ยว โดยจะต้องอาศัยการมีส่วนร่วมจากชุมชนเป็นจำนวนหลากหลายกลุ่ม ซึ่งจำเป็นต่อสร้างขีดความสามารถของชุมชน โดยพบว่า ระดับการมีส่วนร่วมของชุมชนชिरาประเทศอิหร่านมีค่อนข้างต่ำ และแต่ละชุมชนย่อยก็มีระดับการมีส่วนร่วมต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวที่แตกต่างกัน นับว่าเป็นอุปสรรคที่สำคัญยิ่งต่อการสร้างขีดความสามารถในการพัฒนาการท่องเที่ยว

Fariborz Aref. (2011) ได้ศึกษาเรื่อง การตระหนักของชุมชนและการมีส่วนร่วมในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการตระหนักของชุมชนและระดับของการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว พบว่า

การศึกษานี้ได้ตรวจสอบความสัมพันธ์ระหว่างการตระหนักของชุมชนและระดับการมีส่วนร่วมในกิจกรรมการท่องเที่ยวของชุมชนชिरา ประเทศอิหร่านโดยใช้สถิติ Correlation แบบเพียร์สัน เป็นเครื่องมือทดสอบ ผ่านแบบสอบถาม พบว่า มีความแตกต่างอย่างนัยสำคัญระหว่างการตระหนักของชุมชนและระดับของการมีส่วนร่วมของชุมชนต่อการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวของชุมชน ซึ่งผลการศึกษาครั้งนี้ส่งผลอย่างยิ่งต่อการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนต่อการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวของตนเอง

Muganda Michael. (2009) ได้ศึกษาเรื่อง บทบาทของชุมชนและการมีส่วนร่วมต่อการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวในประเทศแทนซาเนีย กรณีศึกษา ชุมชนบาราบาราณี โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความสำคัญของการมีส่วนร่วมของชุมชนต่อการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว พบว่า

ประชาชนในท้องถิ่นต้องการที่จะมีบทบาทในการพัฒนาการท่องเที่ยว โดยเข้ามาในขั้นตอนของการตัดสินใจดำเนินการ โดยต้องการเข้ามามีเห็นการตัดสินใจร่วมกันระหว่างตัวแทนของหน่วยงานภาครัฐและตัวแทนของผู้นำชุมชนร่วมกับคนส่วนใหญ่ในชุมชนด้วย นอกจากนี้ ยังต้องการเข้ามามีส่วนร่วมในการแบ่งปันผลประโยชน์ทางการท่องเที่ยว เนื่องจากเห็นว่า ธุรกิจการท่องเที่ยวสร้างผลประโยชน์ต่อการจ้างงานในชุมชน สร้างสมรรถภาพให้กับชุมชน และแบ่งปันผลประโยชน์ให้กับชุมชนมากยิ่งขึ้น การพัฒนาการท่องเที่ยวช่วยลดปัญหาความยากจนและทำให้เกิดการพัฒนาการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว การพัฒนาราคาสินค้าและบริการ การฝึกอบรมบุคลากรทางการท่องเที่ยว การเกิดการสร้างงานใหม่ๆขึ้นมาในชุมชน ตลอดจนการยกระดับคุณภาพชีวิตของชุมชนให้ดียิ่งขึ้น

จากงานวิจัยที่เกี่ยวข้องข้างต้นสรุปได้ว่า งานวิจัยต่างๆมีจุดเด่นตรงที่ เป็นการให้ความสำคัญของการมีส่วนร่วมของชุมชนต่อการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่ของตน โดยชี้ให้เห็นถึงบทบาทของชุมชนต่อการตระหนักถึงการมีส่วนร่วม อันจะส่งผลถึงระดับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวของตนเองให้มากยิ่งขึ้นและหลากหลายขึ้น ซึ่งนับว่าก่อให้เกิดประโยชน์ต่อชุมชนในการพัฒนาการมีส่วนร่วมของชุมชนต่อการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวในชุมชนเป็นอย่างยิ่ง ในขณะเดียวกัน งานวิจัยเหล่านี้ยังมีจุดด้อยในเรื่องของ การไม่ได้เสนอถึงแนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมของชุมชนต่อการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวของตนเอง ซึ่งงานวิจัยชิ้นนี้จะสามารถเติมเต็มประเด็นดังกล่าวนี้ได้เป็นอย่างดี ทำให้เห็นถึงแนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมของชุมชนต่อการดำเนินโครงการ/กิจกรรมทางการท่องเที่ยวที่คนในชุมชนเห็นผลประโยชน์ร่วมกันอย่างแท้จริง และสามารถดำเนินการได้ภายในชุมชนของตนเอง โดยทุกคนมีส่วนร่วมด้วยกัน

บทที่ 3 วิธีการวิจัย

การวิจัยเรื่อง แนวทางการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวแก่งจุก ตำบล คำไหล อำเภอศรีเมืองใหม่ จังหวัดอุบลราชธานี ผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องเพื่อนำมาใช้ในการวิเคราะห์และประมวลผลโดยมีลำดับขั้นตอนในการวิจัยดังต่อไปนี้

1. สถานที่ดำเนินการวิจัย

แก่งจุก บ้านจุก หมู่ที่ 4 ตำบลคำไหล อำเภอศรีเมืองใหม่จังหวัดอุบลราชธานี เนื่องจากเป็นแหล่งท่องเที่ยวของท้องถิ่นที่ยังไม่ได้รับการส่งเสริมจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้เป็นที่รู้จักของนักท่องเที่ยวเท่าที่ควร

2. ประชากรและการสุ่มตัวอย่าง

2.1 ประชาชนบ้านจุก ตำบลคำไหล อำเภอศรีเมืองใหม่ จังหวัดอุบลราชธานี จำนวน 487 คน (ที่ว่าการอำเภอศรีเมืองใหม่ จังหวัดอุบลราชธานี. 2554)

2.2 เจ้าหน้าที่องค์การบริหารส่วนตำบลคำไหล อำเภอศรีเมืองใหม่ จังหวัดอุบลราชธานี จำนวน 35 คน (องค์การบริหารส่วนตำบลคำไหล. 2554) รวมประชากรทั้งสิ้น 522 คน

ผู้วิจัยใช้การสุ่มตัวอย่างแบบอาศัยความน่าจะเป็น ด้วยเทคนิคแบบง่าย ในการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งมีวิธีคำนวณขนาดกลุ่มตัวอย่างตามวิธีของTaro Yamane (Yamane : 1967) ตามสูตรดังนี้

$$n = \frac{N}{1+N(e)^2}$$

เมื่อ n แทน ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง

N แทน ขนาดของประชากร

e แทน ความคลาดเคลื่อนของกลุ่มตัวอย่าง ที่ร้อยละ 5

$$\begin{aligned} n &= \frac{522}{1+522(0.05)^2} \\ &= 226 \text{ คน} \end{aligned}$$

ดังนั้น จะได้ขนาดกลุ่มตัวอย่าง เท่ากับ 226 คน

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลในการวิจัยได้แก่ แบบสอบถามแบบปลายปิด และการประชุมกลุ่มย่อย ซึ่งแบบสอบถามมีรายละเอียดดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ประกอบด้วยข้อคำถามเกี่ยวกับ เพศ อายุ การศึกษา อาชีพ และรายได้ โดยลักษณะข้อคำถามเป็นแบบระดับกลุ่มชั้น จำนวน 8 ข้อ

ตอนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับระดับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว ประกอบด้วยข้อคำถามเกี่ยวกับระดับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวในลักษณะต่างๆดังนี้

1. การมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหา
2. การมีส่วนร่วมในการวางแผนงานกิจกรรม
3. การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติตามแผนงานที่วางไว้
4. การมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผล

โดยลักษณะข้อคำถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า แบ่งเป็น 5 ระดับ ซึ่งผู้ตอบแบบสอบถามต้องตอบตามคำสั่งที่ตนปฏิบัติจริงในปัจจุบันเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว ซึ่งประกอบด้วยข้อคำถามทั้งหมด 32 ข้อ โดยเกณฑ์การให้คะแนนมีดังนี้

5	หมายถึง	ระดับการมีส่วนร่วมมากที่สุด
4	หมายถึง	ระดับการมีส่วนร่วมมาก
3	หมายถึง	ระดับการมีส่วนร่วมปานกลาง
2	หมายถึง	ระดับการมีส่วนร่วมน้อย
1	หมายถึง	ระดับการมีส่วนร่วมน้อยที่สุด

ผู้วิจัยใช้สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ในการวิเคราะห์ระดับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว โดยมีเกณฑ์ในการแปลผลดังนี้คือ (ทองใบ สดขารี. 2549)

ค่าคะแนน	หมายถึง
4.21-5.00	มีระดับการมีส่วนร่วมมากที่สุด
3.41-4.20	มีระดับการมีส่วนร่วมมาก
2.61-3.40	มีระดับการมีส่วนร่วมปานกลาง
1.81-2.60	มีระดับการมีส่วนร่วมน้อย
1.00-1.80	มีระดับการมีส่วนร่วมน้อยที่สุด

ตอนที่ 3 ข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว ประกอบด้วยข้อคำถามเกี่ยวกับ

- ปัจจัยภายใน ซึ่งจำแนกได้เป็น ความตระหนักถึงปัญหาความเสื่อมโทรมของแหล่งท่องเที่ยว ความต้องการเกียรติยศ

- ปัจจัยภายนอก ซึ่งจำแนกได้เป็น แรงจูงใจทางเศรษฐกิจ ตำแหน่งทางสังคม การสนับสนุนของหน่วยงานภาครัฐ การได้รับการชักชวนจากเจ้าหน้าที่ภาครัฐ/ผู้นำหมู่บ้าน/คณะกรรมการหมู่บ้าน การได้รับข้อมูลข่าวสารด้านการท่องเที่ยวของชุมชน โดยลักษณะข้อคำถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า แบ่งเป็น 5 ระดับ ซึ่งผู้ตอบแบบสอบถามต้องตอบตามความคิดเห็นของตน เกี่ยวกับประเด็นต่างๆในแต่ละปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว ซึ่งประกอบด้วยข้อคำถามทั้งหมด 33 ข้อ (ปัจจัยภายใน 10 ข้อ และปัจจัยภายนอก 23 ข้อ) โดยเกณฑ์การให้คะแนน มีดังนี้

5	หมายถึง	เห็นด้วยมากที่สุด
4	หมายถึง	เห็นด้วยมาก
3	หมายถึง	เห็นด้วยปานกลาง
2	หมายถึง	เห็นด้วยน้อย
1	หมายถึง	เห็นด้วยน้อยที่สุด

ผู้วิจัยใช้สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ในการวิเคราะห์ระดับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว โดยมีเกณฑ์ในการแปลผล ดังนี้คือ

ค่าคะแนน	หมายถึง
4.21-5.00	มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมมากที่สุด
3.41-4.20	มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมมาก
2.61-3.40	มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมปานกลาง
1.81-2.60	มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมน้อย
1.00-1.80	มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมน้อยที่สุด

ในส่วนของวัตถุประสงค์ข้อที่ 3 คือ แนวทางในการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวแห่งนั้น ผู้วิจัยจะใช้เครื่องมือการประชุมกลุ่มย่อย กับตัวแทนของชุมชนและตัวแทนของ อบต.คำไหล จำนวน 20 คน ในการช่วยกันระดมสมองเพื่อดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

1. ผู้วิจัยแจ้งผลการประเมินระดับการมีส่วนร่วมของชุมชนและปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเข้าร่วมของชุมชนในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวจากการวิเคราะห์เชิงสถิติให้ตัวแทนได้ทราบ
2. ให้ตัวแทนชุมชนแห่งจุกการ และตัวแทน อบต.คำไหลจำนวน 20 คนช่วยกันวิเคราะห์สถานการณ์การท่องเที่ยวของแห่งจุกการ ว่ามีจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรคอย่างไร โดยการระดมสมองอย่างสร้างสรรค์
3. ให้ตัวแทนชุมชนแห่งจุกการและตัวแทน อบต.คำไหลจำนวน 20 คนช่วยกันกำหนดกลยุทธ์ทางเลือก เพื่อให้ได้แนวทางการดำเนินงาน ในการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวแห่งจุกการที่เหมาะสมต่อไป

4. การทดสอบเครื่องมือ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ แบบสอบถาม เพื่อนำไปสัมภาษณ์ ซึ่งผู้วิจัยได้สร้างตามวัตถุประสงค์เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพในการนำไปใช้ จึงจำเป็นต้องทดสอบคุณภาพตามแนวทางของ ทวงรัตน์ ทวีรัตน์ (2540: 115-128) ดังนี้

1.การทดสอบความตรงของเนื้อหา ผู้วิจัยสร้างแบบสอบถามโดยเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญซึ่งเป็นผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อพิจารณาความถูกต้องตรงตามเนื้อหาของวัตถุประสงค์การวิจัยพร้อมทั้งปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำ

2.การทดสอบความเชื่อมั่น โดยนำแบบสอบถามเพื่อการสัมภาษณ์ที่ผ่านการตรวจสอบจากผู้เชี่ยวชาญแล้วไปทดสอบกับกลุ่มตัวอย่างอื่นจำนวน 30 ราย เพื่อวิเคราะห์หาความเชื่อมั่นโดยการ

หาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของ Cronbach (Nunnally, 1978: 245-246) ซึ่งจะต้องมีค่าตั้งแต่ .70 ขึ้นไป จึงสามารถนำไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลได้ต่อไป ซึ่งมีสูตรดังนี้

$$\alpha = \frac{n}{n-1} \left[1 - \frac{\sum s_i^2}{s_t^2} \right]$$

โดยให้	α	หมายถึง	สัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่น
	n	หมายถึง	จำนวนข้อ
	s_i^2	หมายถึง	ค่าความแปรปรวนแต่ละข้อ
	s_t^2	หมายถึง	ค่าความแปรปรวนทั้งฉบับ

จากผลจากการทดสอบความเชื่อมั่นของเครื่องมือทั้งฉบับปรากฏว่าค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาเท่ากับ 0.92 ซึ่งถือว่าแบบสอบถามมีความแน่นอนคงที่และอยู่ในเกณฑ์ที่สามารถนำไปใช้เป็นเครื่องมือในการนำไปเก็บรวบรวมข้อมูลได้ต่อไป

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

1. การวิเคราะห์ข้อมูลในแบบสอบถามตอนที่ 1 โดยใช้สถิติพรรณนา ประกอบด้วย การแจกแจงความถี่ ร้อยละ ส่วนตอนที่ 2 และตอนที่ 3 ใช้สถิติค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน
2. การวิเคราะห์ข้อมูลในวัตถุประสงค์ข้อที่ 3 ใช้การประชุมกลุ่มย่อย โดยใช้เครื่องมือ การวิเคราะห์สถานการณ์ และการกำหนดกลยุทธ์ทางเลือก เพื่อให้ได้แนวทางการดำเนินงาน ในการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวแห่งการที่เหมาะสมต่อไป โดยมีรายละเอียดดังนี้

ผู้วิจัยให้ผู้ให้ข้อมูลสร้างตาราง Matrix ของแต่ละประเภท โดยจุดแข็งและจุดอ่อน(ปัจจัยภายใน)ที่เรียงคะแนนไว้แล้วให้อยู่ในแนวนอน ส่วนโอกาสและอุปสรรค(ปัจจัยภายนอก)ที่เรียงคะแนนไว้เช่นเดียวกันให้อยู่ในแนวตั้งตาม SWOT Matrix โดยการจับคู่ (SWOT Matching) ซึ่งเป็นเทคนิคที่ใช้ในการสร้างกลยุทธ์ทางเลือก โดยการจับคู่ที่ละคู่ดังนี้

1. กลยุทธ์ทางเลือกโดยใช้จุดแข็งของกลุ่มไปช่วงชิงโอกาสที่คาดว่าจะเกิดขึ้น โดยใช้วิธีการจับคู่ระหว่างจุดแข็งและโอกาส หากคู่ใดเกิดความสอดคล้องกัน ก็ทำการบันทึกกลยุทธ์นั้นไว้ ในการจับคู่นั้นอาจใช้จุดแข็งหรือโอกาสมากกว่าหนึ่งข้อก็ได้หรือบางข้ออาจไม่ทำให้เกิดกลยุทธ์ได้ ซึ่งกลยุทธ์ในส่วนนี้เรียกว่า กลยุทธ์จุดแข็ง-โอกาส (SO)

2. กลยุทธ์ทางเลือกโดยใช้จุดแข็งของกลุ่มเสี่ยงอุปสรรคที่คาดว่าจะเกิดขึ้น โดยใช้วิธีการจับคู่ระหว่างจุดแข็งและอุปสรรค หากคู่ใดเกิดความสอดคล้องกัน ก็ทำการบันทึกกลยุทธ์นั้นไว้ ในการจับคู่นั้นอาจใช้จุดแข็งหรืออุปสรรคมากกว่าหนึ่งข้อก็ได้ หรือบางข้ออาจไม่ทำให้เกิดกลยุทธ์ได้ ซึ่งกลยุทธ์ในส่วนนี้เรียกว่า กลยุทธ์จุดแข็ง-อุปสรรค (ST)

3. กลยุทธ์ทางเลือกโดยใช้โอกาสที่คาดว่าจะเกิดขึ้นของกลุ่มมาแก้ไขจุดอ่อน โดยใช้วิธีการจับคู่ระหว่างจุดอ่อนและโอกาส หากคู่ใดเกิดความสอดคล้องกันก็ทำการบันทึกกลยุทธ์นั้นไว้ ในการจับคู่นั้นอาจใช้จุดอ่อนหรือโอกาสมากกว่าหนึ่งข้อก็ได้ หรือบางข้ออาจไม่ทำให้เกิดกลยุทธ์ได้ ซึ่งกลยุทธ์ในส่วนนี้เรียกว่า กลยุทธ์จุดอ่อน-โอกาส (WO)

4. กลยุทธ์ทางเลือกโดยการลดจุดอ่อนของกลุ่มและเลี่ยงอุปสรรคที่คาดว่าจะเกิดขึ้น โดยใช้วิธีการจับคู่ระหว่างจุดอ่อนและอุปสรรค หากคู่ใดเกิดความสอดคล้องกันก็ทำการบันทึกกลยุทธ์นั้นไว้

ในการจับคู่นี้อาจใช้จุดอ่อนหรืออุปสรรคมากกว่าหนึ่งข้อก็ได้ หรือบางข้ออาจไม่ทำให้เกิดกลยุทธ์ได้ ซึ่งกลยุทธ์ในส่วนนี้เรียกว่า กลยุทธ์จุดอ่อน-อุปสรรค (WT)

6. แผนการดำเนินงานวิจัย

แผนงาน	ระยะเวลา												
	ต.ค. 54	พ.ย. 54	ธ.ค. 54	ม.ค. 55	ก.พ. 55	มี.ค. 55	เม.ย. 55	พ.ค. 55	มิ.ย. 55	ก.ค. 55	ส.ค. 55	ก.ย. 55	
1. ประสานงานพื้นที่วิจัยจัดทำแบบสอบถามและปรับปรุง	↔												
2. ประชาสัมพันธ์การวิจัย และรับสมัครผู้ช่วยนักวิจัย			↔										
3. เก็บข้อมูลจริงในพื้นที่วิจัยพร้อมผู้ช่วยวิจัย				↔									
4. เขียนรายงานการวิจัย เคลียร์เอกสารการเงิน									↔				
5. ส่งรายงานการวิจัยฉบับสมบูรณ์													↔

7. รายละเอียดงบประมาณการใช้จ่าย

1. หมวดค่าตอบแทน

- ค่าอาหารทำการนอกเวลาของนักวิจัย 1 คน * 50 บาท * 60 ชม.	เป็นเงิน 3,000 บาท
- ค่าตอบแทนผู้ช่วยนักวิจัย 200 บาท * 15 วัน	เป็นเงิน 3,000 บาท
รวมเป็นเงิน	6,000 บาท

2. หมวดค่าใช้สอย

- ค่าอาหารกลางวันผู้เข้าร่วมวิจัย 20 คน * 40 บาท * 5 วัน	เป็นเงิน 4,000 บาท
- ค่าจ้างเหมาเช่ารูปเล่มจำนวน 5 เล่ม * 300 บาท	เป็นเงิน 1,500 บาท
- ค่าจ้างเหมารถตู้พร้อมน้ำมันเชื้อเพลิง 5 วัน * 3,000 บาท	เป็นเงิน 15,000 บาท
รวมเป็นเงิน	20,500 บาท

3. หมวดค่าวัสดุ

- ค่าวัสดุสำนักงาน	รวมเป็นเงิน 500 บาท
รวมเป็นเงินทั้งสิ้น	27,000 บาท

(สองหมื่นเจ็ดพันบาทถ้วน)

หมายเหตุ ขอตัวเฉลี่ยจ่ายทุกรายการ

บทที่ 4

ผลการศึกษาและวิจารณ์

การศึกษาเรื่อง แนวทางการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวแก่งจุก ตำบลคำไหล อำเภอศรีเมืองใหม่ จังหวัดอุบลราชธานี ครั้งนี้ ผู้วิจัย ได้แบ่งผลการศึกษาออกเป็นดังนี้

4.1 บริบทของชุมชนบ้านจุก ตำบลคำไหล อำเภอศรีเมืองใหม่ จังหวัดอุบลราชธานี

4.2 ผลการวิเคราะห์ระดับการมีส่วนร่วมของชุมชนและปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวแก่งจุก ตำบลคำไหล อำเภอศรีเมืองใหม่ จังหวัดอุบลราชธานี

4.3 แนวทางการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวแก่งจุก ตำบลคำไหล อำเภอศรีเมืองใหม่ จังหวัดอุบลราชธานี

4.1 บริบทของชุมชนบ้านจุก ตำบลคำไหล อำเภอศรีเมืองใหม่ จังหวัดอุบลราชธานี

4.1.1 ประวัติการตั้งถิ่นฐานของชุมชนบ้านจุก

หมู่บ้านจุก ตำบลคำไหล อำเภอศรีเมืองใหม่ จังหวัดอุบลราชธานี เป็นหมู่บ้านขนาดเล็ก อยู่ห่างจากตัวอำเภอศรีเมืองใหม่ประมาณ 10 กิโลเมตร โดยเมื่อประมาณ 80 ปีที่แล้วราวๆ ปี พ.ศ. 2470 ชาวบ้านจุกเดิมมีถิ่นอาศัยอยู่ที่หมู่บ้านคำไหล แต่เนื่องจากการที่หมู่บ้านคำไหลมีการขยายตัวเพิ่มมากขึ้นของประชากรและมีพื้นที่ในการทำเกษตรกรรมที่จำกัด ดังนั้นจึงได้มีชาวบ้านบางส่วนทำการอพยพมาตั้งถิ่นฐานอยู่ที่หมู่บ้านจุกในปัจจุบัน ซึ่งอยู่ห่างจากหมู่บ้านคำไหล มาประมาณ 3 กิโลเมตร ซึ่งสาเหตุที่เลือกสถานที่ตั้งของหมู่บ้านจุกในปัจจุบันนี้ก็เนื่องมาจากว่า หมู่บ้านจุกนั้นมีที่ตั้งที่ใกล้กับลำห้วยคำลุงซึ่งอยู่ไม่ไกลจากหมู่บ้านซึ่งอยู่ห่างประมาณ 500 เมตร และมีความอุดมสมบูรณ์ที่เหมาะสมสำหรับที่จะทำการเกษตรเป็นอย่างดี ซึ่งในอดีตหมู่บ้านจุกมีประชากรอาศัยอยู่ประมาณ 20 คนหรือประมาณ 3 - 4 หลังคาเรือนเท่านั้น แต่ในปัจจุบันหมู่บ้านจุกได้มีประชากรเพิ่มมากขึ้นถึง 493 คน หรือประมาณ 102 หลังคาเรือน

แผนภาพที่ 4 ลักษณะของแก่งจุกการ

ที่มา: ถ่ายภาพโดยผู้วิจัย (17 มิถุนายน 2555)

4.1.2 ประวัติแก่งจุกการ

แก่งจุกการ หรือเรียกกันในอดีตว่า แก่งจุงลุง สาเหตุที่แต่เดิมมีชื่อเรียกว่าแก่งจุงลุงก็เนื่องมาจากว่าแต่เดิมมีหลานจุงลุงเพื่อจะข้ามลำห้วยแห่งนี้แต่พลาดถูกกระแสน้ำพลัดเสียชีวิตทั้งสองคนจึงได้มีชื่อว่าแก่งจุงลุง สาเหตุที่เปลี่ยนชื่อเป็นแก่งจุกการมีตำนานกล่าวไว้ว่ากาลครั้งหนึ่ง ได้มีพระยาองค์หนึ่งซึ่งครองเมืองอโยธยาปกครองไพร่ฟ้าประชาชนซึ่งได้มีบุตรชาย 2 คนและเมื่อทั้งสองเจริญวัยขึ้นมาบิดาจึงให้บุตรทั้งสอง ออกไปเรียนวิชาเพื่อนำความรู้มาปกครองบ้านเมืองของตน บุตรทั้งสองก็รับคำสั่งของบิดาและอาสาที่จะออกเดินทางไปเรียนเรียนวิชา และก่อนไปบิดาได้สั่งลูกทั้งสองคนว่าเมื่อเรียนวิชาจบแล้ว ให้ลูกทั้งสองขอเอาของดีและศักดิ์สิทธิ์จากอาจารย์มาไว้ที่เมือง เพื่อปกปักรักษาเมืองอโยธยาของเรา แล้วทั้งสองจึงออกเดินทางเพื่อไปศึกษาเล่าเรียนวิชาและก็ได้พบกับฤๅษี จึงได้เข้าไปเพื่อขอฝากตัวเป็นศิษย์กับฤๅษี และท่านจึงได้สอนวิชาให้แก่ศิษย์ทั้งสอง จนจบตรีภพจึงได้กราบลาอาจารย์เพื่อกลับเมืองของตน พระโอรสทั้งสองจึงได้ขอสักดิ์สิทธิ์จากอาจารย์ตามคำสั่งของผู้เป็นบิดา ท่านฤๅษีจึงได้เสกของสิ่งหนึ่งใส่ในผอบ และมอบให้ศิษย์ทั้งสองจึงจากนั้นจึงได้เดินทางกลับเมืองของตนพอมายังแก่งจุงลุงจึงได้พักแรมอยู่ที่ริมฝั่งทางทิศตะวันออกของลำห้วยจุงลุง โดยทั้งสองเกิดความสงสัยว่าอาจารย์ใส่อะไรไว้ในผอบ จึงชวนกันเปิดดูพอเปิดออกก็ต้องแปลกใจเมื่อมีหนังราชสีห์ หล่นออกมาเป็นแผ่นใหญ่และทั้งสองไม่สามารถจะนำหนังราชสีห์กลับเข้าไปในผอบเหมือนเดิมได้ จึงได้เกณฑ์คนในแถบนั้นมาลากหนังราชสีห์กลับเมืองอโยธยา แต่ก็ยังเอาไปไม่ได้ทั้งสองจึงได้เกณฑ์คนมาเพิ่มแล้วแบ่งออกเป็นกลุ่ม เปลี่ยนกันเป็นเวร ผลัดกันลากหนังราชสีห์กลุ่มละวัน ชาวพื้นเมืองแถบนั้นจึงเรียกการเข้าเวรนั้นว่า จู1 จู2 จู3 ดังนั้นคำว่า “การ” นั้นถ้าไปทำงานตามคำสั่งนั้นเขาเรียกว่าไป “การ” เมื่อรวมแล้วจะได้คำว่า “จุกการ” จึงได้ตั้งชื่อว่า “แก่งจุกการ” มาจนกระทั่งปัจจุบันนี้ (ปัญหาญสว่างแก้ว. 2555: สัมภาษณ์)

กิจกรรมการท่องเที่ยวที่จัดในบริเวณแก่งจุกการ

ได้แก่ (1.) กิจกรรมวันสงกรานต์ โดยกิจกรรมที่จัดขึ้นเป็นความร่วมมือระหว่างชาวบ้านจุกการร่วมกับ องค์การบริหารส่วนตำบลคำไหล อำเภอศรีเมืองใหม่ จังหวัดอุบลราชธานี โดยรูปแบบกิจกรรมที่จัดขึ้นจะมีการประกวดเทพีสงกรานต์ และการแสดงหมอลำตลอดทั้งวัน ซึ่งเป็นกิจกรรมที่สร้างรายได้เสริมให้กับชาวบ้านจุกการ ก็คือ ชาวบ้านจะมีส่วนร่วมในการเปิดร้านขายอาหารและเครื่องดื่ม หรือบริการที่จอดรถให้กับ

นักท่องเที่ยวที่เดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในระหว่างช่วงกิจกรรมวันสงกรานต์ที่แก่งจุก และ (2.) กิจกรรมวันลอยกระทง โดยกิจกรรมที่จัดขึ้นจะมีลักษณะคล้ายกับกิจกรรมวันสงกรานต์ โดยจะมีการประกวดนางพมาศ และการแสดงหมอลำในช่วงเย็น ซึ่งชาวบ้านจุกก็จะนำอาหาร และเครื่องดื่ม รวมทั้งการนำกระทงที่ทำขึ้นเองมาวางขายให้กับนักท่องเที่ยวที่เดินทางเข้ามาร่วมงานลอยกระทงที่แก่งจุก ซึ่งสามารถสร้างรายได้เสริมให้กับชาวบ้านได้เป็นอย่างดี (บัญชา สุวังก้าว. 2555: สัมภาษณ์)

4.1.3 ที่ตั้ง

ชุมชนบ้านจุก หมู่ 4 ตำบลคำไหล อำเภอศรีเมืองใหม่ จังหวัดอุบลราชธานี ตั้งอยู่ทางทิศตะวันออกเฉียงใต้ของอำเภอศรีเมืองใหม่ ซึ่งมีระยะห่างจากตัวอำเภอศรีเมืองใหม่ประมาณ 12 กิโลเมตร และห่างจากตัวอำเภอเมืองจังหวัดอุบลราชธานี ประมาณ 65 กิโลเมตร

4.1.4 ลักษณะภูมิประเทศ

ลักษณะภูมิประเทศของหมู่บ้านจุก มีลักษณะภูมิประเทศเป็นที่ราบสูง สภาพดินส่วนใหญ่จะเป็นดินร่วนปนทราย ซึ่งกักเก็บน้ำได้ไม่ค่อยดี ซึ่งมีลำห้วยสายหลักคือลำห้วยตุงลุงไหลผ่านบ้านจุก ปัจจุบันลำห้วยตุงลุงได้มีการสร้างคอนกรีตกั้นลำห้วยมีความกว้างประมาณ 4 เมตร เพื่อใช้สัญจรข้ามลำห้วยตรงท้ายแก่ง จึงกลายเป็นจุดชมวิวในมุมกว้างทั้งสองฝั่งของสะพานได้อย่างชัดเจนซึ่งสามารถมองเห็นน้ำตกเห็นและธรรมชาติทั้งสองฝั่งห้วยรวมถึงมีโขดหินขนาดเล็กไปจนถึงหินขนาดใหญ่วางสลับซับซ้อน ส่วนในหน้าฝนชาวบ้านชาวบ้านใช้ประโยชน์ของสะพานคอนกรีตนี้สัญจรไปมาระหว่างหมู่บ้านคำไหลและหมู่บ้านจุก ลำห้วยตุงลุงนั้นถือได้ว่าเป็นลำน้ำสายขนาดเล็ก ซึ่งมีต้นกำเนิดที่ อำเภอนิคมน้ำอ้อย จังหวัดมุกดาหารและไหลผ่านไปยังหลายอำเภอ มีความยาวประมาณ 250 กิโลเมตรและไหลมาบรรจบกับแม่น้ำมูลที่บ้านจุก

4.1.5 ประชากร

จากข้อมูลการสำรวจของสำนักงานทะเบียนอำเภอศรีเมืองใหม่ จังหวัดอุบลราชธานี ที่สำรวจ ณ เดือน มีนาคม พ.ศ. 2554 พบว่าชาวบ้านจุก หมู่ 4 มีประชากรทั้งหมด 493 คน หรือประมาณ 102 ครัวเรือน ซึ่งแบ่งเป็นเพศชายจำนวน 261 คน และเพศหญิงจำนวน 232 คน

4.1.6 ลักษณะทางเศรษฐกิจและการประกอบอาชีพ

ในด้านเศรษฐกิจ ฐานะทางเศรษฐกิจและรายได้เฉลี่ยของประชาชนในชุมชนบ้านจุก ยังอยู่ในเกณฑ์ต่ำ หรือค่อนข้างยากจน คือมีรายได้เฉลี่ยประมาณ 3,000 บาท ต่อคนต่อเดือน แต่เดิมการประกอบอาชีพของชาวบ้านจุกจะผูกพันกับการทำการเกษตร ซึ่งโดยส่วนใหญ่เป็นการผลิตเพื่อการยังชีพ แต่ปัจจุบันวิถีการดำรงชีวิตของชาวบ้านจุกได้เปลี่ยนแปลงไป เนื่องจากชาวบ้านจุกรุ่นใหม่นิยมเข้าไปทำงานเพื่อประกอบอาชีพรับจ้างตามจังหวัดใหญ่ๆ เช่น กรุงเทพมหานคร และในเขตปริมณฑล ซึ่งมีเพียงบางส่วนเท่านั้นที่ยังยึดถืออาชีพการทำการเกษตร ซึ่งในกลุ่มประชากรส่วนใหญ่ที่ยังคงประกอบอาชีพทำการเกษตรนี้ ส่วน

ใหญ่จะมีอายุเฉลี่ย ตั้งแต่ 40 ปีขึ้นไป นอกจากอาชีพทำการเกษตรแล้วชาวบ้านจุกการยังมีอาชีพการทำ ศิลปหัตถกรรมในครัวเรือน อาชีพค้าขาย อาชีพรับจ้าง และอาชีพรับราชการ โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. อาชีพเกษตรกรรม

อาชีพเกษตรกรรม โดยส่วนใหญ่จะทำนาข้าวเหนียวมากกว่าข้าวเจ้าโดยมีอัตราส่วนอยู่ที่ 60 ต่อ 40 วัตถุประสงค์ของการทำนาเพื่อให้มีข้าวไว้สำหรับบริโภคภายในครัวเรือน และเพื่อการจำหน่าย การทำนาของ ชาวบ้านจุกการโดยส่วนใหญ่จะทำปีละ 1 ครั้งหรือที่เรียกว่านาปี เนื่องจากยังไม่มี การวางระบบชลประทานจาก ลำห้วยตุงลุงเข้าสู่หมู่บ้าน ชาวบ้านจึงต้องอาศัยทรัพยากรน้ำจากน้ำฝนในการทำนา นอกเหนือจากการทำนา เพื่อบริโภคและการค้าขายแล้ว ชาวบ้านยังมีอาชีพอื่นที่ทำหลังจากการทำนาคือการเพาะปลูกมันสำปะหลัง และพืชผักสวนครัว ต่างๆ

2. อาชีพรับจ้าง

อาชีพรับจ้าง นอกเหนือจากการทำอาชีพเกษตรกรรมแล้วชาวบ้านจุกการ ยังมีการประกอบอาชีพ รับจ้าง โดยส่วนใหญ่เป็นกลุ่มวัยทำงานที่ไปรับจ้างทำงานที่โรงงานอุตสาหกรรมในกรุงเทพฯและเขตปริมณฑล

3. อาชีพค้าขาย

ร้านค้าในชุมชนบ้านจุกการส่วนใหญ่มีลักษณะของร้านขายของชำ ซึ่งเป็นร้านค้าเล็กๆ จำนวน 2 ร้าน ไว้คอยบริการคนในชุมชน ซึ่งประเภทของสินค้าที่จำหน่ายก็จะมีทุกอย่างคละกันไป ตั้งแต่ เครื่องดื่ม อาหารกึ่ง สำเร็จรูป ขนม แต่จะมีเพียงอย่างละเล็กละน้อยเท่านั้น

4. อาชีพศิลปหัตถกรรมในครัวเรือน

อาชีพศิลปหัตถกรรมของชาวบ้านจุกการ โดยส่วนใหญ่จะเป็นกลุ่มสตรีทอผ้ากบับซึ่งใช้เวลาจากการ ทำนาในการทอผ้า ซึ่งปัจจุบันมีการรวมกลุ่มกันถึง 60 ครัวเรือนโดย จะทำการทอผ้าและส่งไปขายที่ร้าน “เกตุศิริ” อำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี

การจักสาน การจักสานที่บ้านจุกการทำกันส่วนมากคือ การจักสานไม้ไผ่ซึ่งการจักสานไม้ไผ่มีผู้ทำอยู่ ประมาณ 20 คนโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อการจำหน่ายภายในชุมชนและบริเวณชุมชนใกล้เคียง ไม้ไผ่ที่นำมาใช้ใน ที่นี้เป็นไม้ไผ่ที่ชาวบ้านสามารถหาได้ภายในชุมชน การสานนั้นมักนิยมสารส้มไก่ แขง ไช (ไม้ไผ่ทรงวงรีสำหรับ ตักจับปลาบริเวณน้ำตื้น) ช้อง (อุปกรณ์สำหรับใส่ปลา) หรือแล้วแต่มีผู้มาสั่ง แต่ก็ก็มีชาวบ้านบางส่วนที่สานไว้ เองในครัวเรือน โดยเฉพาะไชและข้องที่ชาวประมงมักจะสานไว้ใช้เอง

4.1.7 ลักษณะการปกครองและลักษณะทางสังคม

หมู่บ้านจุกการ มีผู้นำชุมชนคือ ผู้ใหญ่บ้านจุกการ นายบัญญัติ สว่างแก้ว อายุ 59 ปี ซึ่งเป็นบุคคลที่คน ในชุมชนบ้านจุกการให้ความเคารพนับถือ และให้ความร่วมมือในการปฏิบัติงานต่างๆในชุมชนเป็นอย่างดี ชุมชน

บ้านจุกการจัดได้ว่ามีสังคมแบบชนบท มีความสัมพันธ์แบบเครือญาติมีการช่วยเหลือเกื้อกูลกันและกันตามสมควร มีการเคารพเชื่อถือผู้นำในชุมชน ซึ่งได้แก่ท่านผู้ใหญ่บ้านโดยชาวบ้านจะนิยมเรียกท่านว่า “พ่อผู้ใหญ่” หรือ “พ่อใหญ่ปัญหาญ” แล้วแต่สะดวก ซึ่งท่านถือว่าเป็นชาวบ้านจุกการโดยกำเนิด และประชาชนในชุมชนบ้านจุกการมีความร่วมมือกับหน่วยงานของรัฐได้ดีในระดับหนึ่ง ชุมชนบ้านจุกการเป็นชุมชนเกษตรกรรมที่มีความเป็นอยู่แบบดั้งเดิมของคนไทยโดยทั่วไปทางภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ดังนั้นจึงมีการยึดมั่นในขนบธรรมเนียม ประเพณี และวิถีชีวิตแบบดั้งเดิมของตนเองไว้อย่างดี ในลักษณะต่างๆ ดังนี้

1. ด้านการศึกษา

แต่เดิมประชากรในชุมชนบ้านจุกการมีระดับการศึกษาโดยส่วนใหญ่จะอยู่ในประถมศึกษา และมีมัธยมศึกษา แต่ในปัจจุบันเนื่องจากมีโครงการส่งเสริมด้านงบประมาณให้กู้ยืมด้านการศึกษา จากองค์การบริหารส่วนตำบลคำไหล และกองทุนกู้ยืมเพื่อการศึกษาของทางภาครัฐ จึงส่งผลให้เยาวชนของชุมชนบ้านจุกการ มีปริมาณการสำเร็จการศึกษาในระดับชั้นปริญญาตรีมากขึ้น ชุมชนบ้านจุกการ มีสถานศึกษาที่เป็นโรงเรียนจำนวน 1 โรงเรียน ได้แก่ โรงเรียนบ้านจุกการ ซึ่งเป็นโรงเรียนที่เปิดสอนตั้งแต่ระดับชั้นอนุบาล 1 จนถึงระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

2. ด้านศาสนา

ชุมชนบ้านจุกการมีประชากรส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ ร้อยละ 99 โดยมีวัดประจำหมู่บ้าน จำนวน 1 แห่ง ตั้งอยู่ที่บ้านจุกการ คือ วัดแก่งจุกการ โดยมีเจ้าอาวาสคือ พระครูไกรยศ ทองเทพ

3. ด้านการสาธารณสุข

มีสาธารณสุขของรัฐจำนวน 1 ได้แก่ โรงพยาบาลศูนย์สุขภาพชุมชน องค์การบริหารส่วนตำบลคำไหล อำเภอศรีเมืองใหม่ จังหวัดอุบลราชธานี

4.2 ผลการวิเคราะห์ระดับการมีส่วนร่วมของชุมชนและปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวแก่งจุกการ ตำบลคำไหล อำเภอศรีเมืองใหม่ จังหวัดอุบลราชธานี

ระดับการมีส่วนร่วมของชุมชน และปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการส่งเสริมแหล่งท่องเที่ยว ของชุมชนบ้านจุกการ หมู่ที่ 4 ตำบลคำไหล อำเภอศรีเมืองใหม่ จังหวัดอุบลราชธานี สามารถอธิบายได้ดังนี้

1. ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ผลการศึกษาพบว่า การมีส่วนร่วมของชุมชน และปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการส่งเสริมแหล่งท่องเที่ยวของชาวบ้านจุกการ หมู่ 4 ตำบลคำไหล อำเภอศรีเมืองใหม่ จังหวัดอุบลราชธานี ได้แก่

1.1) เพศ

ชาวบ้านจากรส่วนใหญ่เป็นเพศชาย คิดเป็นร้อยละ 52.3 และเป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 47.7 ซึ่งเป็นอัตราส่วนที่ไม่แตกต่างกันมาก

1.2) อายุ

ชาวบ้านจากรที่ทำการตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ มีอายุระหว่าง 31-40 ปี คิดเป็นร้อยละ 31.5 รองลงมาคือมีอายุระหว่าง 51-60 ปี คิดเป็นร้อยละ 19.8 รองลงมาคืออายุระหว่าง 41-50 ปี คิดเป็นร้อยละ 19.4 รองลงมาคือมีอายุระหว่าง 21-30 ปี คิดเป็นร้อยละ 17.6 รองลงมาคือมีอายุต่ำกว่า 20 ปี คิดเป็นร้อยละ 9 และมีอายุมากกว่า 60 ปี คิดเป็นร้อยละ 2.7 ซึ่งสามารถอธิบายได้ว่าชาวบ้านจากรที่ทำการตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ อยู่ในช่วงวัยทำงานและเป็นช่วงภาวะที่มีความรับผิดชอบสูง สามารถแสดงความคิดเห็นและให้ข้อมูลได้เต็มที่ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของราเมศร์ พรหมชาติ (2545) ที่กล่าวว่า ประชาชนส่วนใหญ่ที่มีอายุระหว่าง 21-40 ปี เป็นช่วงอายุที่อยู่ในวัยทำงานและมีบทบาทสำคัญในครอบครัว ในด้านการตัดสินใจในเรื่องที่มีผลกระทบต่อความเป็นอยู่ มีหน้าที่ในการดูแลครอบครัว เพื่อยกระดับฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัวให้ดีขึ้น

1.3) การศึกษา

จากการศึกษาพบว่าชาวบ้านจากรส่วนใหญ่ จำนวน 181 คน จบการศึกษาระดับประถมศึกษา หรือคิดเป็นร้อยละ 81.5 ของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด รองลงมาคือจบการศึกษาระดับมัธยมศึกษา จำนวน 34 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 15.3 ของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด รองลงมาคือจบการศึกษาระดับปริญญาตรี จำนวน 5 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 2.3 ของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด โดยพบว่าผู้ที่จบการศึกษาระดับอนุปริญญาตรีมีจำนวนน้อยที่สุดคือมีจำนวน 2 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 0.9 ของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด ซึ่งข้อมูลดังกล่าวสามารถอธิบายได้ว่า ประชาชนที่ตอบแบบสอบถามทั้งหมดจำนวน 222 คน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะข้อจำกัดในเรื่องการกระจายการศึกษาและการที่ประชาชนขาดแคลนทุนทรัพย์ในการศึกษาต่อ ประกอบกับในอดีตประชาชนไม่ได้ให้ความสำคัญเกี่ยวกับการศึกษามากนัก เนื่องมาจากชาวบ้านจากรมองว่าตนเองมีอาชีพเกษตรกรรม ไม่จำเป็นต้องเรียนสูงก็สามารถที่จะประกอบอาชีพเลี้ยงตนเองและครอบครัวได้แล้ว(บัญชา สว่างแก้ว.2555: สัมภาษณ์)

1.4) อาชีพ

ชาวบ้านจากรส่วนใหญ่ประกอบ อาชีพเกษตรกรรม จำนวน 173 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 77.9 ของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด รองลงมาคือ อาชีพรับจ้าง จำนวน 38 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 17.1 ของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด รองลงมาคือ อาชีพค้าขาย จำนวน 7 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 3.2 ของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด และรองลงมาคือ อาชีพรับราชการ จำนวน 4 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 1.8 ของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด ทั้งนี้โดยส่วนใหญ่ชาวบ้านจากรนิยมทำนาข้าวเหนียวมากกว่าข้าวเจ้า โดยคิดเป็นร้อยละ 60 ของพื้นที่ โดยวัตถุประสงค์

ของการทำนาเพื่อให้มีข้าวไว้สำหรับบริโภคภายในครัวเรือน และเพื่อการจำหน่าย (บัญชาญ สว่างแก้ว.2555: สัมภาษณ์)

1.5) รายได้

ชาวบ้านจุกการใหญ่จำนวน 164 คน มีรายได้ต่ำกว่า 3,000 บาท/เดือน หรือคิดเป็นร้อยละ 77.9 ของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด รองลงมาคือผู้ที่มีรายได้ 3,001 - 6,000 บาท/เดือน จำนวน 31 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 14.0 ของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด รองลงมาคือผู้ที่มีรายได้ 6,001 - 8,000 บาท/เดือน จำนวน 20 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 9.0 ของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด รองลงมาคือผู้ที่มีรายได้ 8,001 - 10,000 บาท/เดือน จำนวน 3 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 1.4 ของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด และรองลงมาคือผู้ที่มีรายได้ 10,001 - 15,000 บาท/เดือน จำนวน 3 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 1.4 ของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด และพบว่าผู้ที่มีรายได้มากกว่า 15,000 บาท มีจำนวนน้อยที่สุด คือมี จำนวน 1 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 0.5 ของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด ซึ่งคณะผู้ศึกษาสามารถอธิบายได้ว่า ประชาชนส่วนใหญ่เป็นผู้ที่มีรายได้ค่อนข้างต่ำซึ่งสามารถบ่งบอกได้ถึงสภาวะการมีงานทำของประชาชนในพื้นที่ โดยรายได้ต่อเดือนนั้นเมื่อพิจารณาจะเห็นได้ว่า มีความสอดคล้องกับอาชีพของชาวบ้านจุกการส่วนใหญ่ ซึ่งประกอบอาชีพเกษตรกรรม ถึงอย่างไรก็ตามประเด็นในด้านรายได้ที่แตกต่างกันของชาวบ้านจุกการ ก็ไม่มีส่วนที่ทำให้การมีส่วนร่วมในการส่งเสริมแหล่งท่องเที่ยวของชาวบ้านต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับ วิไลบุญบรรจง(2543) ที่กล่าวว่าหากประชาชนจะเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาไม่จำเป็นว่าจะต้องมีรายได้มากหรือน้อย แต่ขึ้นอยู่กับความพร้อมของแต่ละบุคคล และปัจจัยต่างๆแต่ละบุคคลให้ความสำคัญในการเข้ามามีส่วนร่วม

จากข้อมูลทั่วไปทั้งหมดของชาวบ้านจุกการเหล่านี้ตรงกับแนวคิดการมีส่วนร่วมของประชาชน ซึ่งเป็นปัจจัยพื้นฐานอันดับแรกของชาวบ้านจุกการที่มีส่วนร่วมในการส่งเสริมแหล่งท่องเที่ยวจุกการ ทั้งนี้สอดคล้องกับงานวิจัยที่เกี่ยวข้องของสุนันทา จันทวาร(2545) เรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวหาคูเคื่อ อำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี ซึ่งเกี่ยวข้องในประเด็นด้านปัจจัยส่วนบุคคล เช่น กลุ่มคนในช่วงวัยทำงานจะเป็นช่วงที่มีภาระความรับผิดชอบสูง สามารถแสดงความคิดเห็นและให้ข้อมูลได้เต็มที่ เป็นต้น

2. การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวแก่งจุกการ

ข้อมูลเกี่ยวกับระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวแก่งจุกการในลักษณะต่างๆ ประกอบด้วย

2.1) การร่วมค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหา

จากผลการศึกษาพบว่า ในภาพรวมทั้งหมดของด้านการค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหา ชาวบ้านจุกการมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหา มีค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ 3.07 ซึ่งจัดอยู่ในระดับปานกลาง

การมีส่วนร่วมของชาวบ้านจากรในการร่วมแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาที่เกิดขึ้นอยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 3.50 รองลงมาคือการเข้าร่วมศึกษาปัญหาและสาเหตุของปัญหาที่เกิดขึ้น อยู่ในระดับปานกลาง โดยมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 3.24 รองลงมาคือการอำนวยความสะดวกและช่วยเหลือด้านต่างๆ อยู่ในระดับปานกลาง โดยมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 3.19 รองลงมาคือ การร่วมเก็บข้อมูลและการวิเคราะห์ความรุนแรงของปัญหา อยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับที่ 2.98 รองลงมาคือ การประสานงานกับบุคคลหรือหน่วยงานอื่นและการวิเคราะห์ความเป็นไปได้ในการดำเนินการ อยู่ในระดับปานกลาง โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับอยู่ที่ 2.93 และการวิเคราะห์ข้อมูล อยู่ในระดับปานกลาง โดยมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 2.83

2.2) การวางแผนงานกิจกรรม

จากผลการศึกษาพบว่า ในภาพรวมทั้งหมดของด้านการวางแผนงานกิจกรรม ชาวบ้านจากรมีส่วนร่วมในการวางแผนงานกิจกรรม มีค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ 2.97 ซึ่งจัดอยู่ในระดับปานกลาง

การมีส่วนร่วมของชาวบ้านจากรในการร่วมแสดงความคิดเห็นกิจกรรม จะเห็นได้ว่าชาวบ้านจากรมีการตัดสินใจในการกำหนดนโยบายและวางแผนงานกิจกรรมอยู่ในระดับปานกลาง โดยมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 3.11 รองลงมาคือการจัดทำรายละเอียดของแผนปฏิบัติการเพื่อการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวอยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 3.08 รองลงมาคือ การแสดงความคิดเห็นในการจัดทำแผนงานอยู่ในระดับปานกลาง โดยมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 3.06 รองลงมาคือ การอำนวยความสะดวกและให้ความช่วยเหลือด้านต่างๆอยู่ในระดับปานกลาง โดยมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 3.03 รองลงมาคือ การสนับสนุนวัสดุ อุปกรณ์ สถานที่ ในการวางแผนงานกิจกรรมอยู่ในระดับปานกลาง โดยมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 2.96 รองลงมาคือ การให้คำปรึกษาและจัดทำแผนงาน/โครงการอยู่ในระดับปานกลาง โดยมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 2.92 รองลงมาคือ การประสานงานกับบุคคล/หน่วยงานที่เกี่ยวข้องอยู่ในระดับปานกลาง โดยมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 2.81 และการเขียนแผนงาน/โครงการอยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 2.80

2.3) การปฏิบัติตามแผนงานที่วางไว้

จากผลการศึกษาพบว่า ในภาพรวมทั้งหมดของด้านการปฏิบัติตามแผนงานที่วางไว้ ชาวบ้านจากรมีส่วนร่วมในการปฏิบัติตามแผนงานที่วางไว้ มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 3.12 ซึ่งจัดอยู่ในระดับปานกลาง

การมีส่วนร่วมของชาวบ้านจากรในการร่วมกันปฏิบัติตามแผนงานที่วางไว้ จะเห็นได้ว่าชาวบ้านจากรมีการปฏิบัติตามแผนงาน/โครงการที่กำหนดไว้อยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 3.44 รองลงมาคือ การอำนวยความสะดวกและให้ความช่วยเหลือด้านต่างๆอยู่ในระดับปานกลาง โดยมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 3.19 รองลงมาคือ การเผยแพร่ประชาสัมพันธ์อยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 3.17 รองลงมาคือ การชักชวน/ชักจูง ให้ผู้อื่นเข้าร่วมกิจกรรมอยู่ในระดับปานกลาง โดยมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 3.13 รองลงมาคือ การสนับสนุนวัสดุ อุปกรณ์ ในการจัดกิจกรรมอยู่ในระดับปานกลาง โดยมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 3.08 รองลงมาคือ การให้ความรู้ที่เกี่ยวกับการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวอยู่ในระดับปานกลาง โดยมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 3.06 รองลงมาคือ การประสานงานกับบุคคล

หรือหน่วยงานต่างๆ และการจัดหางบประมาณสนับสนุนกิจกรรมอยู่ในระดับปานกลาง โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับอยู่ที่ 2.95

2.4) การติดตามประเมินผล

จากผลการศึกษาพบว่า ในภาพรวมทั้งหมดของด้านการติดตามประเมินผล ชาวบ้านจุการมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผล มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 3.02 ซึ่งจัดอยู่ในระดับปานกลาง

การมีส่วนร่วมของชาวบ้านจุการในการร่วมกันติดตามประเมินผล จะเห็นได้ว่าชาวบ้านจุการมีการให้ความร่วมมือในการอำนวยความสะดวก และร่วมสนับสนุนวัสดุ - อุปกรณ์ - กำลังคน - งบประมาณ อยู่ในระดับปานกลาง โดยมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 3.15 รองลงมาคือ การร่วมวิเคราะห์ปัญหา อุปสรรค ในการดำเนินงานอยู่ในระดับปานกลาง โดยมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 3.09 รองลงมาคือ การติดตามการปฏิบัติงานให้เป็นไปตามแผนงานที่วางไว้อยู่ในระดับปานกลาง โดยมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 3.05 รองลงมาคือ การร่วมตอบคำถาม ชี้แจงรายละเอียดกิจกรรมอยู่ในระดับปานกลาง โดยมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 3.01 รองลงมาคือ การตรวจสอบการปฏิบัติงานให้เป็นไปตามแผนงาน และการร่วมประเมินผลการปฏิบัติงานอยู่ในระดับปานกลาง โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับอยู่ที่ 3.00 รองลงมาคือ การร่วมประสานงานอยู่ในระดับปานกลาง โดยมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 2.98 และการร่วมวิเคราะห์ผลการปฏิบัติงานอยู่ที่ 2.90

2.5) ภาพรวมทุกลักษณะของการมีส่วนร่วม

จากผลการศึกษาจะเห็นได้ว่าประชาชนมีส่วนร่วมในด้านการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว ซึ่งประกอบด้วย การร่วมค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชน การวางแผนงานกิจกรรมเพื่อพัฒนาหรือแก้ไขปัญหาและสาเหตุของปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชน การวางแผนงานกิจกรรมเพื่อพัฒนาหรือแก้ไขปัญหาในพื้นที่ การปฏิบัติงานตามแผนงานที่วางไว้ และการติดตามและประเมินผลอยู่ในระดับปานกลาง ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะประชาชนที่อยู่ในพื้นที่ส่วนใหญ่มีอาชีพเกษตรกรกรรม ซึ่งอาจไม่มีเวลาในการเข้าร่วมกิจกรรมในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวได้อย่างเต็มที่ ต้องประกอบอาชีพในแต่ละวันหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องขาดการประชาสัมพันธ์ในการให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว หรืออาจเป็นเพราะชาวบ้านจุการยังไม่ทราบถึงความสำคัญของการส่งเสริมแหล่งท่องเที่ยว จึงไม่ได้มีการเข้าร่วมกิจกรรมในการพัฒนาและส่งเสริมแหล่งท่องเที่ยวเท่าที่ควร ซึ่งถ้าเป็นเช่นนี้อาจทำให้การพัฒนาในด้านต่างๆ ในพื้นที่แก่งจุการอาจไม่ส่งผลสำเร็จเท่าที่ควร หากประชาชนในพื้นที่ไม่รับรู้สิ่งที่เกิดขึ้นในพื้นที่ไม่ให้ความร่วมมือ และไม่มีส่วนร่วมในการร่วมคิด ทิศทาง วางแผนและแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในแหล่งท่องเที่ยวแก่งจุการ (ประเวทย์ สว่างแก้ว.2555: สัมภาษณ์) ซึ่งสอดคล้องกับเจิมศักดิ์ ปิ่นทอง(2527) ที่กล่าวว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนนั้นต้องให้ประชาชนเข้ามาเกี่ยวข้องในการดำเนินงานพัฒนา ร่วมคิด ตัดสินใจแก้ปัญหของตนเองโดยได้รับความร่วมมือจากทุกองค์กร ทั้งภาครัฐและเอกชนที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้กระบวนการพัฒนาการท่องเที่ยวมีเป้าหมายและทิศทางเดียวกัน ซึ่งจากแนวคิดต่างๆ สามารถประมวลลักษณะและขั้นตอนเพื่อใช้เป็นกรอบแนวคิดในการศึกษาของคณะผู้วิจัยตามแนวคิดการมีส่วนร่วมของ

3. ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวแก่งจุกการ

ข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวแก่งจุกการ ปัจจัย 2 ด้านคือ ปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอก ซึ่งสอดคล้องกับสุพัทธรา สุภาพ (2535) ที่กล่าวว่า ปัจจัยทางจิตวิทยาและสังคมวิทยากับแรงจูงใจที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการทำกิจกรรมต่างๆ ว่า แรงจูงใจ (Motive) หมายถึง พลังที่มีอยู่ในตัวบุคคลซึ่งพร้อมที่จะกระตุ้นหรือชี้ทาง (Urge or direct) ให้ร่างกายกระทำพฤติกรรมอย่างใดอย่างหนึ่งเพื่อให้บรรลุเป้าหมาย โดยแบ่งออกเป็น

1. แรงจูงใจภายใน (Intrinsic motivation) ซึ่งเป็นการแสดงพฤติกรรมในการทำกิจกรรมต่างๆ โดยเกิดจากความต้องการที่จะทำกิจกรรม ซึ่งเกิดขึ้นภายในของบุคคล

2. แรงจูงใจภายนอก (Extrinsic motivation) ซึ่งเป็นการแสดงพฤติกรรมในการทำกิจกรรมต่างๆ โดยเกิดจากความต้องการที่จะทำกิจกรรมโดยจุดมุ่งหมายอื่นร่วมด้วยนอกเหนือจากความต้องการภายในบุคคล

3.1) ปัจจัยภายใน จำแนกได้เป็น ความตระหนักถึงปัญหาความเสื่อมโทรมของแหล่งท่องเที่ยว และ ความต้องการเกียรติยศ

3.1.1) ความตระหนักถึงปัญหาความเสื่อมโทรมของแหล่งท่องเที่ยว

จากผลการศึกษาพบว่า ในภาพรวมของความตระหนักถึงปัญหาความเสื่อมโทรมของแหล่งท่องเที่ยวของชาวบ้านจุกการ มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 3.41 ซึ่งจัดอยู่ในระดับสูง

ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของชาวบ้านจุกการในด้านความตระหนักถึงปัญหาความเสื่อมโทรมของแหล่งท่องเที่ยว จะเห็นได้ว่าชาวบ้านจุกการเห็นปัญหาสิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้นในชุมชน/แหล่งท่องเที่ยวอยู่ในระดับสูง โดยมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 3.70 รองลงมาคือต้องการพัฒนาพื้นที่ดังกล่าวเพื่อประโยชน์ต่อตนเองและชุมชนอยู่ในระดับสูง มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 3.48 รองลงมาคือต้องการมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาและแสดงความคิดเห็นอยู่ในระดับสูง มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 3.47 รองลงมาคือต้องการร่วมจัดทำแผนงานในการพัฒนาและป้องกันปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 3.28 และประสบกับปัญหาที่เกิดขึ้นโดยตรงอยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 3.12

3.2.2) ความต้องการเกียรติยศ

จากผลการศึกษาพบว่า ในภาพรวมของความต้องการเกียรติยศของชาวบ้านจุกการ มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 3.21 ซึ่งจัดอยู่ในระดับปานกลาง

ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของชาวบ้านจุกการในด้านความต้องการเกียรติยศ จะเห็นได้ว่าชาวบ้านจุกการต้องการการยอมรับจากเพื่อนบ้านและชุมชนว่าเป็นผู้มีความสามารถอยู่ในระดับปานกลาง โดยมี

ค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 3.40 รองลงมาคือต้องการความภาคภูมิใจที่ได้เข้าร่วมกิจกรรมพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวอยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 3.30 รองลงมาคือต้องการผลในการได้รับความสะดวกในการประสานงานกับหน่วยงานราชการและอื่นๆอยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 3.18 รองลงมาคือต้องการได้รับการยกย่องและการได้รับเกียรติจากสังคมอยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 3.10 และต้องการเป็นที่รู้จักของคนโดยทั่วไปอยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 3.09 ซึ่งสอดคล้องกับ Abraham M. Maslow (2523) ที่กล่าวว่าความต้องการจะมีเกียรติยศชื่อเสียง (Esteem Needs) ความต้องการขั้นนี้ จัดเป็นความต้องการของมนุษย์เกือบทุกคนในสังคมลักษณะที่แสดงถึงความต้องการขั้นนี้ ได้แก่ความภาคภูมิใจ ความต้องการดีเด่นในเรื่องใดเรื่องหนึ่งที่จะช่วยให้ได้รับการยกย่องจากบุคคลอื่นซึ่งจัดเป็นความต้องการระดับสูงที่เกี่ยวกับความมั่นใจในตนเองในเรื่องของความรู้ความสามารถและความสำคัญของบุคคลเพื่อให้ได้รับการยกย่องนับถือจากคนอื่นหรือมีเกียรติในสังคม

ภาพรวมด้านปัจจัยภายใน โดยภาพรวมนั้นจะเห็นได้ว่าชาวบ้านจุกการ เห็นว่าปัจจัยภายใน เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมในการส่งเสริมแหล่งท่องเที่ยวอยู่ในระดับปานกลาง โดยมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 3.31 ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะชาวบ้านจุกการคิดว่าการเข้าร่วมกิจกรรมการส่งเสริมแหล่งท่องเที่ยว นั้น จะต้องมีความตระหนักเข้าใจและเห็นความสำคัญของปัญหาที่เกิดขึ้นในพื้นที่ รวมทั้งเมื่อเข้าร่วมแล้วสามารถเป็นที่ยอมรับ และการได้รับการยกย่อง ให้เกียรติทางสังคม(ประเวทย์ สว่างแก้ว.2555: สัมภาษณ์) ซึ่งผลดังกล่าวสามารถใช้เป็นแนวทางในการพิจารณาถึงวิธีการที่จะกระตุ้นให้ชาวบ้านจุกการเข้ามามีส่วนร่วมในการส่งเสริมแหล่งท่องเที่ยวมากขึ้น

3.2) **ปัจจัยภายนอก** จำแนกได้เป็น แรงจูงใจทางเศรษฐกิจ ตำแหน่งทางสังคม การสนับสนุนของหน่วยงานภาครัฐ การได้รับการชักชวนจากเจ้าหน้าที่ภาครัฐ/ผู้นำหมู่บ้าน/คณะกรรมการหมู่บ้าน และการได้รับข้อมูลข่าวสารด้านการท่องเที่ยวของประชาชน

3.2.1) แรงจูงใจทางเศรษฐกิจ

จากการศึกษาพบว่า ในภาพรวมของด้านแรงจูงใจทางเศรษฐกิจที่มีปัจจัยต่อการมีส่วนร่วมในการส่งเสริมแหล่งท่องเที่ยวของชาวบ้านจุกการ มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 2.91 ซึ่งจัดอยู่ในระดับปานกลาง

ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของชาวบ้านจุกการในด้านแรงจูงใจทางเศรษฐกิจ จะเห็นได้ว่าคนในชุมชน/สังคมได้รับผลประโยชน์ก่อให้เกิดรายได้อยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 3.23 รองลงมาคือเพื่อพัฒนาเศรษฐกิจของชุมชนให้มีรายได้มากขึ้นอยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 3.16 รองลงมาคือเกิดแรงจูงใจต่อนักลงทุนให้เข้ามาทำธุรกิจมากขึ้นอยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 2.88 รองลงมาคือมีส่วนร่วมในการกำหนดระเบียบกฎเกณฑ์และมาตรการที่ก่อให้เกิดรายได้และเกิดประโยชน์ต่อตนเองอยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 2.70 และได้รับค่าตอบแทนอยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 2.59 ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่าชาวบ้านจุกการส่วนใหญ่เห็นว่าแรงจูงใจทางเศรษฐกิจไม่ว่าจะเป็นการได้รับค่าตอบแทนหรือเพื่อพัฒนาเศรษฐกิจของชุมชนให้มีรายได้มากขึ้น เป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของชาวบ้านจุกการใน

การส่งเสริมแหล่งท่องเที่ยว ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎี ภูมิทัศน์ (2540) ที่กล่าวว่า ผลตอบแทนนั้น ก็ถือว่าเป็นปัจจัยป้อนเข้ามาในระบบจิตใจของตัวบุคคลสำหรับการพัฒนาในพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวในด้านต่างๆ อาทิ ด้านแหล่งท่องเที่ยว ด้านการเข้าถึงและด้านสิ่งอำนวยความสะดวก

3.2.2) ตำแหน่งทางสังคม

จากผลการศึกษาพบว่า ในภาพรวมของด้านตำแหน่งทางสังคมที่มีปัจจัยต่อการมีส่วนร่วมในการส่งเสริมแหล่งท่องเที่ยวของชาวบ้านจุกการ มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 3.05 ซึ่งจัดอยู่ในระดับปานกลาง

ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของชาวบ้านจุกการในด้านตำแหน่งทางสังคม จะเห็นได้ว่าชาวบ้านจุกการมีจิตสำนึกที่รับผิดชอบต่อสังคมอยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 3.27 รองลงมาคือต้องการเป็นที่รู้จัก และได้รับการยกย่องจากสังคมอยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 3.09 รองลงมาคือเพื่อนำไปสู่การได้รับคัดเลือกทางสังคม เช่น คณะกรรมการหมู่บ้านอยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 2.93 และมีหน้าที่ความรับผิดชอบที่บังคับให้ต้องเข้าร่วมอยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 2.92 ซึ่งสอดคล้องกับ Abraham M. Maslow (2523) ที่กล่าวว่าความต้องการทางด้านสังคม (Social Needs) ความต้องการขั้นนี้เป็นลักษณะของความต้องการอยากมีเพื่อน มีคนรักใคร่ชอบพอ ต้องการเป็นผู้ให้ความรัก และได้รับความรัก ได้แก่ ความต้องการความรักและการยอมรับเข้าเป็นสมาชิกพรรคพวก โดยต้องการให้สังคมยอมรับว่าตนเป็นส่วนหนึ่งของสังคม เป็นต้น ซึ่งบุคคลที่มีความต้องการขั้นนี้ จะทำพฤติกรรมเพื่อไปสู่เป้าหมาย เพื่อจะทำให้รู้สึกว่าคุณไม่ได้อยู่คนเดียวอย่างโดดเดี่ยว หรือถูกทอดทิ้ง

3.3.3) การสนับสนุนของหน่วยงานภาครัฐ

จากผลการศึกษาพบว่า ในภาพรวมของด้านการสนับสนุนของหน่วยงานภาครัฐที่มีปัจจัยต่อการมีส่วนร่วมในการส่งเสริมแหล่งท่องเที่ยวของชาวบ้านจุกการ มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 2.84 ซึ่งจัดอยู่ในระดับปานกลาง

ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของชาวบ้านจุกการในด้านการสนับสนุนของหน่วยงานภาครัฐ จะเห็นได้ว่าในด้านเครื่องมือ/อุปกรณ์ และการประสานงานอยู่ในระดับปานกลาง โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากันอยู่ที่ 2.91 รองลงมาคือบุคลากรอยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 2.82 และรองลงมาคืองบประมาณ และการประสานงานอยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยเท่ากันอยู่ที่ 2.79

3.3.4) การได้รับการชักชวนจากเจ้าหน้าที่ภาครัฐ/ผู้นำชุมชน/คณะกรรมการหมู่บ้าน

จากผลการศึกษาพบว่า ในภาพรวมของด้านการได้รับการชักชวนจากเจ้าหน้าที่ภาครัฐ/ผู้นำชุมชน/คณะกรรมการหมู่บ้านที่มีปัจจัยต่อการมีส่วนร่วมในการส่งเสริมแหล่งท่องเที่ยวของชาวบ้านจุกการ มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 3.25 ซึ่งจัดอยู่ในระดับปานกลาง

ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของชาวบ้านจุกการในด้านการได้รับการชักชวนจากเจ้าหน้าที่ภาครัฐ/ผู้นำชุมชน/คณะกรรมการหมู่บ้าน จะเห็นได้ว่าชาวบ้านจุกการได้รับการชักชวนจากกำนัน/ผู้ใหญ่บ้าน

อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 3.45 รองลงมาคือคณะกรรมการหมู่บ้านอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 3.42 รองลงมาคือกลุ่มแม่บ้านและกลุ่มต่างๆในชุมชนอยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 3.27 และข้าราชการเช่น พัฒนาการ ปลัดอำเภออยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 2.84 ซึ่งสอดคล้องกับฉันทาน วุฒิกรรมรักษา (2523) ได้กล่าวว่า บุคคลที่มีบทบาทในการชักชวนให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรม ได้แก่ ผู้ใหญ่บ้าน กำนัน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน และ สวอน สุทธิเลิศอรุณ(2525) ที่กล่าวว่าบทบาทและหน้าที่ของผู้ที่ว่า บทบาท (Role) เป็นสิ่งกำหนดพฤติกรรมของบุคคลในสถานการณ์ซึ่งบุคคลนั้นมีตำแหน่งหรือสถานะทางสังคมซึ่งแบ่ง บทบาททางสังคมออกเป็น 2 ประการ คือ บทบาทตามความคาดหวัง (Role- expectation) ซึ่งเป็นบทบาท ที่บุคคลนั้นจะต้องปฏิบัติตามฐานะและตำแหน่งที่ตนดำรงอยู่ และบทบาทที่ปฏิบัติจริง (Role behavior) เป็นบทบาทที่บุคคลผู้ซึ่งดำรงตำแหน่งทางสังคมจะต้องปฏิบัติจริง สำหรับสังคมไทย ผู้นำมีบทบาทสำคัญในการชักจูงหรือโน้มน้าวให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมต่างๆ อาทิเช่น กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน กรรมการหมู่บ้าน เจ้าหน้าที่ของหน่วยงานราชการ เป็นต้น ฉันทาน วุฒิกรรมรักษา (2523) ได้กล่าวว่า บุคคล ที่มีบทบาทในการชักชวนให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรม ได้แก่ ผู้ใหญ่บ้าน กำนัน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน

3.3.5) การได้รับข้อมูลข่าวสารด้านการท่องเที่ยวของประชาชน

จากผลการศึกษาพบว่า ในภาพรวมของด้านการได้รับข้อมูลข่าวสารด้านการท่องเที่ยวของประชาชนที่มีปัจจัยต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการส่งเสริมแหล่งท่องเที่ยวของชาวบ้านจุกการ มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 2.93 ซึ่งจัดอยู่ในระดับปานกลาง

ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของชาวบ้านจุกการในด้านการได้รับข้อมูลข่าวสารด้านการท่องเที่ยวของประชาชน จะเห็นได้ว่าชาวบ้านจุกการได้รับข้อมูลข่าวสารด้านการท่องเที่ยวจากการประชาสัมพันธ์ในสื่อต่างๆ เช่น หนังสือพิมพ์ วิทยุ หอกระจายข่าวอยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 3.19 รองลงมาคือการฝึกอบรมอยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 2.94 รองลงมาคือการจัดนิทรรศการอยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 2.93 รองลงมาคือการศึกษาดูงานอยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 2.82 และรองลงมาคือ การได้รับแจกหนังสือ/ คู่มือเกี่ยวกับการท่องเที่ยวอยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 2.78

ภาพรวมด้านปัจจัยภายนอก โดยภาพรวมนั้นจะเห็นได้ว่าชาวบ้านจุกการ เห็นว่าปัจจัยภายนอกเกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมในการส่งเสริมแหล่งท่องเที่ยวอยู่ในระดับปานกลาง โดยมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 2.93 ซึ่งจะเห็นได้ว่าชาวบ้านจุกการส่วนใหญ่ให้ความสำคัญกับปัจจัยภายนอกในการเข้ามามีส่วนร่วมในการส่งเสริมแหล่งท่องเที่ยว ซึ่งความสำคัญในแต่ละประเด็นอาจขึ้นอยู่กับความพร้อม และสภาพการณ์ของชาวบ้านจุกการแต่ละคน

4. แนวทางการมีส่วนร่วมของชุมชนบ้านจากร ในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวแก่งจากร ตำบลคำไหล อำเภอศรีเมืองใหม่จังหวัดอุบลราชธานี

การวิเคราะห์ข้อมูลในวัตถุประสงค์ข้อที่ 3 ใช้การประชุมกลุ่มย่อย โดยใช้เครื่องมือ การวิเคราะห์สถานการณ์ และการกำหนดกลยุทธ์ทางเลือก เพื่อให้ได้แนวทางการดำเนินงาน ในการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวแก่งจากรที่เหมาะสมต่อไป โดยมีรายละเอียดดังนี้

ผู้วิจัยให้ผู้ให้ข้อมูลสร้างตาราง Matrix ของแต่ละประเภท โดยจุดแข็งและจุดอ่อน(ปัจจัยภายใน)ที่เรียงคะแนนไว้แล้วให้อยู่ในแนวนอน ส่วนโอกาสและอุปสรรค(ปัจจัยภายนอก)ที่เรียงคะแนนไว้เช่นเดียวกันให้อยู่ในแนวตั้งตาม SWOT Matrix โดยการจับคู่(SWOT Matching) ซึ่งเป็นเทคนิคที่ใช้ในการสร้างกลยุทธ์ทางเลือก โดยการจับคู่ที่ละคู่ดังนี้

1. กลยุทธ์ทางเลือกโดยใช้จุดแข็งของกลุ่มไปช่วงชิงโอกาสที่คาดว่าจะเกิดขึ้น โดยใช้วิธีการจับคู่ระหว่างจุดแข็งและโอกาส หากคู่ใดเกิดความสอดคล้องกัน ก็ทำการบันทึกกลยุทธ์นั้นไว้ ในการจับคู่นั้นอาจใช้จุดแข็งหรือโอกาสมากกว่าหนึ่งข้อก็ได้หรือบางข้ออาจไม่ทำให้เกิดกลยุทธ์ได้ ซึ่งกลยุทธ์ในส่วนนี้เรียกว่า กลยุทธ์จุดแข็ง-โอกาส (SO)

2. กลยุทธ์ทางเลือกโดยใช้จุดแข็งของกลุ่มเสี่ยงอุปสรรคที่คาดว่าจะเกิดขึ้น โดยใช้วิธีการจับคู่ระหว่างจุดแข็งและอุปสรรค หากคู่ใดเกิดความสอดคล้องกัน ก็ทำการบันทึกกลยุทธ์นั้นไว้ ในการจับคู่นั้นอาจใช้จุดแข็งหรืออุปสรรคมากกว่าหนึ่งข้อก็ได้ หรือบางข้ออาจไม่ทำให้เกิดกลยุทธ์ได้ ซึ่งกลยุทธ์ในส่วนนี้เรียกว่า กลยุทธ์จุดแข็ง-อุปสรรค (ST)

3. กลยุทธ์ทางเลือกโดยใช้โอกาสที่คาดว่าจะเกิดขึ้นของกลุ่มมาแก้ไขจุดอ่อน โดยใช้วิธีการจับคู่ระหว่างจุดอ่อนและโอกาส หากคู่ใดเกิดความสอดคล้องกันก็ทำการบันทึกกลยุทธ์นั้นไว้ ในการจับคู่นั้นอาจใช้จุดอ่อนหรือโอกาสมากกว่าหนึ่งข้อก็ได้ หรือบางข้ออาจไม่ทำให้เกิดกลยุทธ์ได้ ซึ่งกลยุทธ์ในส่วนนี้เรียกว่า กลยุทธ์จุดอ่อน-โอกาส (WO)

4. กลยุทธ์ทางเลือกโดยการลดจุดอ่อนของกลุ่มและเสี่ยงอุปสรรคที่คาดว่าจะเกิดขึ้น โดยใช้วิธีการจับคู่ระหว่างจุดอ่อนและอุปสรรค หากคู่ใดเกิดความสอดคล้องกันก็ทำการบันทึกกลยุทธ์นั้นไว้ ในการจับคู่นั้นอาจใช้จุดอ่อนหรืออุปสรรคมากกว่าหนึ่งข้อก็ได้ หรือบางข้ออาจไม่ทำให้เกิดกลยุทธ์ได้ ซึ่งกลยุทธ์ในส่วนนี้เรียกว่า กลยุทธ์จุดอ่อน-อุปสรรค (WT)

แผนภาพที่ 5 ตัวแทนชุมชนแก่จตุการช่วยกันระดมความคิดเพื่อวิเคราะห์หาแนวทางในการดำเนินงาน

ที่เหมาะสม

ที่มา: ถ่ายภาพโดยผู้วิจัย [7 กันยายน 2554]

1. การวิเคราะห์สถานการณ์การท่องเที่ยวของแก่จตุการ

1. จุดแข็ง

1. มีสิ่งดึงดูดทางการท่องเที่ยวที่หลากหลายทั้ง การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม และการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

2. ผู้นำหมู่บ้านสามารถสร้างความร่วมมือกับคนในชุมชนให้มีส่วนร่วมในการพัฒนาในด้านต่างๆ ได้
อย่างดี

2. จุดอ่อน

1. สภาพถนนที่เป็นหินลูกรังในการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวแก่จตุการ

2. บุคลากรขาดความรู้ในการสื่อความหมายแหล่งท่องเที่ยว และเครื่องมือการสื่อความหมายยังมีไม่
เพียงพอ

3. ยานพาหนะและอุปกรณ์ในการนำเที่ยวทางน้ำที่สอดคล้องกับจำนวนนักท่องเที่ยว

4. ขาดบุคลากรที่ทำหน้าที่แทน มัคคุเทศก์หลัก

5. กิจกรรมการท่องเที่ยวขึ้นอยู่กับฤดูกาล

6. แหล่งท่องเที่ยวยังไม่เป็นที่รู้จักของนักท่องเที่ยวเท่าที่ควรและอยู่ค่อนข้างห่างไกลจากตัวจังหวัด

3. โอกาส

1. องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นให้การสนับสนุนในการพัฒนาหมู่บ้านเป็นแหล่งท่องเที่ยวโดยชุมชน
2. นักวิจัยจากหน่วยงานต่างๆให้ความสนใจในการศึกษาวิจัยในพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวของชุมชน

4. อุปสรรค

1. ศักยภาพในการรองรับนักท่องเที่ยวเกี่ยวกับสิ่งอำนวยความสะดวกไม่เพียงพอ เช่น ไฟฟ้า โทรศัพท์ และทางการติดต่อสื่อสารด้วยเทคโนโลยีต่างๆ

2. การกำหนดกลยุทธ์และแนวทางการดำเนินงานที่เหมาะสม

กลยุทธ์ทางเลือกที่ 1 กลยุทธ์เชิงรุก	กลยุทธ์ที่เหมาะสม	แนวทางการดำเนินงาน
<p>= การพัฒนาเส้นทางแหล่งท่องเที่ยวของแก่งจุการกับแหล่งท่องเที่ยวอื่นๆในอำเภอศรีเมืองใหม่และพื้นที่ใกล้เคียงอย่างเป็นระบบ</p> <p>= สร้างความร่วมมือ ในระดับนโยบายและปฏิบัติการ เพื่อสร้างเรื่องราวและร้อยเรียงกิจกรรมทางการท่องเที่ยวบริเวณแหล่งท่องเที่ยวแก่งจุการและพื้นที่ใกล้เคียงเพื่อให้นักท่องเที่ยวความสนใจมากขึ้น</p> <p>= สร้างความเข้มแข็งของชุมชนเพื่อพัฒนาให้เกิดความยั่งยืน</p> <p>= ส่งเสริมการวิจัยท้องถิ่นทางการท่องเที่ยวด้วยนักวิจัยในชุมชน</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. พัฒนาการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวที่มีความสะดวกและเป็นระบบมาตรฐาน 2. พัฒนาความเข้มแข็งของชุมชนในการนำเสนอเรื่องราวของแหล่งท่องเที่ยวในชุมชน 3. พัฒนาศูนย์การเรียนรู้ทางเทคโนโลยีเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวและเพื่อเป็นฐานข้อมูลสนับสนุนการวิจัยในท้องถิ่น 	<ol style="list-style-type: none"> 1. โครงการศึกษาแนวทางการเชื่อมโยงเส้นทางการท่องเที่ยวบริเวณพื้นที่แก่งจุการกับแหล่งท่องเที่ยวอื่นๆในอำเภอศรีเมืองใหม่และพื้นที่ใกล้เคียง 2. โครงการอบรมเชิงปฏิบัติการเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนในการนำเสนอเรื่องแหล่งท่องเที่ยวของชุมชนบริเวณแก่งจุการแหล่งท่องเที่ยวอื่นๆในอำเภอศรีเมืองใหม่และพื้นที่ใกล้เคียง

กลยุทธ์ทางเลือกที่ 2 กลยุทธ์เชิงรับ	กลยุทธ์ที่เหมาะสม	แนวทางการดำเนินงาน
= สร้างความร่วมมือเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวระหว่างองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นและชุมชน	ส่งเสริมการท่องเที่ยวเพื่อเชื่อมโยงระหว่างแหล่งท่องเที่ยวแก่งจุกการกับแหล่งท่องเที่ยวใกล้เคียงในชุมชน	โครงการสร้างเส้นทางท่องเที่ยวแหล่งท่องเที่ยวแก่งจุกการและแหล่งท่องเที่ยวใกล้เคียง
กลยุทธ์ทางเลือกที่ 3 กลยุทธ์เชิงปรับ	กลยุทธ์ที่เหมาะสม	แนวทางการดำเนินงาน
<p>= สนับสนุนงบประมาณในการปรับปรุงถนนหนทางในการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวโดยชุมชนในพื้นที่</p> <p>= สนับสนุนการจัดอบรมและให้ความรู้เกี่ยวกับการสื่อความหมายในแหล่งท่องเที่ยว</p> <p>= สนับสนุนการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวก ยานพาหนะและเครื่องมือการสื่อความหมายทางการท่องเที่ยวให้มีความเพียงพอ</p> <p>= สนับสนุนให้มีการนำเอาองค์ความรู้จากงานวิจัยมาใช้ในการส่งเสริมกิจกรรมการท่องเที่ยว</p>	<p>1. ประสานความร่วมมือกับข้าราชการการเมืองเพื่อหางบประมาณสนับสนุนการพัฒนาเส้นทาง การเข้าถึงและสิ่งอำนวยความสะดวกทางการท่องเที่ยว</p> <p>2. สนับสนุนการนำความรู้จากงานวิจัยไปใช้ในการส่งเสริมกิจกรรมทางการท่องเที่ยว</p>	โครงการอบรมการจัดทำแผนธุรกิจชุมชนเพื่อรับการสนับสนุนงบประมาณจากฝ่ายการเมือง
กลยุทธ์ทางเลือกที่ 4 กลยุทธ์เชิงรุก	กลยุทธ์ที่เหมาะสม	แนวทางการดำเนินงาน
<p>= หาแนวทางการร่วมมือระหว่างชุมชนและหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องเพื่อพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกทางการท่องเที่ยว</p> <p>= สร้างความร่วมมือในการอบรมความรู้และทักษะในการนำเที่ยวสำหรับบุคลากรของชุมชนโดยสถาบันการศึกษา</p>	ส่งเสริมความร่วมมือในการอบรมความรู้และทักษะในการนำเที่ยวสำหรับบุคลากรของชุมชนโดยเจ้าหน้าที่ของสถาบันการศึกษา หรือขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่นที่เกี่ยวข้อง	โครงการอบรมเชิงปฏิบัติการบุคลากรในชุมชนเพื่อการเป็นวิทยากรทางการท่องเที่ยว

3. แนวทางการดำเนินงานของชุมชนในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวแก่งจุกที่เหมาะสม

1. โครงการรณรงค์ให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมให้มากที่สุดให้ครอบคลุมทุกพื้นที่

เพราะชุมชนเป็นผู้ที่เกี่ยวข้องสัมพันธ์กับพื้นที่และรู้สภาพปัญหาที่เกิดขึ้นในพื้นที่ดีที่สุด และเนื่องจากปัญหาส่วนใหญ่เกิดจากคนในพื้นที่ ดังนั้น วิธีที่เหมาะสมคือ การให้ชุมชนแก้ปัญหาของตนเอง โดยการเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาพื้นที่ และเนื่องจากในปัจจุบันชุมชนส่วนใหญ่ไม่ทราบว่าจะสามารถเข้าร่วมในการพัฒนาแต่ละโครงการได้อย่างไร จะเสนอความคิดเห็นได้ที่ไหน ซึ่งการดำเนินการต่างๆ ควรแจ้งให้ชัดเจนกว่านี้

2. โครงการประชาสัมพันธ์ให้ทั่วถึงในทุกสื่อและทุกพื้นที่ที่เกี่ยวข้อง

โดยอาจใช้การประชุม ออกเสียงตามสาย จัดนิทรรศการ และอื่นๆที่เหมาะสมในแต่ละพื้นที่ เพื่อให้ชุมชนได้สามารถรับรู้ความเป็นไป หรือการดำเนินการของหน่วยงานต่างๆที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาพื้นที่

3. โครงการกำหนดกิจกรรมการท่องเที่ยวที่สอดคล้องกับพื้นที่

โดยกิจกรรมการท่องเที่ยวที่เกิดขึ้น ต้องก่อให้เกิดรายได้ต่อชุมชนในพื้นที่ และไม่ทำลายสิ่งแวดล้อม

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

ในการศึกษาเรื่อง แนวทางการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวแก่งจุกการ ตำบลคำไหล อำเภอศรีเมืองใหม่ จังหวัดอุบลราชธานี ผู้วิจัยได้สรุปองค์ความรู้จากการสรุปผลการศึกษา การอภิปรายผลการศึกษา รวมทั้งข้อเสนอแนะทางการท่องเที่ยว และข้อเสนอแนะต่อการศึกษาครั้งต่อไป โดยได้ทำการแบ่งออกเป็น 3 ส่วน ดังนี้

5.1 สรุปผลการศึกษา

5.2 การอภิปรายผล

5.3 ข้อเสนอแนะ

5.1 สรุปผลการศึกษา

จากการศึกษาเรื่องการศึกษาเรื่อง แนวทางการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวแก่งจุกการ ตำบลคำไหล อำเภอศรีเมืองใหม่ จังหวัดอุบลราชธานี ผู้วิจัยได้กำหนดวัตถุประสงค์ของการศึกษาไว้ 3 ประการคือ 1.) เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวแก่งจุกการ 2.) เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวแก่งจุกการ ตำบลคำไหล อำเภอศรีเมืองใหม่ จังหวัดอุบลราชธานี และ 3.) เพื่อเสนอแนะแนวทางการมีส่วนร่วมของชุมชนบ้านจุกการในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวแก่งจุกการ ตำบลคำไหล อำเภอศรีเมืองใหม่ จังหวัดอุบลราชธานี ซึ่งการศึกษาในครั้งนี้ได้กำหนดพื้นที่ในการศึกษา คือ ชุมชนบ้านจุกการ หมู่ที่ 4 ตำบลคำไหล อำเภอศรีเมืองใหม่ จังหวัดอุบลราชธานี ซึ่งมีแหล่งท่องเที่ยวคือ แก่งจุกการ โดยการศึกษาข้อมูลจาก องค์การบริหารส่วนตำบลคำไหล อำเภอศรีเมืองใหม่ จังหวัดอุบลราชธานี ผู้ใหญ่บ้านจุกการ และประชาชนในชุมชนบ้านจุกการ โดยมีระยะเวลาในการศึกษาประมาณ 12 เดือน ซึ่งสามารถสรุปผลการศึกษาได้ดังนี้

5.1.1 ข้อมูลเกี่ยวกับระดับการมีส่วนร่วมของชุมชนบ้านจุกการ และปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนบ้านจุกการในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวแก่งจุกการ

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาคือ ชาวบ้านจุกการจำนวน 226 คน ซึ่งเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาคือ แบบสอบถาม ซึ่งประกอบด้วย ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม การแสดงความคิดเห็นของชาวบ้านจุกการต่อระดับการมีส่วนร่วมและปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว ข้อมูลที่รวบรวมได้นำมาวิเคราะห์ด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS/PC ในการประมวลผลข้อมูล สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลประกอบด้วย สถิติพรรณนา อาทิ ค่าเฉลี่ยร้อยละ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน พบว่า

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของชาวบ้านจุกการ

ผลการศึกษาข้อมูลทั่วไปของชาวบ้านจุกการที่ได้ทำการตอบแบบสอบถาม พบว่า ส่วนใหญ่เป็นเพศชายร้อยละ 52.3 และเป็นเพศหญิงร้อยละ 47.7 โดยมีช่วงอายุส่วนใหญ่อยู่ระหว่าง 31-40 ปี ร้อยละ 31.5 ซึ่งชาวบ้านจุกการที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่จบการศึกษาในระดับชั้นประถมศึกษา ร้อยละ 81.5 และส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรกรรม ร้อยละ 77.9

ส่วนที่ 2 ระดับการมีส่วนร่วมของชุมชนบ้านจุกการในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว

การศึกษาเกี่ยวกับระดับการมีส่วนร่วมของชุมชนบ้านจุกการในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวในลักษณะต่างๆ สามารถสรุปได้ดังนี้

ด้านการร่วมค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหา พบว่า การมีส่วนร่วมของชาวบ้านจุกการในด้านการร่วมค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหา อยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.07

ด้านการวางแผนงานกิจกรรม พบว่า การมีส่วนร่วมของชาวบ้านจุกการในด้านการวางแผนงานกิจกรรม อยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.97

ด้านการปฏิบัติตามแผนงานที่วางไว้ พบว่า การมีส่วนร่วมของชาวบ้านจุกการมีการในด้านการปฏิบัติตามแผนงานที่วางไว้ อยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.12

ด้านการติดตามประเมินผล พบว่า การมีส่วนร่วมของชาวบ้านจุกการมีการในด้านการติดตามประเมินผล อยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.91

ผลการวิเคราะห์ระดับการมีส่วนร่วมของชุมชนบ้านจุกการในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว พบว่า ภาพรวมของระดับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.02 อยู่ในระดับปานกลาง โดยชาวบ้านจุกการมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหา โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.07 มีส่วนร่วมในการวางแผนงานกิจกรรม โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.97 มีส่วนร่วมในการปฏิบัติตามแผนงานที่วางไว้ โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.12 และมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผล โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.91 ตามลำดับ

ส่วนที่ 3 ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนบ้านจุกการในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว

การศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนบ้านจุกการในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว ประกอบด้วย ปัจจัยภายใน และปัจจัยภายนอก สามารถสรุปผลการศึกษาได้ดังนี้

ปัจจัยภายใน จำแนกได้เป็น ความตระหนักถึงปัญหาความเสื่อมโทรมของแหล่งท่องเที่ยว และความต้องการเกียรติยศ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.41

ด้านความตระหนักถึงปัญหาความเสื่อมโทรมของแหล่งท่องเที่ยว พบว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนบ้านจุกการในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวด้านความตระหนักถึงปัญหาความเสื่อมโทรมของแหล่งท่องเที่ยวของชาวบ้านจุกการ อยู่ในระดับมาก

ด้านความต้องการเกียรติยศ พบว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนบ้านจุกการในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวด้านความต้องการเกียรติยศของชาวบ้านจุกการ อยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.21

ผลการวิเคราะห์ระดับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนบ้านจุกการในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว พบว่า ระดับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนบ้านจุกการในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.31 อยู่ในระดับปานกลาง โดยด้านความตระหนักถึงปัญหาความเสื่อมโทรมของแหล่งท่องเที่ยว มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.41 ความต้องการเกียรติยศ โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.21

ปัจจัยภายนอก จำแนกได้เป็น แรงจูงใจทางเศรษฐกิจ ตำแหน่งทางสังคม การสนับสนุนของหน่วยงานภาครัฐ การได้รับการชักชวนจากเจ้าหน้าที่ภาครัฐ/ผู้นำหมู่บ้าน/คณะกรรมการหมู่บ้าน และการได้รับข้อมูลข่าวสารด้านการท่องเที่ยวของประชาชน

ผลการวิเคราะห์ระดับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนบ้านจุกการในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว พบว่า ระดับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนบ้านจุกการในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.93 อยู่ในระดับปานกลาง โดยด้านแรงจูงใจทางเศรษฐกิจ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.91 ตำแหน่งทางสังคม มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.05 การสนับสนุนของหน่วยงานภาครัฐ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.84 การได้รับการชักชวนจากเจ้าหน้าที่ภาครัฐ/ผู้นำหมู่บ้าน/คณะกรรมการหมู่บ้าน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.25 การได้รับข้อมูลข่าวสารด้านการท่องเที่ยวของประชาชน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.93

ด้านแรงจูงใจทางเศรษฐกิจ พบว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนบ้านจุกการในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวด้านแรงจูงใจทางเศรษฐกิจของชาวบ้านจุกการ อยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.91

ด้านตำแหน่งทางสังคม พบว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนบ้านจุกการในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวด้านตำแหน่งทางสังคมของชาวบ้านจุกการ อยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.05

ด้านการสนับสนุนของหน่วยงานภาครัฐ พบว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนบ้านจุกการในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวด้านการสนับสนุนของหน่วยงานภาครัฐของชาวบ้านจุกการ อยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.84

ด้านการได้รับการชักชวนจากเจ้าหน้าที่ภาครัฐ/ผู้นำชุมชน/คณะกรรมการหมู่บ้าน พบว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนบ้านจุกการในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวของชาวบ้านจุกการ อยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.25

ด้านการได้รับข้อมูลข่าวสารด้านการท่องเที่ยวของประชาชน พบว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนบ้านจุกการในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวด้านการได้รับข้อมูลข่าวสารด้านการท่องเที่ยวของชาวบ้านจุกการอยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.93

5.2 การอภิปรายผล

การวิจัยเรื่อง แนวทางในการพัฒนาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวแก่งจุกการบ้านจุกการ หมู่ที่ 4 ตำบลคำไหล อำเภอศรีเมืองใหม่ จังหวัดอุบลราชธานี สามารถอภิปรายผลตามวัตถุประสงค์ได้ดังนี้

1.) ประเด็นเกี่ยวกับระดับการมีส่วนร่วมของชุมชนบ้านจุกการในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว กล่าวคือ ชาวบ้านจุกการส่วนใหญ่มีส่วนร่วมในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวแก่งจุกการอยู่ในระดับปานกลาง ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่าการดำเนินการเกี่ยวกับการชักชวนให้ชาวบ้านจุกการเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวทั้งในด้านการค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหา การวางแผนงานกิจกรรม การปฏิบัติตามแผนงานที่วางไว้ และการติดตามประเมินผล ยังไม่ดีพอซึ่งอาจเกิดจากการที่ชาวบ้านขาดการได้รับการประชาสัมพันธ์ หรือชาวบ้านจุกการส่วนใหญ่ขาดความตระหนักถึงปัญหาของแหล่งท่องเที่ยว โดยมุ่งหวังแต่ผลประโยชน์ส่วนตน ขาดการให้ความร่วมมือเพื่อประโยชน์ของส่วนรวม หรืออาจเป็นเพราะในการดำเนินงานของเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องเป็นลักษณะการได้รับคำสั่งจากเบื้องบน ในการดำเนินงานต่างๆ จึงต้องขึ้นอยู่กับนโยบายของภาครัฐ จึงส่งผลให้ชาวบ้านจุกการเข้ามามีส่วนร่วมในการส่งเสริมแหล่งท่องเที่ยวแก่งจุกการในการพัฒนาทั้งการคิดวางแผนงาน การปฏิบัติและการตัดสินใจอยู่ในระดับปานกลาง ดังนั้นลักษณะในการมีส่วนร่วมหรือการให้ความสนใจในการส่งเสริมแหล่งท่องเที่ยวของชาวบ้านจุกการ จึงออกมาอยู่ในที่ระดับปานกลาง ดังปรากฏในผลการวิจัย

2.) ประเด็นเกี่ยวกับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนต่อการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว กล่าวคือ ในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวแก่งจุกการ จากการวิเคราะห์ พบว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของชาวบ้านจุกการในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว มี 2 ปัจจัย คือ ความตระหนักถึงปัญหาความเสื่อมโทรมของแหล่งท่องเที่ยว และความต้องการเกียรติยศ ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะ ชาวบ้านจุกการให้ความสำคัญกับการเผชิญปัญหาที่เกิดขึ้นกับตนเองโดยตรง รวมทั้งการเห็นความสำคัญ และกลัวผลกระทบที่เกิดขึ้นจากปัญหาต่างๆ ซึ่งจะกระทบกับพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวและที่อยู่อาศัย จึงเกิดแรงกระตุ้นให้เข้ามามีส่วนร่วมในการส่งเสริมแหล่งท่องเที่ยว และอาจเป็นเพราะในการที่จะทำกิจกรรมใดๆ ก็ตามในปัจจุบันมีการให้ความสำคัญกับสังคมมากขึ้นคือ ต้องการให้ผู้อื่นยกย่องตนว่าเป็นผู้มีความสามารถซึ่งเป็นความต้องการทางสังคม จึงเกิดแรงกระตุ้น

ให้ชาวบ้านจุกการเข้ามามีส่วนร่วมในการส่งเสริมแหล่งท่องเที่ยว ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของสุพัตรา สุภาพ (2535) ที่กล่าวถึงปัจจัยทางจิตวิทยาและสังคมวิทยาเกี่ยวกับแรงจูงใจที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการทำกิจกรรมต่างๆ ว่าการแสดงพฤติกรรมของบุคคลเกิดจากแรงจูงใจภายในซึ่งมีอยู่ในแต่ละตัวบุคคล และมีความสัมพันธ์กับแนวคิดของ Maslow ที่กล่าวไว้ว่า คนเรามีความต้องการพื้นฐานจึงแสดงพฤติกรรมออกมา โดยเฉพาะความต้องการเกียรติยศจัดเป็นความต้องการของมนุษย์เกือบทุกคนในสังคมเกี่ยวข้องกับความมั่นใจในตนเองในเรื่องความรู้ความสามารถและความต้องการการยอมรับนับถือจากคนอื่นหรือมีเกียรติในสังคม จึงส่งผลให้โดยภาพรวม ด้านความตระหนักถึงปัญหาความเสื่อมโทรมของแหล่งท่องเที่ยวและความต้องการเกียรติยศเป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการส่งเสริมแหล่งท่องเที่ยว ส่วนปัจจัยส่วนบุคคลนั้นพบว่า การศึกษา และรายได้ที่ต่างกัน ไม่มีอิทธิพลต่อการเข้ามามีส่วนร่วมในการส่งเสริมแหล่งท่องเที่ยวของชาวบ้านจุกการ ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะการเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวนั้น เกี่ยวข้องกับโอกาส ความพร้อมหรือความต้องการของชาวบ้านในการที่จะเข้ามามีส่วนร่วมในการส่งเสริมแหล่งท่องเที่ยวได้ โดยไม่จำเป็นว่าจะต้องจบการศึกษาในระดับใด หรือว่ามีรายได้มากน้อยเพียงใด

3.) แนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวแก่งจุกการ จากการวิเคราะห์พบว่าชาวบ้านจุกการมีความคาดหวังที่จะมีส่วนร่วมในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวอยู่ในระดับปานกลาง ในด้านการค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหา การวางแผน การปฏิบัติงาน การตัดสินใจและการติดตามประเมินผล ซึ่งเป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่าชาวบ้านจุกการยังมีความคาดหวังที่จะมีส่วนร่วมในการส่งเสริมแหล่งท่องเที่ยวแก่งจุกการ เพราะว่าการท่องเที่ยวนั้นมีความสำคัญและมีประโยชน์ต่อตนเองและชุมชน โดยจากการประชุมกลุ่มย่อยทำให้ชาวบ้านจุกการได้มีแนวทางที่จะมีส่วนร่วมในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวซึ่งชาวบ้านจุกการส่วนใหญ่ มีความเห็นว่าหากมีการจัดตั้งคณะกรรมการหรือทีมงานในการดำเนินงาน โดยมีหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้อง เช่น องค์การบริหารส่วนตำบลคำไหล และการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานจังหวัดอุบลราชธานี เป็นที่ปรึกษาและมีส่วนร่วมด้วยอาจเป็นแนวทางให้ชาวบ้านจุกการมีส่วนร่วมในการส่งเสริมแหล่งท่องเที่ยวมากขึ้นตามไปด้วย หรืออาจเป็นเพราะชาวบ้านจุกการยังขาดความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับขั้นตอนในการดำเนินงานในการมีส่วนร่วมในการส่งเสริมแหล่งท่องเที่ยว นอกจากนี้แล้วการสร้างความสัมพันธ์ในชุมชน หรือการมีค่าตอบแทนในการดำเนินการในการส่งเสริมแหล่งท่องเที่ยวแก่บุคคลที่ร่วมปฏิบัติงานหรือมีส่วนร่วม เพื่อเป็นแรงจูงใจให้ชาวบ้านจุกการมีส่วนร่วมในการส่งเสริมแหล่งท่องเที่ยวมากขึ้น นอกจากนี้การสร้างจิตสำนึกให้คนในชุมชน เกิดความรัก ความหวงแหน ในการอนุรักษ์แหล่งท่องเที่ยว ก็เป็นส่วนที่สำคัญ ที่จะทำให้การมีส่วนร่วมของชาวบ้านจุกการในการส่งเสริมแหล่งท่องเที่ยวแก่งจุกการนั้น ประสบผลสำเร็จมากยิ่งขึ้น

5.3 ข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง แนวทางการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวแก่งจุกการ ตำบลคำไหล อำเภอศรีเมืองใหม่ จังหวัดอุบลราชธานี สามารถเสนอข้อเสนอแนะใน 2 ประเด็นดังต่อไปนี้

5.3.1 ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย

จากการวิจัย เรื่อง แนวทางการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวแก่งจุกการ ตำบลคำไหล อำเภอศรีเมืองใหม่ จังหวัดอุบลราชธานี พบว่า ชาวบ้านจุกการมีส่วนร่วมในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งถ้าหากเป็นเช่นนี้ต่อไป การดำเนินการต่างๆ ของภาครัฐและเอกชนที่เป็นการส่งเสริมและพัฒนาการท่องเที่ยวในอนาคตอาจเกิดปัญหาและไม่บรรลุผลสำเร็จเท่าที่ควร และอาจก่อให้เกิดการทำลายสิ่งแวดล้อมในแหล่งท่องเที่ยวเพิ่มขึ้นในอนาคต ดังนั้นจึงควรให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของประชาชน ดังนี้²

- 1) ควรมีเผยแพร่ความรู้ให้ประชาชนในท้องถิ่นได้ทราบถึงปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นกับแหล่งท่องเที่ยวในชุมชนรวมถึงสาเหตุของปัญหาที่เกิดขึ้น โดยมีหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องให้การสนับสนุนในการเผยแพร่ความรู้ทางการท่องเที่ยวร่วมกับประชาชน เช่น การจัดเวทีชาวบ้าน หรือการดำเนินตามโครงการที่ได้กำหนดไว้ร่วมกันกับชาวบ้าน เป็นต้น
- 2) ควรมีการประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนได้ทราบถึงความคืบหน้าของงานหรือโครงการต่างๆ ที่เกิดขึ้นในแหล่งท่องเที่ยว โดยอาจมีการประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อต่างๆ เช่น วิทยุชุมชน ประกาศเสียงตามสายในชุมชน ใบปลิว แผ่นพับ หรือจุดประชาสัมพันธ์ด้านข่าวสารในชุมชน เป็นต้น
- 3) ควรมีการจัดอบรมเพื่อสร้างความรู้ ความเข้าใจแก่ประชาชนที่อาศัยอยู่ในบริเวณแหล่งท่องเที่ยว เพื่อสร้างความรู้สึกรักและให้ความสำคัญกับคุณค่าของแหล่งท่องเที่ยวในชุมชน รวมไปถึงการให้ความรู้ และความเข้าใจแก่ประชาชนเกี่ยวกับการให้ความสำคัญ ในด้านบทบาทหน้าที่ของการมีส่วนร่วมในการส่งเสริมแหล่งท่องเที่ยว
- 4) หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้อง ควรให้การสนับสนุนและมีส่วนร่วมกับประชาชนในท้องถิ่นในการส่งเสริมการท่องเที่ยวในแต่ละด้าน ให้มากยิ่งขึ้นโดยเฉพาะอย่างยิ่ง การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานจังหวัดอุบลราชธานี และองค์การบริหารส่วนตำบลคำไหล
- 5) ในการจัดกิจกรรมในการมีส่วนร่วมของประชาชนในการส่งเสริมแหล่งท่องเที่ยว ควรมีการรณรงค์หรือชักชวนให้ประชาชนในท้องถิ่น เข้ามามีส่วนร่วมในการส่งเสริมแหล่งท่องเที่ยวแก่งจุกการ ไม่ว่าจะเป็นทางตรงและทางอ้อม เช่น การให้การสนับสนุนด้านการเงิน หรือ ในด้านวัสดุอุปกรณ์ต่าง หรือรวมไปถึงการมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมนั้นๆ ด้วยตนเอง เป็นต้น

5.3.2 ข้อเสนอแนะสำหรับการศึกษารั้งต่อไป

ในการวิจัยเรื่อง แนวทางการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวแก่งจุกการ ตำบลคำไหล อำเภอศรีเมืองใหม่ จังหวัดอุบลราชธานี ซึ่งการศึกษาดังกล่าวได้จำกัดขอบเขตในการศึกษา และสอบถามความคิดเห็นของประชาชนในพื้นที่หมู่ที่ 4 ตำบลคำไหล อำเภอศรีเมืองใหม่ จังหวัดอุบลราชธานีเท่านั้น ซึ่งยังมีประเด็นที่น่าสนใจเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว อีกหลายประเด็นที่คณะผู้ศึกษายังไม่ได้ทำการศึกษา ดังนั้นคณะผู้ศึกษาจึงขอเสนอแนะเพื่อประโยชน์ในการทำวิจัยครั้งต่อไปในอนาคต ดังนี้

1) ควรทำการศึกษาต่อเนื่องในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐ ในการให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการส่งเสริมแหล่งท่องเที่ยว อาทิ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานจังหวัดอุบลราชธานี และองค์การบริหารส่วนตำบลคำไหล เป็นต้น ซึ่งเป็นหน่วยงานที่สำคัญในการผลักดันให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วม และเพื่อหาสาเหตุที่ทำให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในระดับปานกลาง

2) ควรทำการศึกษาในด้านของความต้องการของประชาชนในการส่งเสริมแหล่งท่องเที่ยว เพื่อให้ทราบถึงความต้องการในการพัฒนาที่แท้จริงของประชาชนในพื้นที่เพื่อใช้ข้อมูลประกอบการส่งเสริมแหล่งท่องเที่ยว

3) ควรทำการศึกษาในด้านของผลกระทบที่เกิดจากการส่งเสริมการท่องเที่ยวเนื่องจากจะได้ใช้เป็นข้อมูลในการพัฒนาให้เหมาะสมกับพื้นที่ โดยไม่ก่อให้เกิดการทำลายวัฒนธรรม ชนบธรรมเนียมประเพณี เศรษฐกิจ สังคมและสิ่งแวดล้อมในพื้นที่

4) ควรทำการศึกษาเกี่ยวกับขีดจำกัดความสามารถในการรองรับของพื้นที่แหล่งท่องเที่ยว เพื่อการกำหนดมาตรการที่เหมาะสมต่อไป อีกทั้งการกำหนดรูปแบบของการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ เพื่อการพัฒนาและการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนต่อไป

รายชื่อผู้ให้สัมภาษณ์

บัญชาญ สว่างแก้ว. 25 มกราคม 2555. ผู้ใหญ่บ้านจุกการ ตำบลคำไหล อำเภอศรีเมืองใหม่ จังหวัดอุบลราชธานี.

ประเวทย์ สว่างแก้ว. 25 มกราคม 2555. นายกองค้การบริหารส่วนตำบลคำไหล. ตำบลคำไหล อำเภอศรีเมืองใหม่ จังหวัดอุบลราชธานี.

สิทธิชัย ดวงแก้ว. 28 กุมภาพันธ์ 2555. รองนายกองค้การบริหารส่วนตำบลคำไหล. ตำบลคำไหล อำเภอศรีเมืองใหม่ จังหวัดอุบลราชธานี.

เสถียร บุญธรรม. 28 กุมภาพันธ์ 2555. รองนายกองค้การบริหารส่วนตำบลคำไหล. ตำบลคำไหล อำเภอศรีเมืองใหม่ จังหวัดอุบลราชธานี.

วิชัย ป้องคำ. 28 กุมภาพันธ์ 2555. เลขานุการนายกองค้การบริหารส่วนตำบลคำไหล. ตำบลคำไหล อำเภอศรีเมืองใหม่ จังหวัดอุบลราชธานี.

บรรณานุกรม

เอกสารภาษาไทย

หนังสือ

กองพัฒนาสังคม เศรษฐกิจและสิ่งแวดล้อม กรมการพัฒนาชุมชนกระทรวงมหาดไทย. 2541. คู่มือส่งเสริมหมู่บ้านท่องเที่ยว. กรุงเทพฯ: หจก. บางกอกบล็อก.

ทรงพล ภูมิพัฒน์. 2540. จิตวิทยาทั่วไป. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีปทุม

พจนาน สวนศรี. 2540. การจัดการท่องเที่ยวโดยการมีส่วนร่วมของประชาชน. เอกสารโรเนียว กรุงเทพฯ: มูลนิธิอาสาสมัครเพื่อสังคม.

ราณี อลิชัยกุล. 2540. ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว. กรุงเทพฯ: หจก. นำกัง การพิมพ์

สุทัตตรา สุภาพ. 2535. สังคมวิทยา. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช

วิทยานิพนธ์

เกศณีย์ สัตตรัตน์ขจร. 2550. การศึกษาความเป็นไปได้ในการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตร: กรณีศึกษาหมู่บ้านปางมะโอ อำเภอแม่ทะ จังหวัดลำปาง. การค้นคว้าแบบอิสระ ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

เกษราพร ธีราวงศ์ และอำนาจพร ไหญ่ยิ่ง. 2554. การพัฒนาศักยภาพชุมชนบ้านแม่แรม ตำบลเตาปูน อำเภอสอง จังหวัดแพร่ ด้วยการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เพื่อสร้างความเข้มแข็งของชุมชนอย่างยั่งยืน. รายงานการวิจัยฉบับสมบูรณ์ มหาวิทยาลัยแม่โจ้.

รพีพงศ์ อินตะสีบ. 2550. การศึกษาศักยภาพของชุมชนเพื่อการท่องเที่ยวชนบท กรณีศึกษาชุมชนบ้านสามขา ตำบลหัวเสือ อำเภอแม่ทะ จังหวัดลำปาง. การค้นคว้าแบบอิสระ ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

วิไล บุญบรรจง. 2543. การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวบริเวณชายฝั่งทะเลเมืองระยอง อำเภอเมือง จังหวัดระยอง. การค้นคว้าแบบอิสระ ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการมนุษย์กับสิ่งแวดล้อม บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

วิระพล ทองมา และคณะ. 2554. การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างยั่งยืนของชุมชนชาวจีนในพื้นที่ ลุ่มน้ำแม่จอน อำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่. รายงานการวิจัยฉบับสมบูรณ์ มหาวิทยาลัยแม่โจ้.

ศิริพร พันธูลี และคณะ. 2554. การพัฒนาการบริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเพื่อสร้างชุมชนเข้มแข็งโดยใช้กระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนห้วยหม้าย อำเภอสอง จังหวัดแพร่. รายงานการวิจัยฉบับสมบูรณ์ มหาวิทยาลัยแม่โจ้.

อำนวยการ ใหญ่ยิ่ง และเกษราพร ธีรวงศ์. 2554. การศึกษาชุมชนเพื่อรองรับกิจกรรมการท่องเที่ยวเกษตรเชิงนิเวศ ตามแนวพระราชดำริเศรษฐกิจพอเพียง : กรณีศึกษาน้ำร่องเย็น อำเภอสอง จังหวัดแพร่. รายงานการวิจัยฉบับสมบูรณ์ มหาวิทยาลัยแม่โจ้.

บทความ/วิทยานิพนธ์ต่างประเทศ

Anna Dóra Sæpórsdóttir. 2012. Tourism and Power Plant Development: An Attempt to Solve Land Use Conflicts. Tourism Planning & Development, Volume 9, Issue 4. P. 339-353.

Li Yang. 2012. Impacts and Challenges in Agritourism Development in Yunnan, China. Tourism Planning & Development Volume 9, Issue 4, P. 369-381.

Fariborz Aref and Ma'rof Redzuan. 2009. Assessing the Level of Community Participation as a Component of Community Capacity Building for Tourism Development. European Journal of Social Sciences – Volume 8, Number 1.

Fariborz Aref. 2011. Sense of Community and Participation for Tourism Development. Life Science Journal, Volume 8, Issue 1, 2011, P.20-25.

Muganda Michael. 2009. Community Involvement and Participation in Tourism Development in Tanzania: A Case Study of Local Communities in Barabarani Village. A Thesis submitted to the Victoria University of Wellington for the degree of Master of Tourism Management.

เว็บไซต์

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. 2553. สถิตินักท่องเที่ยวและรายได้จากการท่องเที่ยวปี พ.ศ. 2553. [ออนไลน์]. กรุงเทพฯ: เว็บไซต์ www.thai.tourismthailand.org [19 กุมภาพันธ์ 2555].

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. 2554. สถิตินักท่องเที่ยวและรายได้จากการท่องเที่ยวปี พ.ศ. 2554. [ออนไลน์]. กรุงเทพฯ:เว็บไซต์ www.thai.tourismthailand.org [19 กุมภาพันธ์ 2555].

บ้านเชียงน้อย. 2555. แก่งจุกการแหล่งท่องเที่ยวขึ้นชื่ออำเภอศรีเมืองใหม่. อุบลราชธานี [ออนไลน์].
เว็บไซต์: www.baanmaha.com/community [20 มกราคม 2555].

องค์การบริหารส่วนตำบลคำไหล. 2555. ข้อมูลพื้นฐานสภาพสังคมทั่วไปปี พ.ศ. 2553. [ออนไลน์].
อุบลราชธานี: เว็บไซต์: www.khamlai.go.th [20 มกราคม 2555].

เอกสารภาษาอังกฤษ

หนังสือ

Nunnally, Jum C. 1978. Psychometrics Theory. 2nd ed. New York: McGraw-Hill.

Yamane, T. 1967. Elementary Sampling Theory. USA: Prentice Hall.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

แบบสอบถาม

แนวทางการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวแก่งจุกการ

คำชี้แจง : แบบสอบถามชุดนี้ ประกอบด้วยข้อคำถามซึ่งแบ่งออกเป็น 4 ส่วน โปรดตอบคำถามในช่องว่าง และทำเครื่องหมาย ในช่องที่ท่านคิดว่าเหมาะสมให้ครบทุกข้อ

ส่วนที่ 1 : ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

1. เพศ 1. ชาย 2. หญิง
2. อายุ 1. ต่ำกว่า 20 ปี 2. 21 - 30 ปี
 3. 31 - 40 ปี 4. 41 - 50 ปี
 5. 51 - 60 ปี 6. มากกว่า 60 ปี
3. ที่อยู่ บ้านเลขที่ หมู่ 4 บ้านจุกการ ต.คำไหล อ.ศรีเมืองใหม่ จ.อุบลราชธานี
4. ระดับการศึกษา 1. ประถมศึกษา 2. มัธยมศึกษา
 3. อนุปริญญา 4. ปริญญาตรี
5. อาชีพ 1. เกษตรกรรม 2. ค้าขาย
 3. รับจ้าง 4. รับราชการ
6. รายได้ต่อเดือนประมาณ 1. ต่ำกว่า 3,000 2. 3,001 - 6,000
 3. 6,001 - 9,000 4. 9,001 - 12,000
 5. 12,001 - 15,000 6. มากกว่า 15,000

ส่วนที่ 2 : ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวแก่งจุกการ

คำชี้แจง: โปรดทำเครื่องหมาย / ในช่องที่ท่านคิดว่าเหมาะสมเพียงข้อเดียว

รายการ	ระดับการมีส่วนร่วม				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
1. ท่านมีส่วนร่วมในการร่วมค้นปัญหาและสาเหตุของปัญหาของชุมชนต่อไปนี้ในระดับใด					
1.1 ท่านร่วมแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาที่เกิดขึ้น					
1.2 ท่านเข้าร่วมศึกษาปัญหาและสาเหตุของปัญหา					
1.3 ท่านร่วมเก็บข้อมูล					
1.4 ท่านประสานงานกับบุคคลหรือหน่วยงานอื่น					
1.5 ท่านอำนวยความสะดวกและช่วยเหลือด้านต่างๆ					
1.6 ท่านวิเคราะห์ข้อมูล					
1.7 ท่านวิเคราะห์สภาพความรุนแรงของปัญหา					
1.8 ท่านวิเคราะห์ความเป็นไปได้ในการดำเนินการ					
2. ท่านมีส่วนร่วมในการร่วมวางแผนกิจกรรมต่อไปนี้ในระดับใด					
2.1 ท่านแสดงความคิดเห็นในการจัดทำแผนงาน					
2.2 ท่านตัดสินใจในการกำหนดนโยบายและวางแผนงานกิจกรรม					
2.3 ท่านจัดทำรายละเอียดของแผนปฏิบัติการเพื่อการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว					
2.4 ท่านให้คำปรึกษาและจัดทำแผนงานโครงการ					
2.5 ท่านเขียนแผนงานโครงการ					
2.6 ท่านประสานงานกับบุคคล/หน่วยงานที่					

	เกี่ยวข้อง					
	2.7 ทำนอำนวยการความสะดวกและให้ความช่วยเหลือด้านต่าง					
	2.8 ทำนอำนวยการสนับสนุนวัสดุ อุปกรณ์ สถานที่ ในการวางแผนงานกิจกรรม					
	รายการ	ระดับการมีส่วนร่วม				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
3.	ทำนอำนวยการมีส่วนร่วมในการร่วมปฏิบัติงานตามแผนที่วางไว้ต่อไปในระดับใด					
	3.1 ทำนอำนวยการปฏิบัติตามแผนงานโครงการที่กำหนดไว้					
	3.2 ทำนอำนวยการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์					
	3.3 ทำนอำนวยการให้ความรู้ที่เกี่ยวกับการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว					
	3.4 ทำนอำนวยการสนับสนุนวัสดุ อุปกรณ์ในการจัดกิจกรรม					
	3.5 ทำนอำนวยการประสานงานกับบุคคลหรือหน่วยงานต่างๆ					
	3.6 ทำนอำนวยการจัดหางบประมาณในการสนับสนุนกิจกรรม					
	3.7 ทำนอำนวยการชักชวนชักจูงให้ผู้อื่นเข้าร่วมกิจกรรม					
	3.8 ทำนอำนวยการให้การอำนวยความสะดวกและให้ความช่วยเหลือด้านต่างๆ					
4.	ทำนอำนวยการมีส่วนร่วมในการร่วมติดตามประเมินผลต่อไปในระดับใด					
	4.1 ติดตามการปฏิบัติงานให้เป็นไปตามแผนที่วางไว้					
	4.2 ร่วมตอบคำถามชี้แจงรายละเอียดกิจกรรม					
	4.3 ตรวจสอบการปฏิบัติงานให้เป็นไปตามแผนงาน					
	4.4 ร่วมประเมินผลการปฏิบัติงาน					
	4. ร่วมวิเคราะห์ผลการปฏิบัติงาน					

4.6	มีส่วนร่วมในการประสานงาน					
4.7	ให้ความร่วมมือในการอำนวยความสะดวก และร่วมสนับสนุนวัสดุ - อุปกรณ์ - กำลังคน - งบประมาณ					
4.8	ท่านร่วมวิเคราะห์ปัญหา อุปสรรคในการดำเนินงาน					

ส่วนที่ 3 : ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวแก่งจุกการ

คำชี้แจง: โปรดทำเครื่องหมาย / ในช่องที่ท่านคิดว่าเหมาะสมเพียงข้อเดียว

รายการ	ระดับของอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วม				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
1. ท่านมีความตระหนักถึงปัญหาความเสื่อมโทรมของแหล่งท่องเที่ยวต่อไปนี้ในระดับใด					
1.1 ท่านเห็นปัญหาสิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้นในชุมชน/แหล่งท่องเที่ยว					
1.2 ท่านประสบกับปัญหาที่เกิดขึ้นโดยตรง					
1.3 ท่านต้องการมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาและแสดงความคิดเห็น					
1.4 ท่านต้องการร่วมจัดทำแผนงานในการพัฒนาและป้องกันปัญหา					
1.5 ท่านต้องการพัฒนาพื้นที่ดังกล่าวเพื่อประโยชน์ต่อตนเองและชุมชน					
2. ท่านมีความต้องการเกียรตินิยมต่อไปนี้ในระดับใด					
2.1 ท่านต้องการการยอมรับจากเพื่อนบ้าน/ชุมชนว่าเป็นผู้มีความสามารถ					
2.2 ท่านต้องการได้รับการยกย่อง และการได้รับเกียรติจากสังคม					
2.3 ท่านต้องการความภาคภูมิใจที่ได้เข้าร่วม					

	กิจกรรมพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว					
	2.4 ท่านต้องการเป็นที่รู้จักของคนโดยทั่วไป					
	2.5 ท่านต้องการผลในการได้รับความสะดวกในการประสานงานกับหน่วยราชการและอื่นๆ					
3.	ท่านมีแรงจูงใจทางเศรษฐกิจต่อไปในระดับใด					
	3.1 ได้รับความตอบแทน					
	3.2 มีส่วนร่วมในการกำหนดระเบียบกฎเกณฑ์และมาตรการที่ก่อให้เกิดรายได้และเกิดประโยชน์ต่อตนเอง					
	3.3 เกิดแรงจูงใจต่อนักลงทุนให้เข้ามาทำธุรกิจมากขึ้น					
	3.4 มีแรงจูงใจเพื่อพัฒนาเศรษฐกิจของชุมชน					
	3.5 มีแรงจูงใจเพื่อทำคนในชุมชน/สังคมได้รับผลประโยชน์ ก่อให้เกิดรายได้					

รายการ		ระดับของอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วม				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
4.	ท่านมีตำแหน่งทางสังคมต่อไปในระดับใด					
	4.1 ท่านต้องการได้รับคัดเลือกและยอมรับทางสังคม เช่น คณะกรรมการหมู่บ้าน					
	4.2 ท่านมีหน้าที่ความรับผิดชอบที่บังคับให้ต้องเข้าร่วม					
	4.3 ท่านทำโดยจิตสำนึกที่รับผิดชอบต่อสังคม					
	4.4 ท่านได้เป็นที่รู้จักและได้รับการยกย่องจากสังคม					
5.	ท่านมีการสนับสนุนจากหน่วยงานของภาครัฐต่อไปในระดับใด					
	5.1 ได้รับการสนับสนุนด้านงบประมาณ					
	5.2 ได้รับการสนับสนุนด้านบุคลากร					

	5.3 ได้รับการสนับสนุนด้านเครื่องมือ/ อุปกรณ์					
	5.4 ได้รับการประสานงานจากหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้อง					
	5.5 ได้รับการสนับสนุนด้านการให้ความรู้/ ฝึกอบรม					
6.	ท่านได้รับการชักชวนจากเจ้าหน้าที่ภาครัฐ/ ผู้นำหมู่บ้าน/ คณะกรรมการหมู่บ้านต่อไปนี้ ในระดับใด					
	6.1 ท่านได้รับการชักชวนจากกำนัน/ ผู้ใหญ่บ้าน					
	6.2 ท่านได้รับการชักชวนจากคณะกรรมการหมู่บ้าน					
	6.3 ท่านได้รับการชักชวนจากกลุ่มแม่บ้านและ กลุ่มต่างๆ ในชุมชน					
	6.4 ท่านได้รับการชักชวนจากข้าราชการเช่น พัฒนากร ปลัดอำเภอ					
7.	ท่านได้รับข้อมูลข่าวสารด้านการท่องเที่ยว ของประชาชนต่อไปนี้ในระดับใด					
	7.1 ท่านได้รับการเข้าฝึกอบรมด้านการ ท่องเที่ยว					
	7.2 ท่านได้เข้าร่วมการจัดนิทรรศการ					
	7.3 ท่านได้เข้าร่วมโครงการศึกษาดูงาน					
	7.4 ท่านได้รับการประชาสัมพันธ์ในสื่อต่างๆ เช่นหนังสือพิมพ์ วิทยุ หอกระจายข่าว					
	7.5 ท่านได้รับการแจกหนังสือ/ คู่มือที่เกี่ยวกับ การท่องเที่ยว					

ส่วนที่ 4 : สภาพปัญหาและข้อเสนอแนะต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวแก่งจุกการ

1. สภาพปัญหาของชุมชนต่อการมีส่วนร่วมในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวแก่งจุกการ

2. ข้อเสนอแนะต่อการมีส่วนร่วมในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวแก่งจุกการ

ขอขอบคุณที่ให้ความร่วมมือตอบแบบสอบถาม

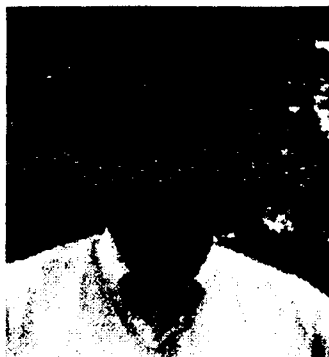
ภาคผนวก ข
รายชื่อผู้เชี่ยวชาญ

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือการวิจัย

1. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นลินี ทองประเสริฐ
(DBA. Management Information System)	คณบดีคณะบริหารธุรกิจและการ
จัดการ
2. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กิตติมา จิงสุวดี
(Ph.D. Business Administration)	มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี
ประธานหลักสูตรบริหารธุรกิจ
มหาบัณฑิต สาขาการจัดการ
3. อาจารย์ ดร.ภุชญา พัชรานิช
(DBA. Strategic Management)	มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี
อาจารย์สาขาวิชาการจัดการ
ธุรกิจ คณะวิทยาการจัดการ
	มหาวิทยาลัยศิลปากร
วิทยาเขตสารสนเทศเพชรบุรี

ภาคผนวก ค
ประวัติผู้วิจัย

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ - นามสกุล นายปวิรรต สมนึก
 ตำแหน่งทางวิชาการ อาจารย์
 เลขที่ประจำตำแหน่ง 244 สังกัดคณะศิลปศาสตร์
 มหาวิทยาลัย อุบลราชธานี
 สัญญาจ้างเลขที่ 444/2552 ลงวันที่ 24 มิถุนายน 2552
 สังกัดคณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี

คุณวุฒิ

ระดับปริญญา	สาขาวิชา	ปีที่สำเร็จ	สถาบันที่สำเร็จการศึกษา
ปริญญาตรีบัณฑิต	ศึกษานการท่องเที่ยว(การจัดการ นันทนาการและ การท่องเที่ยว	2552	มหาวิทยาลัยแม่โจ้
บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต	การจัดการทั่วไป	2548	มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี
บริหารธุรกิจบัณฑิต	การจัดการการท่องเที่ยว	2547	มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช
บริหารธุรกิจบัณฑิต	การตลาด	2540	มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช
รัฐศาสตรบัณฑิต	ทฤษฎีและเทคนิค ทางรัฐศาสตร์	2532	มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช

ผลงานทางวิชาการที่ตีพิมพ์และเผยแพร่

- ปริวรรต สมนึก. 2548. “การท่องเที่ยวเชิงบูรณาการ รูปแบบใหม่ของการท่องเที่ยวไทย”
วารสาร MBA ปริทัศน์. ปีที่ 2 ฉบับที่ 2 คณะบริหารธุรกิจและการจัดการ มหาวิทยาลัย
ราชภัฏอุบลราชธานี หน้า 91-99.
- _____. 2550. รูปแบบและแนวทางการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศบนเกาะ
ภูกระแตของชุมชนบ้านโคกประดิมบุรี ชุมชนบ้านหนองมะเกลือ และชุมชน
บ้านโนนกลาง ตำบลโนนกลาง อำเภอพิบูลย์มังสาหาร จังหวัดอุบลราชธานี. รายงานการ
วิจัยฉบับสมบูรณ์. กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.
- _____. 2548. การศึกษาความต้องการมัคคุเทศก์นำเที่ยวของนักท่องเที่ยว
ชาวไทย ณ แหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดอุบลราชธานี. รายงานการวิจัยฉบับสมบูรณ์:
คณะบริหารธุรกิจและการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี.
- _____. 2553. ศักยภาพ มูลค่า และคุณค่าของผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวต่อการ
สร้างรายได้ในจังหวัดอุบลราชธานี. รายงานการวิจัยฉบับสมบูรณ์. กรุงเทพฯ:
สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.
- _____. 2553. ตำแหน่งกลยุทธ์ทางการตลาดของธุรกิจการท่องเที่ยวโดย
ชุมชนบ้านชะขอม. รายงานสืบเนื่องจากการประชุม(Proceedings) นเรศวรวิจัยครั้งที่ 6
วิถีชีวิตยั่งยืนบนพื้นฐานเศรษฐกิจพอเพียง. 29-31 กรกฎาคม 2553. มหาวิทยาลัยนเรศวร พิษณุโลก.
- _____. 2553. “ทุนทางสังคม ปัจจัยสำคัญในการส่งเสริมให้เกิดผู้ประกอบการและผู้คิดค้นนวัตกรรม
ในอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว”. วารสารศิลปศาสตร์. ปีที่ 6 ฉบับที่ 1 คณะศิลปศาสตร์
มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี หน้า 55-65.
- _____. 2555. “การจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านภูกับการอนุรักษ์วัฒนธรรม”. วารสาร
ศิลปศาสตร์. ปีที่ 8 ฉบับที่ 1 คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี หน้า 1-36.
- SOMNUEK, P. 2010. The development of Community-based tourism business
in Phu Khratae Island, Nonklang Sub-district, Phiboonmansaharn
District, Ubonratchathani Province, Thailand. Proceedings on
Sustainable Tourism 2010. Wessex Institute of Technology, Southamton: UK.
- _____. 2011. The Components for the Success of Sasom Village
Community-based Tourism Business Management Proceedings on
Sustainable Community Development “Future Community Foundation for
Sustainable Development” Khon Kaen University: TH.
- _____. 2012. The participation guidelines of community in developing
Jukan Rapid tourist attraction; Kamlai Sub-district; Srimuangmai District;
Ubon Ratchathani Province. Proceedings on The Asian Conference on Arts
and Cultures 2012 Srinakharinwirot University: TH.

.....